

Rapport

HÅLLBARHETSBEDÖMNING NORRKÖPINGS ÖVERSIKTSPLAN

Granskningshandling

2024-11-11

Uppdragsnummer: 335557
Titel på rapport: Hållbarhetsbedömning Norrköpings översiktsplan
Status: Granskningshandling
Datum: 2024-11-11

Medverkande

Beställare: Norrköpings kommun
Kontaktperson: Jana Rosenqvist
Konsult: Elin Norman, Johan Wahlgren, Mats Svensson,
Teknikexperter: Mårten Karlsson och Daniel Nilsson
Uppdragsansvarig: Karin von Sydow
Kvalitetsgranskare: Ida Marttila och Sara Nordenskjöld

Sammanfattning

Inledning

Norrköpings kommun arbetar för att ta fram en kommunövergripande digital översiktsplan.

Då genomförandet av översiktsplanen bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Denna rapport utgör en granskningsversion av hållbarhetsbedömning av planförslaget. Hållbarhetsbedömningen är en utökad MKB och bygger i delar på den MKB som togs fram till samråd för översiktsplanen.

Avgränsning och metod

Hållbarhetsbedömningens avgränsning har tagits fram tillsammans med Norrköpings kommun. Processen med bedömningen har skett iterativt där återkoppling på planens innehåll har skett löpande. Innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen har i ett tidigare skede avgränsats i samråd med Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Följande sex teman behandlas i denna konsekvensbeskrivning:

- Resurser och klimat
- Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur
- Landskap och kulturmiljö
- Bostäder och sysselsättning
- Hälsa och livskvalitet
- Delaktighet och demokrati

Det finns även fem övergripande aspekter – tvärgående perspektiv - som berörs under samtliga sex teman i den mån det är relevant. Dessa är

- ekosystemtjänster
- jämställdhet
- jämlikhet
- barnperspektiv
- attraktivitet och kommunekonomi

Aspekter med risk för betydande miljöpåverkan som bedömts relevanta att behandla är:

- Markanvändning/jordbruksmark
- Vattenanvändning
- Klimatanpassning
- Landskaps- och stadsbild
- Kulturmiljö
- Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur
- Risk och säkerhet
- Social hållbarhet (*bedöms samlat utifrån flera teman*)

För att systematisera och underlätta konsekvensbedömningen används bedömningsgrunder. Där det är möjligt anges bedömningsgrunder i form av lagkrav, normer och riktvärden. För aspekter som saknar sådana krav utgör exempelvis miljömål samt allmänna förutsättningar och värdebeskrivningar bedömningsgrund. För vissa aspekter används definitioner och stödfrågor som bedömningsgrunder.

För planförslaget sammanfattas bedömningen med trendpilar som visar om planförslaget huvudsakligen medför positiva eller negativa konsekvenser för aspekten:

- Övervägande positiva konsekvenser
- Inga eller försumbara konsekvenser
- Övervägande negativa konsekvenser

Planförslag

Målsättningen för arbetet med översiktsplanen är ett mer hållbart Norrköping där översiktsplanen ska bidra till utveckling av hållbara bostadsmiljöer och verksamhetsområden i olika former och i strategiska lägen.

De övergripande målområdena för översiktsplanen är:

- Levande stad och landsbygd
- Ett klimatsmart och motståndskraftigt Norrköping
- Ett Norrköping för alla
- Ett hållbart trafiksystem utvecklar Norrköping
- Ett innovativt och multifunktionellt Norrköping

Nya kunskapsunderlag inom jordbruksmark och stadens grönstruktur medger ökade förutsättningar för uppmärksammande och bevarande av dessa områden.

Planförslaget lägger ett större fokus på klimatanpassning och klimatrelaterade risker än tidigare planering. Detta gäller även gestaltad livsmiljö och barnperspektivet.

Översiktsplanen har inget specifikt utpekat bostadsmål utan redovisar vilken plankapacitet som översiktsplanen ger utrymme för. Översiktsplanen skapar utrymme för kommunen att växa från dagens 145 000 invånare till över 200 000 invånare. Bostadsutvecklingen ska ske samlat med annan utveckling av service för att skapa ett fungerande vardagsliv. Vid bostadsutveckling förordar kommunen komplettering och utbyggnad på redan ianspråktagen mark före utveckling på orörd och obebyggd mark. Utveckling prioriteras i staden, i serviceorter och i landsbygdsorter intill kommunikationsstråk. Brukningsvärd jordbruksmark och värdefull skogsmark liksom områden med höga natur-, kultur- eller friluftsvärden ska prövas för exploatering i sista hand och i första hand skyddas, med visst undantag från områden som översiktsplanen pekar ut för utveckling för bebyggelse.

Nollalternativ

Nollalternativet beskriver miljöns sannolika utveckling inom planområdet enligt nu gällande översiktsplan. Nollalternativet föreslår fler utbyggnadsområden på jordbruksmark och inom värdefull naturmiljö än planförslaget. Nollalternativet är flera översiktsplaner som nu ersätts av en samlad kommunövergripande översiktsplan. Det är översiktsplan för staden, översiktsplan för landsbygden samt fördjupningar av översiktsplan för Industrilandskapet, Händelö samt Resecentrum och södra Butängen samt kommunens trafikstrategi.

Miljö- och hållbarhetskonsekvenser

- Övervägande positiva konsekvenser
- Inga eller försumbara konsekvenser
- Övervägande negativa konsekvenser

Resurser och klimat

Jordbruksmark

Planförslaget föreslår utveckling på cirka 400 hektar jordbruksmark för syften som kommunen motiverar utifrån väsentligt samhällsintresse. I förhållande till nuläget bedöms planförslaget medföra negativa konsekvenser både på regional och nationell nivå, då jordbruksmarkernas förmåga att leverera livsmedel och grödor upphör. Andelen jordbruksmark som föreslås för utveckling har minskats ned betydligt i planförslaget jämfört med nollalternativet, vilket medför att planförslaget bedöms innebära positiva konsekvenser i förhållande till nollalternativet. Kommunens ställningstaganden gällande jordbruksmark som resurs och hänsynstaganden vid utveckling har också stärkts.

Vattenanvändning

Planförslaget bedöms kunna medföra positiva effekter för att förbättra vattenmiljöer och ta hänsyn till vatten som resurs. Ett vattendrag som kräver hänsynstagande i fortsatt planering är Motala ström som blir mer centralt placerad då staden utvecklas och förtätas. Planförslagets ställningstaganden är dock av generell karaktär vilket gör det svårt att bedöma konsekvenserna. Planförslaget bedöms utgöra en bra grund för att arbeta vidare med vattenfrågor inom kommunen men där fler underlag som vattentjänstplanen blir viktiga för att identifiera behov i efterföljande planering.

Klimatpåverkan

Planförslaget bedöms medföra både positiva och negativa effekter gällande utsläpp av växthusgaser. Den betydande befolkningsökning och utbyggnad som planförslaget tar höjd för kan medföra ökade utsläpp och därmed negativa konsekvenser för klimatpåverkan. Om planens ställningstaganden följs bedöms det kunna medföra förutsättningar att minska de klimatbelastande utsläppen som ett ökat antal invånare och byggnation medför, vilket bedöms medföra positiva effekter jämfört med nuläget. Planförslaget berör dock inte klimatfrågan i tillräcklig utsträckning för att kunna bedöma om planförslaget i sig bidrar till utsläppsminskningar i linje med vad som krävs för att ligga inom den kommunala koldioxidbudgeten eller uppnå nationella klimatmål.

Klimatanpassning

- BMP** Sammantaget bedöms planförslaget kunna bidra positivt till, och medföra förbättrade förutsättningar för kommunens fortsatta arbete avseende klimatanpassning. Planförslaget inkluderar behovet för åtgärder både för tillkommande och befintlig bebyggelse. Samtidigt innebär planförslaget tillkommande och i vissa fall tätare bebyggelse i och med en ökande befolkning. Med täta och hårdgjorda stadsmiljöer ökar risken för klimatrelaterade risker som översvämningar och ihållande värme i staden. Faktiska konsekvenser bedöms till stor del bero på genomförandet i fortsatt detaljplanering, samt genomförandet av kommande utredningar.

Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur

- BMP** Planförslaget bedöms sammantaget medföra risk för negativ påverkan när områden förtätas och framförallt där flera utbyggnadsområden och nyetableringar tillkommer inom kommunen. Flertalet av ställningstagandena i översiktsplanen handlar om att säkerställa att värdefulla naturmiljöer bevaras och skyddas vilket bedöms som positivt. Även om utbyggnaden kan göras med hänsyn till skyddade naturvärden bedöms det ändå finnas risk att omfattningen av förtätning, samt det flertal utbyggnadsområden/ nyetableringar som föreslås, skapar negativa kumulativa effekter på grönstrukturen, gröna samband och biologisk mångfald. En del av de utvecklingsområden som föreslås behöver i pågående och kommande planarbete särskilt redovisa att hänsyn kan tas till naturvärden. Planförslagets nya verksamhetsområden bedöms medföra negativa effekter genom påverkan på naturvärden och spridningssamband.

Landskap och kulturmiljö

Landskap- och stadsbild

- BMP**   Sammantaget bedöms planförslaget i förhållande till nuläget förväntas medföra positiva konsekvenser för framför allt stadsbilden, om utveckling sker genom hänsynstagande som lyfter fram kultur, arkitektur och sociala aspekter. Planerad komplettering och byggande på höjden bedöms dock ändå innebära risk för negativ påverkan.

Förslagen till att anlägga verksamheter längs väg E4, tillsammans med byggandet av Ostlänken, bedöms kunna förändra entrén till Norrköping norrifrån. Nya verksamhetsområden som tillkommer kan påverka landskapsbilden lokalt, där både positiva och negativa effekter kan uppstå.

Kulturmiljö

Planförslaget bedöms innebära en risk för negativ påverkan när nya områden exploateras. Det nationella politikområdet Gestaltad livsmiljö lyfts fram i planen, vilket är positivt. Genom ambitionen att säkerställa riksintressen för kulturmiljövården skapas förutsättningar för att värna kulturvården inom dessa områden. Den övergripande kulturmiljöinventering som kommunen planerar att ta fram för hela kommunen blir ett viktigt underlag för att fortsatt kunna ta tillvara och utveckla kulturmiljövården på ett positivt sätt.

Bostäder och sysselsättning

Befolkning och bostadsmarknad

I förhållande till nuläge bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser med avseende på befolkningstillväxt och bostadsmarknad. Med en plankapacitet för över 200 000 invånare i kommunens olika geografier finns ansenlig marginal till nuvarande tillväxttakt för kommunens befolkning. I kombination med en regelbundet återkommande tydlig planeringsprocess för genomförande skapar Norrköping goda förutsättningar att anpassa utbyggnadsplaneringen efter faktiska behov, konjunktur och i linje med kommunens målsättningar för bostadsutveckling.

Starka relationer mellan staden, serviceorterna och landsbygderna bidrar till en mer levande kommun. Med större variation av olika boendeformer och större funktionsblandning i stads- och kommundelar främjas den sociala hållbarheten och Norrköpings attraktionskraft för befintliga och nya invånare.

En bebyggelseutveckling genom förtätning skapar utmaningar att samtidigt upprätthålla hållbara förutsättningar för attraktiva livsmiljöer med avseende på grön- och blåstrukturer, lek, fritidsaktiviteter, rekreation och klimatesiliens. 3-30-300 som ledande planeringsprincip samt ställningstaganden för natur- och kulturmiljö samt landskapsbild, områdesskydd och kompensationer med kvalitet bidrar i planförslaget till att motverka potentiella negativa effekter i förhållande till nuläge.

Näringsliv och verksamheter, arbets- och studiemarknad

Genom ställningstaganden som tillgodoser att olika näringar placeras efter rätt förutsättningar för sin verksamhet samt utnyttjar gjorda investeringar och befintliga strukturer ger planförslaget positiva konsekvenser för näringslivets och studiemarknadens utveckling från nuläge samt verkar för god ekonomisk hushållning. Företag och verksamheter utan

områdespåverkan ska integreras i övriga staden och placeras i närhet till universitetsområdet samt centralstationen med koppling till Ostlänken för att kunna bidra till Norrköpings transformation som kunskapsstad.

Besöksnäring, kulturella och kreativa näringar är också av betydelse i Norrköpings näringsliv, vilket återspeglas i ställningstaganden och åtgärdsförslag för att skapa miljöer med rätt förutsättningar för deras fortsatta utveckling, exempelvis inrättande av kulturljudzoner och platser för större event.

Samhällsservice och teknisk försörjning

Planförslagets lokaliseringprinciper för samhällsservice bedöms ge positiva konsekvenser för en placering av ny samhällsservice som blir tillgänglig och hållbar för fler invånare. Lokaliseringprinciperna förstärks vidare av fler ställningstaganden för utvecklad samhällsservice i samhällsplaneringen.

Transportinfrastruktur

Fyrstegsprincipen för transportsystemet och konceptet 15-minuters staden i planförslaget bedöms ge positiva konsekvenser med avseende på fortsatt utveckling av kommunens transportsystem. Prioriteringsordningen för trafik bidrar också till tydlighet kring hur trafiksystemet är tänkt att planeras med hänsyn till trafikslagets varierande förutsättningar och funktioner i kommunen, men belyser också potentiella målkonflikter sett till transportsystemet som helhet.

Utmaningar uppstår vid samplanering av systemet mellan de olika geografierna, när exempelvis boende i serviceorterna även fortsättningsvis ska kunna ta bilen till sin arbetsplats i staden där gång- och cykeltrafik och kollektivt resande premieras. Dessa resor behöver staden omhänderta på effektiva sätt genom samverkan och samplanering i fortsatt planering.

Kommunekonomi

En strukturerad genomförandeplanering i takt med identifierade tillväxtbehov ger positiva konsekvenser för en balanserad hållbar utveckling av kommunekonomi. Fortsatt och utvecklad samverkan med planeringens intressenter, marknadens aktörer som andra kommuner, regionen, Östgötatrafiken, E.ON, privata bostadsutvecklare med mera borgar för goda förutsättningar till resurseffektiv finansiering av den önskade tillväxten.

Hälsa och livskvalitet

BMP

Risk och säkerhet

Gällande risk- och säkerhet, sett till Seveso-verksamheter och förorenade områden, bedöms planförslaget inte innebära risker som inte kan anses acceptabla. I förhållande till nuläget bedöms både planförslag och nollalternativ medföra positiva effekter avseende risk och säkerhet. Utveckling och komplettering kan innebära ökade risker men planförslaget har strategier för att beakta dessa frågor. Det är positivt att planförslaget inkluderar ställningstagandet att vid planering av verksamheter och bostäder i närhet till omgivningspåverkande anläggningar bör en riskanalys genomföras.

BMP

Social hållbarhet

Under denna rubrik redogörs en sammanvägd bedömning av aspekterna folkhälsa, vardagsliv och social sammanhållning.

Planförslaget får positiva konsekvenser utifrån social hållbarhet jämfört med nuläget. Bland annat signalerar planförslaget att det är viktigt med en blandning av bostäder vad gäller såväl upplåtelseform, typ och kostnad vilket underlättar för invånare med lägre inkomst eller förändrade livsförutsättningar att hitta ett rimligt boende.

Det är också positivt att planförslaget strävar mot att minska barriäreffekter och minska mentala avstånd mellan olika grupper i samhället. Tillgänglighet för personer med funktionshinder är generellt en självklarhet i planförslaget. Det är hälsofrämjande och positivt utifrån social hållbarhet.

Barnperspektivet lyfts fram med hänvisning till barnkonventionen och vikten av barn och ungas delaktighet i utveckling av den fysiska miljön. Det är också positivt att jämställdhet nämns i detta sammanhang då behoven gällande exempelvis rekreation och fritid ofta ser väldigt olika ut för flickor och pojkar. Även fysisk utformning som främjar barns rörelsefrihet förordas vilket är positivt utifrån social hållbarhet och folkhälsa. Det saknas dock kvantitativa riktlinjer avseende friyta på skolgårdar och förskolegårdar vilket skulle stärka barnperspektivet.

Delaktighet och demokrati

Sammantaget bedöms dialogen ha varit genomförd på ett demokratiskt och tillgängligt sätt. De genomförda dialogträffarna har varit uppstyrda, geografiskt spridda och genererade mycket synpunkter. Ett konstaterade till nästa skede är att dialogen för vissa delar av kommunen behöver vara mer

uppsökande för att få en representativ grupp som ger synpunkter. Generellt är bedömningen att det har varit svårt att nå ut till barn och unga då översiktsplanens nivå är väldigt abstrakt och övergripande.

Avstämning mot mål och riktlinjer

Planförslaget bedöms huvudsakligen styra mot både de globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030) och de nationella miljökvalitetsmålen. Där målen bedöms motverkas handlar det framförallt om att planförslaget medför utbyggnad som innebär ianspråktagande av jordbruksmark och omvandling av skogsmark, samt att mål med koppling till naturvärden och biologisk mångfald bedöms påverkas negativt.

De miljökvalitetsnormer som bedöms vara relevanta för översiktsplanen är miljökvalitetsnormer för luftkvalitet, buller och vattenförekomster.

Planförslaget i sig bedöms inte riskera att miljökvalitetsnormer för luft eller buller överskrids. Omfördelning från resor med bil till resor med gång, cykel och kollektivtrafik i staden kan bidra med positiva effekter för buller och luft, även om den totala mängden biltrafik samtidigt beräknas öka inom kommunen.

Under förutsättning att kommunens ställningstagande beaktas bedöms möjlighet finnas att inte bara undvika försämring av en vattenförekomsts status utan även förbättra statusen genom förbyggande och återställande insatser. Om inte vattenstatusen beaktas i tillräcklig grad finns risk för försämring i förhållande till miljökvalitetsnormerna när befolkningen ökar.

Innehållsförteckning

1 Inledning	13
1.1 Bakgrund	13
1.2 Utmaningar	13
2 Avgränsning	14
3 Metod för bedömning	16
3.1 Bedömningsgrunder	16
3.2 Bedömning av effekt och konsekvens	17
3.3 Osäkerheter	17
4 Alternativ	18
4.1 Planförslag	18
4.2 Nollalternativ	24
4.3 Alternativ lokalisering och utformning	25
5 Miljö- och hållbarhetskONSEKVENSER	26
5.1 Resurser och klimat	27
5.2 Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur	45
5.3 Landskap och kulturmiljö	53
5.4 Bostäder och sysselsättning	63
5.5 Hälsa och livskvalitet	74
5.6 Delaktighet och demokrati	86
6 Samlad bedömning	89
7 Avstämning mot mål och riktlinjer	93
7.1 Miljö kvalitetsnormer	93
7.2 Globala hållbarhetsmål	96
7.3 Nationella miljö kvalitetsmål	99
8 Fortsatt arbete och uppföljning	102
9 Referenser	104

1 Inledning

Detta kapitel redovisar bakgrund och syfte med översiktsplanen.

1.1 Bakgrund

Enligt plan och bygglagen ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Då genomförandet av Norrköpings kommuns nya översiktsplan bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Norrköpings kommun har till granskningskedet valt att bredda MKB:n till en hållbarhetsbedömning. En hållbarhetsbedömning innebär ett bredare grepp än vad som krävs av en miljöbedömning enligt miljöbalken. Syftet med att genomföra en hållbarhetsbedömning är att integrera samtliga hållbarhetsdimensioner i planeringen, vilket främjar en hållbar utveckling. Denna rapport utgör en granskningsversion av hållbarhetsbedömning med tillhörande MKB av översiktsplanen. Stora delar av bedömningar för aspekterna med risk för betydande miljöpåverkan bygger på tidigare MKB som togs fram till samråd för översiktsplanen (Tyréns, 2023).

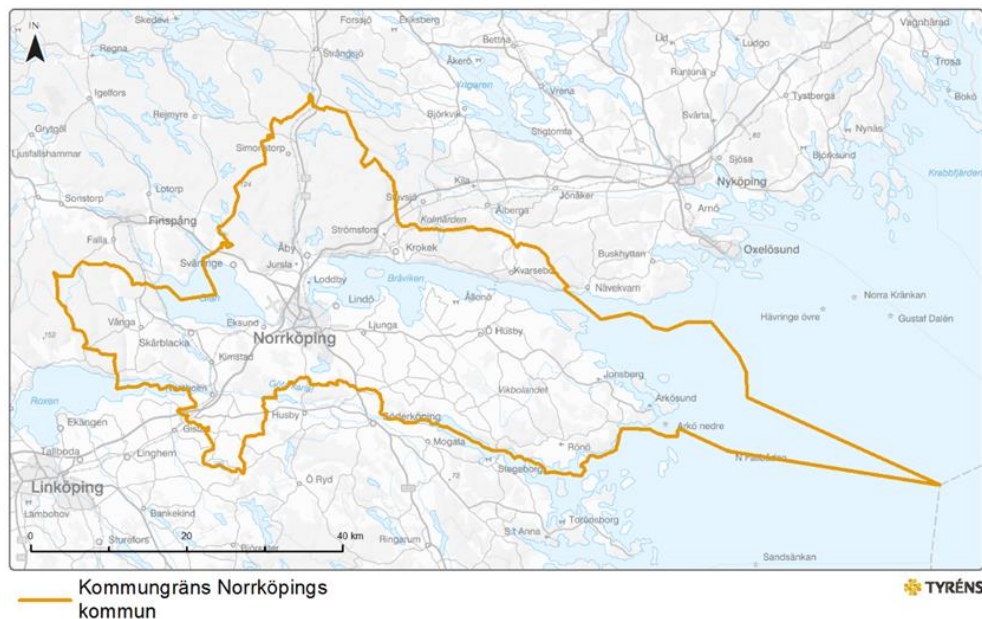
1.2 Utmaningar

I översiktsplaneringen har fyra utmaningar pekats ut, som bedöms vara särskilt relevanta för samhällsbyggnadsutvecklingen i Norrköping och som har koppling till planens målområden enligt ovan:

- Växa i rollen som storregional stad
- Växa resurseffektivt och tåligt
- Utveckling för trygghet och integration
- Fullfölja transformationen till kunskapsstad

2 Avgränsning

2.1 Geografisk avgränsning

Kartproducent: Tyréns AB

Figur 1 Geografisk avgränsning av hållbarhetsbedömningen, Norrköpings kommun.

Hållbarhetsbedömningen omfattar i första hand samma geografiska område som översiktsplanen, det vill säga hela Norrköpings kommun med undantag från de fördjupningar av översiktsplanen som finns antagna eller tas fram för: Kimstad, Norsholm, Åby och Jursla, Krokek och Strömsfors samt Svärtinge. För vissa aspekter kan konsekvensbeskrivningen dock behöva ha ett vidare perspektiv.

2.2 Avgränsning i tid

Översiktsplanen har inget tydlig mållår. Konsekvensbedömningarna i denna rapport tar utgångspunkt i år 2040.

2.3 Avgränsning av aspekter

Hållbarhetsbedömningen är strukturerad utifrån sex rubriker/teman. Inom respektive tema berörs såväl miljömässiga som sociala och ekonomiska

hållbarhetsperspektiv, i den mån de bedöms påverkas. Följande teman har bedömts som relevanta att behandla i denna konsekvensbeskrivning:

- Resurser och klimat
- Biologisk mångfald och naturmiljö
- Landskap och kulturmiljö
- Bostäder och sysselsättning
- Hälsa och livskvalitet
- Delaktighet och demokrati

Det finns även fem övergripande aspekter – tvärgående perspektiv - som berörs under samtliga sex teman i den mån det är relevant. Dessa är *ekosystemtjänster, jämställdhet, jämlikhet, barnperspektiv, attraktivitet och kommunekonomi.*

Efter avgränsningssamråd med Länsstyrelsen har ett antal aspekter bedöms medföra risk för betydande miljöpåverkan. Samtliga dessa har bedömts relevanta att behandla. Dessa är:

- Markanvändning/jordbruksmark
- Vattenanvändning
- Klimatanpassning
- Klimatpåverkan
- Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur
- Landskaps- och stadsbild
- Kulturmiljö
- Risk och säkerhet
- Social hållbarhet (*bedöms samlat utifrån flera teman*)

De delar i konsekvensbeskrivningen som handlar om miljöaspekter som bedömts kunna medföra betydande miljöpåverkan tydliggörs med följande symbol:

3 Metod för bedömning

En MKB:s omfattning och detaljeringsgrad ska, enligt miljöbalkens 6 kapitel 12 §, vara rimlig med hänsyn till:

- bedömningsmetoder och aktuell kunskap,
- planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad,
- var i en beslutsprocess som planen eller programmet befinner sig,
- allmänhetens intresse
- och att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder.

Detta innebär att vissa effekter blir mer belysta än andra och att aspekter som har liten betydelse kan behandlas översiktligt eller utelämnas. Det innebär också att bedömning av konsekvenser av en översiktsplan endast kan göras på den nivå och utifrån de intentioner och ställningstaganden för fysisk planering som framhålls i planen.

I bedömningen av översiktsplanen är fokus på de principer och ställningstaganden som beskrivs samt markanvändningskartan. Övrig text ingår också i bedömningarna, men tillskrivs inte samma tyngd, eftersom ställningstaganden samt markanvändningskartan utgör de konkreta delarna och kan antas vara det som framförallt får genomslag i efterföljande planering. Ställningstaganden, principer eller annan viljeinriktning som inte uppfyller mer än miljöbalken eller plan- och bygglagens grundläggande krav på hänsyn bedöms inte i vara alternativskiljande och bedöms därför inte i detalj.

Bedömningen av planförslaget sker iterativt med återkoppling till kommunen, vilket medför att hållbarhetsbedömningen har möjlighet att påverka innehållet i översiktsplanen.

3.1 Bedömningsgrunder

För att systematisera och underlätta konsekvensbedömningen används bedömningsgrunder. Där det är möjligt anges bedömningsgrunder i form av lagkrav, normer och riktvärden. För aspekter som saknar sådana krav utgör exempelvis miljömål samt allmänna förutsättningar och värdebeskrivningar bedömningsgrund. För vissa aspekter används definitioner och stödfrågor som bedömningsgrunder.

Bedömningsgrunder anges under vardera kapitel för aspekterna.

3.2 Bedömning av effekt och konsekvens

För de bedömningar som görs används begreppen "påverkan, "effekt" och "konsekvens".

Påverkan avser förändring av miljön genom exempelvis fysiskt intrång eller störningar i form av buller.

Effekt är en förändring i miljön som påverkan medför, som till exempel förlust av värdefulla naturmiljöer eller förändringar i miljökvalitet som kan mätas, beräknas eller på annat sätt beskrivas.

Konsekvens är betydelsen av de effekter som uppkommer, den verkan de uppkomna effekterna har på en viss företeelse, till exempel biologisk mångfald.

Bedömningen av konsekvenser görs utifrån en sammanvägning av omgivningens värden/känslighet och omfattningen av den påverkan (effekt) som uppstår.

Konsekvensbedömningen görs i förhållande till nuläget, det vill säga de nu rådande förutsättningarna i området. Även nollalternativets konsekvenser bedöms i förhållande till nuläget. En jämförelse av planförslagets konsekvenser görs därefter mot nollalternativets konsekvenser.

Bedömningar av konsekvenser och effekter har utförts av sakkunniga hos Tyréns Sverige AB.

För planförslaget sammanfattas bedömningen med trendpilar som visar om planförslaget huvudsakligen bidrar till positiva eller negativa konsekvenser för aspekten:

- Övervägande positiva konsekvenser
- Inga eller försumbara konsekvenser
- Övervägande negativa konsekvenser

3.3 Osäkerheter

Efterföljande planering hanteras i detaljplaner och bygglov. De effekter och konsekvenser som planförslaget bedöms medföra är på så sätt preliminära och planens strategiska nivå tillför vissa osäkerheter till bedömningarna.

4 Alternativ

En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt miljöbalken innehålla en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar med en motivering varför ett visst alternativ har valts. Vidare ska konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd beskrivas, ett så kallat nollalternativ. Hållbarhetsbedömningen redovisar även ett nuläge, det vill säga, pågående markanvändning och rådande ingångsvärden för kommunen idag. För flera aspekter är det mer relevant att bedömningar och konsekvenser för planförslaget tar avstamp i nuläget än i nollalternativet varför det i huvudsak jämförs med detta. Nuläget redovisas under varje aspekt.

Även planförslaget är ett alternativ och redovisas sammanfattat i kapitlet.

4.1 Planförslag

Det generella syftet med en översiktsplan är att ge vägledning och stöd i beslut om användning av mark-och vattenområden samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Översiktsplanen utgör ett strategiskt handlingsprogram för den fysiska miljös utveckling och är inte juridiskt bindande.

Översiktsplanen tar utgångspunkt i kommunens vision 2035 och har sedan brutit ner den i fem övergripande målområden.

De övergripande målområdena för översiktsplanen är:

- Levande stad och landsbygd
- Ett klimatsmart och motståndskraftigt Norrköping
- Ett Norrköping för alla
- Ett hållbart trafiksystem utvecklar Norrköping
- Ett innovativt och multifunktionellt Norrköping

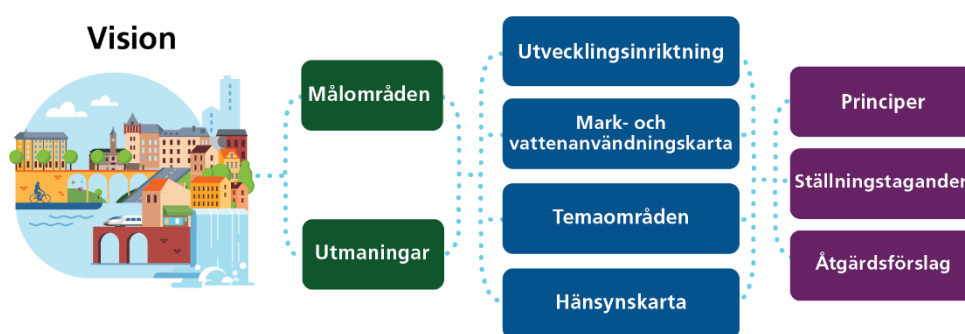
De övergripande målområdena har kopplats till de av FN antagna globala målen Agenda 2030.

Nedan beskrivs översiktligt huvuddragen i det planförslag som tagits fram inför granskning.

Planförslaget innehåller ställningstaganden för hela kommunens yta då den föreslagna översiktsplanen ersätter Översiktsplan för staden och Översiktsplan för landsbygden. Nya kunskapsunderlag inom jordbruksmark och stadens grönstruktur medger ökade förutsättningar för uppmärksammande och bevarande av dessa områden.

Planförslaget lägger ett större fokus på klimatanpassning och klimatrelaterade risker än tidigare planering. Andra perspektiv som stärks i planförslaget är exempelvis ekosystemtjänstperspektivet. Detta gäller även gestaltad livsmiljö och barnperspektivet.

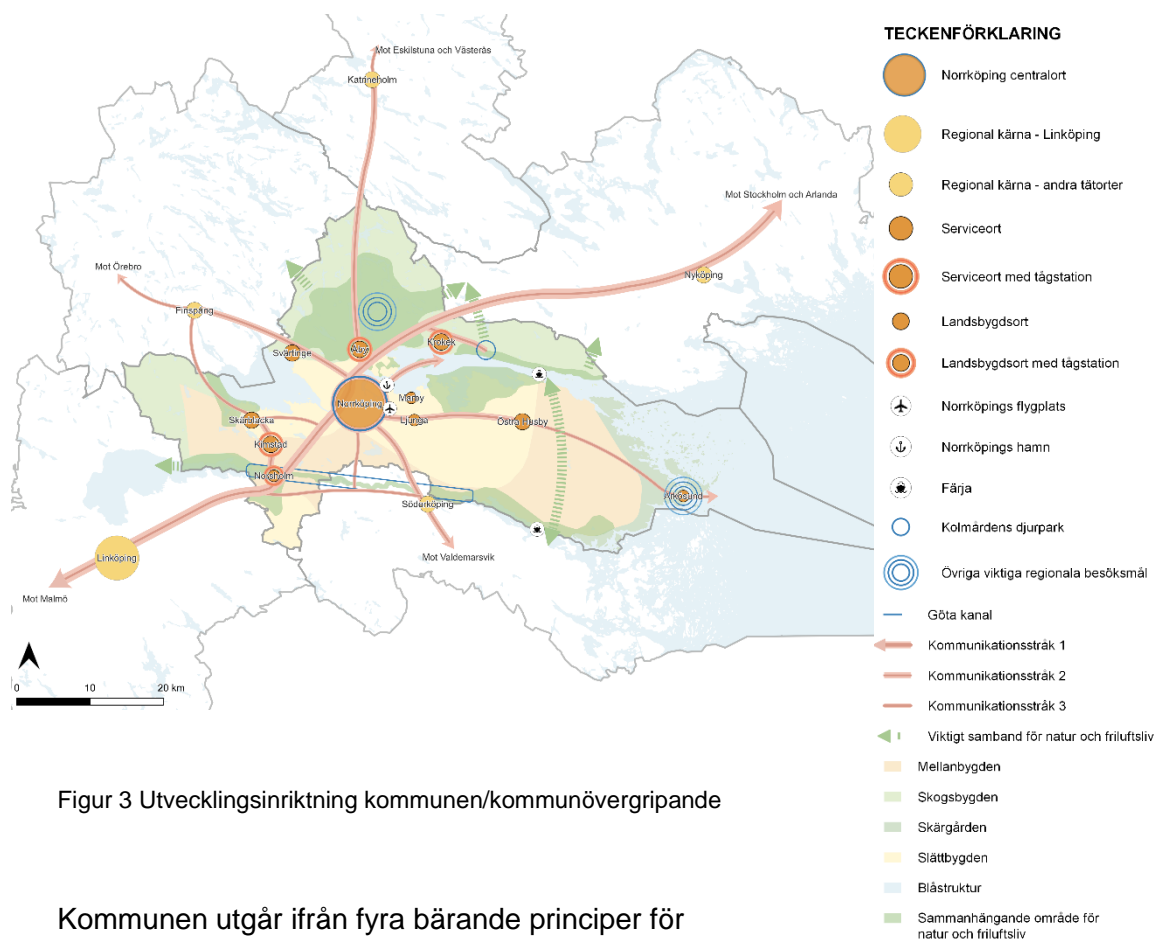
Översiktsplanens struktur är indelad i fyra delar, se figur 2. Där visionen är styrande för de målområden och utmaningar som är antagna. Efter målområdena följer utvecklingsinriktning, mark- och vattenanvändningskarta, beskrivning av del olika temaområdena och tillhörande hänsynskarta. Sen följer vägledande principer, ställningstaganden och eventuella åtgärdsförslag.

Figur 2 Struktur i Översiktsplanen

4.1.1 Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen visar funktioner och funktionella samband avseende strukturerna bebyggelse, kommunikationer samt grönstruktur och hur dessa bör utvecklas. Inriktningen är uppdelad i tre olika delar, en kommunövergripande som även tar mellankommunala kopplingar, en del med fokus kommunen och en del med fokus på staden.

Figur 3 Utvecklingsinriktning kommunen/kommunövergripande

Kommunen utgår ifrån fyra bärande principer för utvecklingen kommunövergripande:

- Fyrstegsprincipen för hållbar markanvändning
- Fyrstegsprincip för transportsystemet
- Kommunens koncept om 15-minuters staden
- Principen om 3-30-300 gällande grönska i staden.

För utveckling inom kommunen tar översiktsplanen avstamp i några ytterligare övergripande inriktningar:

- Utveckling i noder och utmed stråk
- Hållbar Ortsstruktur med utgångspunkt i att kommunens serviceorter och landsbygdsnoder byggs samman i kommunikationsstråk.
- Besöksmål som regionala målpunkter.
- Utveckling av kommunikationsstråk
- Norrköpings varierande landskap vilket uttrycks vara viktiga att bevara.
- Värdefulla sammanhängande områden för natur och friluftsliv

Till utvecklingsinriktningen finns flera ställningstaganden som i sin helhet går att hitta i översiktsplanen.

Figur 4 Utvecklingsinriktning för staden

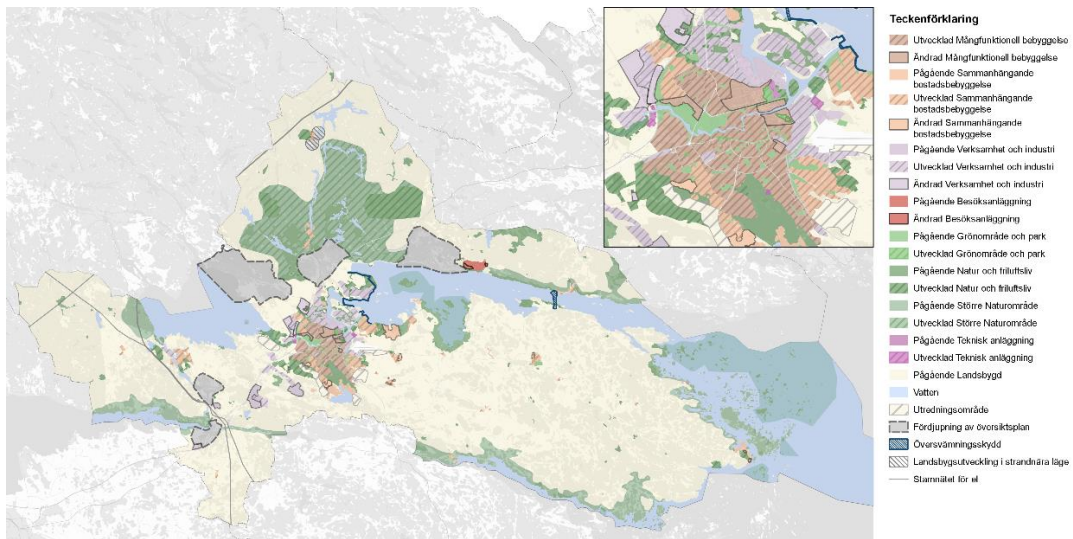
Utvecklingsinriktning för staden innebär i stor utsträckning utveckling och omvandling av centrala områden i staden för att såväl som möjligt tillvarata den ökade tillgängligheten som uppstår genom Ostlänken, en ny centralstation och förbättrad kapacitet för regionala pendeltåg. För utvecklingsinriktning för staden finns åtta övergripande inriktningar:

- Sammanhållen stad
- Tillvarata och utveckla lägen
- Starka stråk och viktiga platser
- Urbaniseringsstråk
- Strömmen (mer) i centrum
- De nya promenaderna
- Det gröna nätverket
- Kompensera med kvalitet

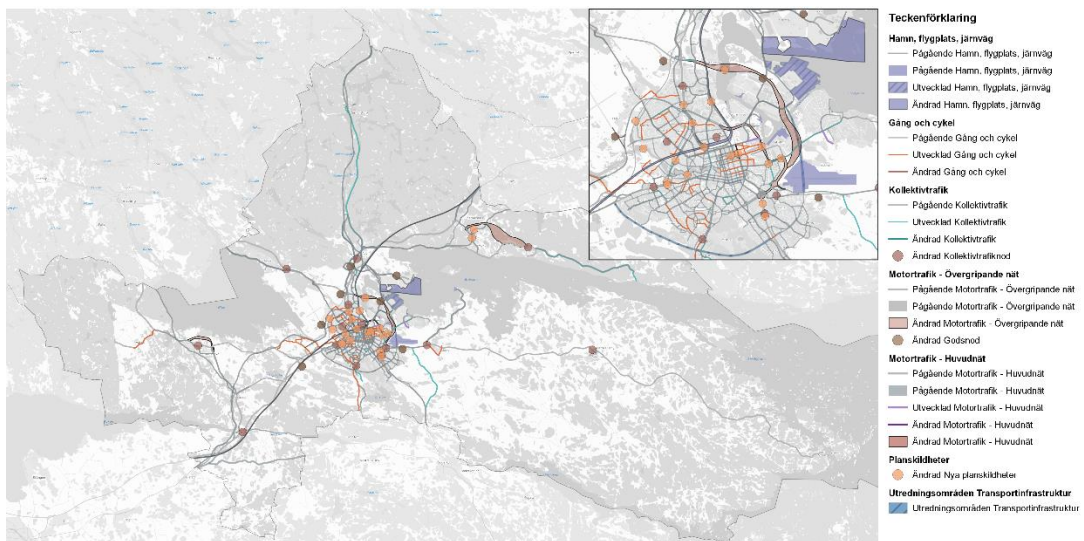
Till utvecklingsinriktningen för staden beskrivs även flera olika stadsmiljötyper. Det finns även flera ställningstaganden som i sin helhet går att hitta i översiktsplanen.

4.1.2 Mark- och vattenanvändningskarta

Figur 5 Mark- och vattenanvändningskarta tillhörande översiktsplanens granskningshandling. För att navigera i kartan hänvisas till översiktsplanens digitala plattform.

Figur 6 Markanvändningskarta transportinfrastruktur

Översiktsplanen har inget specifikt utpekad bostadsmål utan redovisar vilken plankapacitet som översiktsplanen ger utrymme för. Översiktsplanen skapar utrymme för kommunen att växa från dagens 145 000 invånare till 200 000 invånare. Bostadsutvecklingen ska ske samlat med annan utveckling av service för att skapa ett fungerande vardagsliv.

Den framtida, långsiktiga inriktningen för Norrköpings stad kommer i stor utsträckning handla om att utveckla och omvandla hela områden i staden. Utvecklingen av områden som Butängen, Inre hamnen, Sylten och Västra

staden kommer stegvis att stärka Norrköpings utbud av bostäder och arbetsplatser. Norrköping ska bygga vidare på den blandade och tätare staden och fokus förutom staden är förtätning i serviceorter och landsbygdsorter.

Planförslaget och utpekade nya markanspråk går att hitta i sin helhet i den digitala plankartan och dess ställningstaganden.

4.1.2.1 Skillnader mellan planförslag och nollalternativ

Nedan redovisas kortfattat skillnader mellan planförslag och nollalternativ:

- Jämfört med nollalternativet (se avsnitt 4.2) föreslås exploatering på jordbruksmark i mindre omfattning än i tidigare planering.
- Bostadsområden som fanns med i nollalternativet men som inte finns med i planförslaget är bostadsområdena Bråvalla strand, söder om Ensjön, östra delen av Djurön, Loddby/Herstaberg, Berga (Lindö) samt delar av Eksund.
- Nya verksamhetsområden som tillkommit i planförslaget är: Häradsudden, Norsholm Södra, Kimstad Södra samt en utveckling av Ingelsta. Verksamhetsutveckling av Malmölandet, som fanns med i nollalternativet, pekas inte längre ut.
- Ett flertal förslag till bevarande och utveckling av natur- och friluftslivsområden presenteras i planförslaget. Några miljöer föreslås skyddas, bland annat Ekmiljön vid Krusenhov, vid Täppan samt tallskogen vid Vrinnevi naturreservat. Fyra parkstråk föreslås utvecklas – Slottsruinen Johannisborg, Södra Promenadens västra del, Syltenberget (även med i nollalternativ) samt Väderparken.
- Norrköpings flygplats ska fortsatt vara en del av kommunens trafiksystem och hantera både gods- och persontransporter. Planförslaget, till skillnad från nollalternativet, framhåller att flygplatsens funktion kan i framtiden komma att förändras och utökas med fokus på beredskap, grönt flyg och annan teknisk utveckling.

4.1.3 Temaområde

Planen utgår ifrån tio olika temaområden som är planeringsförutsättningarna för mark- och vattenanvändningskartans avvägningar. Till varje temaområde finns ett antal ställningstaganden som utgör en tydligare styrning för markanvändningen. Temaområdena är:

- Bostäder
- Näringsliv

- Samhällsservice
- Gestaltad livsmiljö
- Natur och friluftsliv
- Trafik
- Tekniska försörjningssystem
- Klimat
- Jordbruksmark
- Miljörisker och miljö kvalitetsnormer

4.2 Nollalternativ

Planförslagets förväntade miljökonsekvenser jämförs mot ett så kallat nollalternativ. Nollalternativet ska, enligt 6 kap 11 § miljöbalken, beskriva miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs. Nollalternativet beskriver den förväntade utvecklingen om det nya förslaget till översiktsplan inte antas. Nollalternativet bedöms utgöra den övergripande mark- och vattenanvändning som redovisas, dels i gällande *Översiktsplan för staden* och *Översiktsplan för landsbygden*, dels i fördjupningar av översiktsplan för industrilandskapet, Händelö samt resecentrum och södra Butängen. Nollalternativet är således inte ett nuläge.

Den nya översiktsplanen för Norrköpings kommun ersätter följande översiktsplaner:

- Översiktsplan för staden
- Översiktsplan för landsbygden
- Fördjupning av översiktsplan för industrilandskapet
- Fördjupning av översiktsplan för Händelö
- Fördjupning av översiktsplan för Resecentrum och södra Butängen
- Tillägg till översiktsplanen – Trafikstrategi för Norrköping

De fördjupningar som kommer att fortsätta gälla/kommer att gälla när de är antagna är:

- Fördjupning av översiktsplan för Kimstad
- Fördjupning av översiktsplan för Norsholm
- Fördjupning av översiktsplan för Åby och Jursla
- Fördjupning av översiktsplan för Krokek och Strömsfors
- Fördjupning av översiktsplan för Svärtinge

4.3 Alternativ lokalisering och utformning

4.3.1 Alternativ lokalisering

Enligt miljöbalken 6 kapitel 11 § ska en miljökonsekvensbeskrivning identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. En översiktsplans geografiska räckvidd är lagstadgad till att omfatta hela kommunens yta varpå inga alternativa geografiska avgränsningar har utretts.

4.3.2 Utveckling av planförslaget

Mellan samråd och granskning har ett antal förändringar skett i planförslaget både gällande struktur och innehåll. Tydliga förändringar som kan komma att påverka bedömningarna i denna rapport är:

- Kommunen har en annan ingångsvinkel gällande tillväxttakt
- Ett kapitel om genomförandeplanering har lagts till
- Ett tydliggörande om kommunens arbete med klimatpåverkan har gjorts genom att flera nya ställningstaganden har tillkommit.
- Trafikstrategin har arbetats in i planen samt uppdaterats.
- Ett antal principer har lagts till: *Principen för parktillgång*, *Principen för ingen nettoförlust av biologisk mångfald* och *Fyrstegsprincipen för transportsystemet*.
- Mindre justeringar i markanvändningskartan, såsom ändring av Ingelsta verksamhetsområde, ändringar för Kråkuddens utredningsområde.

Inför granskningen har också utvecklingsinriktningen förändrats. Utvecklingsinriktningen har delats upp i tre delar samt fler landskapstyper och stadsmiljötyper.

En del kompletteringar har även gjorts under respektive temaområde.

5 Miljö- och hållbarhetskonsekvenser

Figur 7 Teman i Hållbarhetsbedömningen

Hållbarhetsbedömningen är strukturerad utifrån sex rubriker/teman. Inom respektive tema berörs såväl miljömässiga som sociala och ekonomiska hållbarhetsperspektiv, i den mån de bedöms påverkas. Perspektiv som hanteras övergripande inom samtliga teman, om det bedöms relevant, är *ekosystemtjänster, jämställdhet, jämlikhet, barnperspektiv, attraktivitet och kommunekonomi*. Under vardera rubrik redovisas en jämförelse med nollalternativet samt förslag till åtgärder i syfte att minska negativ påverkan i de fall planförslaget bedöms medföra negativa konsekvenser.

De aspekter som bedömts kunna innebära betydande miljöpåverkan (se avsnitt 2.3 Avgränsning av aspekter) redovisas under teman enligt:

5.1 Resurser och klimat

Hushållning med mark – jordbruksmark

Vattenanvändning

Klimatpåverkan

Klimatanpassning

5.2 Naturmiljö och biologisk mångfald

Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur

5.3 Landskap och kulturmiljö

Landskaps- och stadsbild

Kulturmiljö

5.5 Hälsa och Livskvalitet

Risk och säkerhet

Social hållbarhet (*bedöms samlat utifrån flera aspekter*)

5.1 Resurser och klimat

I avsnittet *Resurser och klimat* behandlas planförslagets påverkan på hushållning med resurser, klimatanpassning och klimatpåverkan. Det är perspektiv som påverkar såväl miljömässig som ekonomisk och social hållbarhet. Med resurser avses användningen av resurser som mark, vatten, råvaror och energi. I denna hållbarhetsbedömning bedöms resurserna jordbruksmark, ytvatten och grundvatten. Norrköpings kommun kommer att behandla energifrågan i ett eget tematiskt tillägg till översiktsplanen varav bedömning av energifrågan sker där.

Med klimat avses dels klimatpåverkan, framförallt genom utsläpp av växthusgaser men även genom markanvändning, dels klimatanpassning - det vill säga att skapa beredskap för de klimatförändringar som sker.

Hushållning med resurser, klimatpåverkan och klimatanpassning berör flera ekosystemtjänster (nyttor människor har av naturen), till exempel naturens förmåga att erbjuda klimatanpassning och skydd mot extremväder, vattenrening, färskvatten, matproduktion, material och energi.

Bedömningar inom temat *Resurser och klimat* är uppdelat på aspekterna *Hushållning med mark - jordbruksmark, Vattenanvändning, Klimatpåverkan* samt *Klimatanpassning*.

5.1.1 Bedömningsgrunder och mål

Hushållningen med jordbruks- och skogsmark omfattas av bestämmelserna i 3 kap. 4 § miljöbalken. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för anläggningar som tillgodoser väsentliga samhällsintressen och om dessa väsentliga samhällsintressen inte kan tillgodoses tillfredställande på annan mark.

Hushållningen med vatten omfattas av bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken. Miljö kvalitetsnormerna är

juridiskt bindande för kommunerna. Av en översiktsplan ska det framgå hur kommunen anser att gällande miljö kvalitetsnormer ska följas och tydliggöra om det finns risk att miljö kvalitetsnormer överskrids eller inte.

All planläggning ska ta hänsyn till miljö- och klimataspekter enligt plan- och bygglagen. I begreppet klimataspekter ingår klimatanpassning, vilket innebär åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar som redan märks av idag och de som inte kan förhindras i framtiden.

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Detta innebär att utsläppen av växthusgaser måste minska drastiskt.

Energiplan för Norrköpings kommun antogs av kommunfullmäktige 2009 och aktualiserades av kommunfullmäktige i augusti 2017. I Energiplanen finns målen att i kommunen ska energianvändningen effektiviseras med minst 30 procent till år 2030 jämfört med år 2005, samt att år 2030 används endast förnybara energislag och bränslen.

Hushållning med resurser bedöms påverka Agenda 2030 mål 2 *Ingen hunger*, mål 12 *Hållbar konsumtion och produktion (delmålet 12.2 Hållbar förvaltning och användande av naturresurser)*. Klimat påverkar framför allt Agenda 2030 mål 13 *Bekämpa klimatförändringarna (delmålet 13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer)*.

Av de svenska miljömålen berör resurser och klimat framför allt målen *God bebyggd miljö*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Levande skogar*, *Grundvatten av god kvalitet* och *Begränsad klimatpåverkan*.

5.1.2 Hushållning med mark - jordbruksmark (BMP)

 BMP

5.1.2.1 Nuläge

Kommunen har inför arbetet med översiktsplanen tagit fram ett kunskapsunderlag för jordbruksmark *Jordbruksmarken i Norrköping (Radar arkitektur, 2021)*.

Norrköpings kommun ligger på Östgötaslätten och en femtedel av kommunens totala yta utgörs av jordbruksmark. Det finns flera stora områden med sammanhängande jordbruksmark i kommunen. Det till ytan största sammanhängande området finns öster om Norrköping, i trakterna kring Ljunga och Östra Husby. Ytterligare samlade åkermarker ligger i västra Vikbolandets odlingsbygd, vid Bråvalla, Kvillinge och Malmölandets

odlingslandskap samt kring orterna Vånga, Skärblacka, Strandhugget–Eksund och Norsholm. Åkermarken utgörs huvudsakligen av stora åkerfält, vilket sammantaget utgör en god grund för ett effektivt och rationellt jordbruk.

Mellan åren 2016-2020 exploaterades 22 hektar jordbruksmark (0,05 procent av kommunens jordbruksmark), och mellan åren 2011-2015, 23 hektar (0,05 procent av kommunens jordbruksmark). (Jordbruksverket, 2021; 2017)

5.1.2.2 Konsekvenser planförslag

Planförslaget betonar betydelsen av jordbruksmarken inom kommunen. Dels betydelsen som ändlig resurs och den roll som regionen har för att bidra till den inhemska livsmedelsproduktionen, dels utifrån andra värden kopplade till jordbruksmark som exempelvis biologisk mångfald, pedagogiska och sociala aspekter.

Ställningstaganden omfattar exempelvis att jordbruksmarken ska värnas som resurs, tillsammans med möjligheterna till rationell och långsiktig jordbruks- och produktionsnäring.

Planförslagets inriktning är att följa den utformade *Fyrstegsprincipen för hållbar markanvändning*. Fyrstegsprincipen innebär att brukningsvärd jordbruksmark och värdefull skogsmark enbart ska tas i anspråk i sista hand, om det är för ett väsentligt samhällsintresse som inte kan lösas med något av de tre tidigare stegen. Fyrstegsprincipen ligger i linje med hur jordbruksmark ska hanteras enligt miljöbalken, genom att det endast är väsentliga samhällsintressen som är aktuella för ianspråktagande av jordbruksmark samt att alternativa lokaliseringar alltid först ska undersökas. Denna del av fyrstegsprincipen bedöms inte vara alternativskiljande då den inte reglerar mer än lagstiftningen. Därtill ska dock ianspråktagandet kunna motiveras genom att väsentligen stärka staden, orterna eller kopplingen mellan stad och land.

Det är positivt, sett till jordbruksmark, att planförslaget föreslår att bostäder och verksamheter i första hand ska utvecklas genom att Norrköping och serviceorter växer genom komplettering och återanvändning av redan ianspråktagen mark. Planförslaget beskriver samtidigt att samhällen på landsbygden behöver kunna kompletteras genom att ta jordbruksmark i anspråk. Bebyggelseutvecklingen på jordbruksmark i serviceorter och landsbygdsorter motiveras utifrån att serviceorterna fortsatt ska kunna utvecklas och medverka till en levande landsbygd. Bebyggelse ska dock koncentreras och inte spridas ut i landskapet. Planförslagets

ställningstaganden bedöms, om de får genomslag i efterföljande planering, medverka positivt för kommunens mål om en levande landsbygd, men försvårar uppfyllelsen av bevarandemålet för jordbruksmark.

De tre nya föreslagna verksamhetsområdena i planförslaget, *Häradsudden*, *Norsholm södra* och *Kimstad södra*, föreslås i anslutning till och delvis på jordbruksmark. Häradsudden ligger vid väg E4 och i huvudsak på skogsmark med små undantag. En hektar jordbruksmark åtgår till verksamhetsmark. Norsholm södra ligger intill väg E4 med på- och avfarter samt inom riksintresse för Ostlänken. Utvecklingsområdet omfattar cirka åtta hektar jordbruksmark. Kimstad södra är placerat i odlingslandskapet och till stor del på jordbruksmark, i en omfattning av cirka 14 hektar.

Kommunens motiv till dessa verksamhetslägen är att de har strategiska lägen utmed starka kommunikationsstråk, att de tar förhållandevis lite jordbruksmark i anspråk och att de ligger i närhet av serviceorter. Kommunen har använt Region Östergötlands metod för att lokaliseringsbedöma valda platser.

Samtidigt är det flera utvecklingsområden som berör jordbruksmark. Planförslaget innebär att cirka 400 hektar jordbruksmark, det vill säga cirka en procent av kommunens totala jordbruksmark, pekas ut för ändrad markanvändning. Konsekvensen för jordbruksmark som resurs bedöms bli negativ då markens förmåga att leverera resurser upphör. Sett till den totala arealen jordbruksmark som finns i kommunen kan ianspråktagandet anses vara begränsat. Samtidigt exploateras brukningsvärd jordbruksmark årligen för olika ändamål, i synnerhet i närheten av större tätorter är trycket på att exploatera jordbruksmark högt. Föreslagen exploatering av jordbruksmark enligt planförslaget utgör en del av denna utveckling, och innebär en utveckling som försämrar förutsättningarna för en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel och den roll som regionen har för att bidra till den inhemska livsmedelsproduktionen. Klimatförändring samt globala kriser och osäkerheter som avlöst varandra de senaste åren visar på betydelsen av att bevara jordbruksmarken och därmed möjligheten till produktion av livsmedel. Dessa faktorer risker att leda till negativa kumulativa effekter och konsekvenser då jordbruksmark inom kommunen minskar.

Ianspråktagandet av jordbruksmark kan även medföra att värden kopplade till natur- och kulturmiljö försvagas, om markerna har betats eller har lång hävdkontinuitet. Förlust av sådana marker kan medföra minskad biologisk mångfald och minskad förståelse för landskapets historiska utveckling, vilket också kan påverka ekosystemtjänster kopplade till odlingslandskapet, såsom rekreation, pollinering och biologisk mångfald.

5.1.2.3 Konsekvenser nollalternativ

Även nollalternativet innebär att exploatering och utveckling på brukningsbar jordbruksmark ska undvikas, där så är möjligt. I nollalternativet tas dock mer jordbruksmark i anspråk jämfört med planförslaget, exempelvis genom verksamhetsutveckling på jordbruksmark på Malmölandet samt bebyggelseområden för bostäder på jordbruksmark i flera områden.

Nollalternativet pekar ut cirka 1050 hektar jordbruksmark i utvecklingsområde för blandad stadsbebyggelse och cirka 1050 hektar jordbruksmark för verksamheter, det vill säga totalt cirka 2 100 hektar vilket motsvarar fem procent av kommunens totala jordbruksmark.

Nollalternativet bedöms sammantaget medföra att mer jordbruksmark kan tas i anspråk (cirka 2 100 hektar jämfört med planförslagets cirka 400 hektar), samt sämre vägledning för att skydda jordbruksmarken, jämfört med planförslaget.

5.1.3 Vattenanvändning (BMP)

 BMP

5.1.3.1 Nuläge

Norrköpings kommun har en rik och varierad vattenmiljö med bland annat sjöar, strömmande vattendrag samt kust med skärgård. Här finns även ett flertal grundvattenmagasin. Inom kommunen finns en stark relation till vatten med Motala ström, skärgården, Bråviken, Glan, mindre sjöar och vattendrag. Vattnet tillför stora värden både på landsbygden och i stadsmiljön då vattnet är och alltid har varit en viktig del av Norrköpings identitet. Flera av de vattendrag som finns i kommunen är även boendemiljöer till flertalet värdefulla arter såsom havsvandrande öring och flodnejonögon. Det finns utmaningar kopplat till vatten i Norrköping och kommunen står inför ett antal miljöproblem som måste hanteras. Exempelvis övergödning, miljögifter, fysisk påverkan såsom dammar och kulvertering, samt försurning.

I Norrköpings kommun finns sju kommunala dricksvattentäkter, där Glans står för den största delen (92 procent) av kommunens dricksvattenförsörjning. Samtliga dricksvattentäkter har skydd i form av vattenskyddsområden. Vissa av reservvattentäkterna omfattas av vattenskyddsområden och det finns planer på att upprätta ett antal fler vattenskyddsområden för reservvattenförsörjning inom kommunen. Det pågår även regionala utredningar gällande reservvattenförsörjning.

För att säkerställa förutsättningarna för expansion och utveckling samt ge plats åt stadens utvecklingsbehov byggs Norrköpings hamn numera ut utanför innerstaden på Händelö och Malmölandet med djupare vatten, större kaj och elektrifierade spår.

I Tabell 1 finns ett urval av kommunens yt- och grundvattenförekomster och dess statusklassning som omnämns i konsekvensavsnittet. Se även karta i figur 7. Både yt- och grundvatten är beroende av markanvändningen för såväl vattenkvalitet som kvantitet.

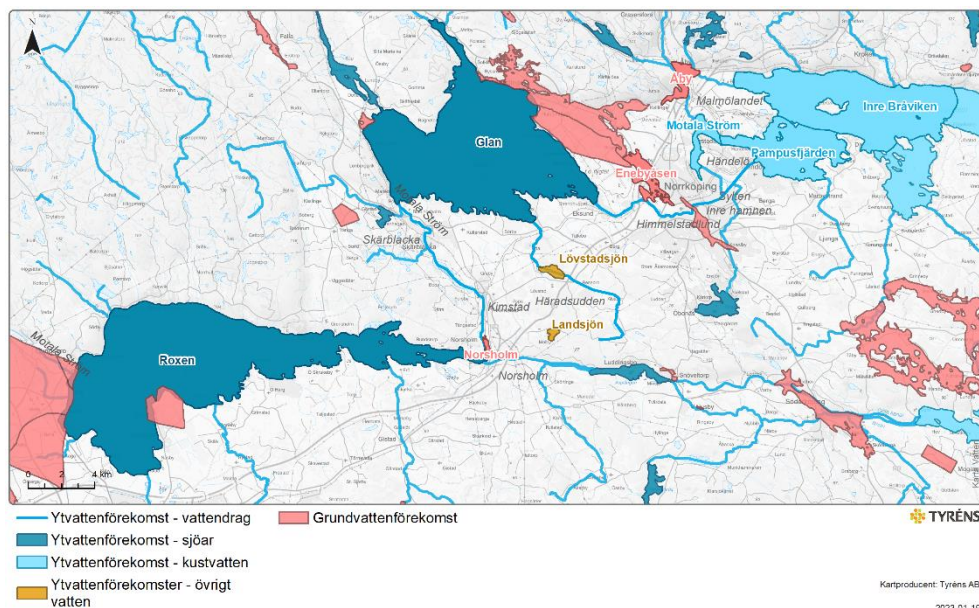
PBDE och kvicksilver bedöms enligt en expertbedömning överskrida miljökvalitetsnormen i samtliga ytvattenförekomster i Sverige och därför finns undantag för framtida målet avseende kemisk status.

Tabell 1. Vattenförekomster och statusklassning enligt senast beslutade miljökvalitetsnorm för förvaltningscykel 3 2017-2022.

Ytvatten	ID	Kemisk status (Kvalitetskrav)	Ekologisk status (Kvalitetskrav)	Kommentar
Pampusjärden	WA91671746 / SE583718-161687	Uppnår ej god (God)	Otillfredsställande (Måttlig 2039)	Förekomsten påverkas av en hamnanläggning för sjöfart vilket medför undantag från kravet god ekologisk status, kopplat till fysisk påverkan. I övrigt syns påverkan av utsläpp och övergödning från reningsverk, enskilda avlopp, förorenade områden och industri, turism samt dålig konnektivitet. Gränsvärdet för TBT i ytvatten samt koppar i sediment överskrids.
Inre Bråviken	WA14601398 / SE583926-161744	Uppnår ej god (God)	Otillfredsställande (God 2039)	Påverkan av övergödning. Gränsvärden för koppar och TBT överskrids i sediment.
Mellersta Bråviken	WA88955283 / SE583825-163500	Uppnår ej god (God)	Måttlig (God 2039)	Påverkan av övergödning. Gränsvärdet för koppar överskrids i sediment.
Yttre Bråviken	WA36055104 / SE583730-164501	Uppnår ej god (God)	Måttlig (God 2039)	Påverkan av övergödning. Gränsvärden för koppar och TBT i sediment överskrids.
Bråvikens kustvatten	WA85886248 / SE583121-171401	Uppnår ej god (God)	Måttlig (God 2039)	Påverkan av övergödning.
Glan	WA80086203 / SE649686-151617	Uppnår ej god (God)	Otillfredsställande (God 2033)	Påverkan av övergödning. Gränsvärden för fosfor, Benso(a)pyrene, Benso (g,h,i)perylene och PFOS i ytvatten överskrids.
Motala ström (Glan-Bråviken)	WA88923173 / SE649609-152033	Uppnår ej god (God 2027)	Otillfredsställande (God ekologisk potential 2039)	Vattenförekomsten utgör ett kraftigt modifierat vatten (KMV). Åtgärder för att nå god ekologisk status skulle medföra negativ påverkan på samhällsviktig vattenkraftverksamhet. Gränsvärdet för PFOS i ytvatten överskrids.
Motala ström (Roxen-Glan)	WA87541520 / SE649265-150736	Uppnår ej god (God)	Måttlig (God 2039)	Vattenförekomsten har dålig konnektivitet och hydrologisk regim (flöde).

Roxen	WA61942536 / SE648779-150974	Uppnår ej god (God)	Otillfredsställande (God 2033)	Påverkan av övergödning. Gränsvärdet för fosfor, PFOS och TBT i ytvatten överskrids.
Ålbäcken	WA62935670 / SE649192-151547	Uppnår ej god (God)	Måttlig (God 2033)	Påverkan av övergödning och hydromorfologisk (fysiska form) hos vattenförekomsten. Vattenfåran är påverkad av reglering och mänsklig aktivitet.
Grundvatten	ID	Kvantitativ status	Kemisk status	Kommentar
Norsholm	WA63992792 / SE648862-150964	God	God	Risk finns för utsläpp vid olyckor med farligt gods och övrig påverkan från väg E4.
Enebyåsen	WA16838740 / SE649845-151921			Risk finns för påverkan av förorenade områden, väg och järnväg.
Åby	WA58684035 / SE650410-152120	God	God	Risk finns för påverkan av förorenade områden, nitrat och bekämpningsmedel från jordbruk. Höga sulfathalter av naturligt eller okänt ursprung finns.

Figur 8 Ett urval av vattenförekomster (yt- samt grundvatten), i Norrköpings kommun.

5.1.3.2 Konsekvenser planförslag

Planförslaget innehåller ställningstaganden som syftar till att ta hänsyn till kommunens vattenförekomster och vattenanvändning. Kommunen ska exempelvis verka för att alla vattendrag, kustvatten och grundvatten ska uppnå god, eller inte försämrade, ekologisk och kemisk status samt att tillräckliga ytor om möjligt ska avsättas inom nya och befintliga bebyggelseområden för att rena och fördröja dagvatten och bidra till uppfyllandet av miljökvalitetsnormerna för kommunens vattenförekomster. Om åtgärderna genomförs bedöms de bidra positivt till att förbättra vattenstatusen och möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormerna i

vattenförekomsterna. Planförslaget inkluderar även förslag på potentiella lägen för att anlägga våtmarker. Dessa kan nyttjas för att bidra till renare vattenmiljöer och ökad biologisk mångfald.

Expansion av innerstaden mot norr och öster innebär att Motala ström i ännu större utsträckning blir central. Föreslagen utveckling i Inre hamnen, Sylten, Västra staden och Himmelstalund kommer att bidra till vattendragets mer centrala läge i staden. Planerad utveckling och komplettering kan bidra till ökad föroreningsbelastning till Motala ström om andelen hårdgjorda ytor ökar och därmed tillförsel av dagvatten. Om områdena utvecklas från verksamhetsmark mot bostadsbebyggelse, enligt planförslagets ambition, med dagvattenhantering och lägre trafikvolym, kan det dock bidra positivt till vattenförekomstens status samt att uppfylla miljö kvalitetsnormer för kemisk status. Motala ström uppnår inte god kemisk status då gränsvärdena gällande PFOS (perfluoroktansulfonat) överskrids. Eventuella marksaneringar som krävs för att utveckla områden för bostadsbebyggelse kan bidra positivt till att omhänderta vissa föroreningar som PFOS.

I övrigt har vattendraget problem med fiskvandring och flöden för att upprätthålla ekologiska funktioner i vattendraget till följd av vattenkraft. Den dåliga konnektiviteten (möjligheten till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material) hindrar fiskars och bottenlevande djurs förflyttningar upp- och ned i vattensystemet, samt hämmar flödet av näringsämnen, sediment och organiskt material. Planförslaget föreslår inga specifika åtgärder gällande vattenkraften och dess påverkan på fiskvandring, barriärer och flöden, och bedöms därmed inte i sig medföra positiva effekter avseende ekologisk status.

Utveckling av hamnverksamhet och utveckling av miljöfarliga verksamheter vid Malmölandet och Händelö kan medföra ökade säkerhetsrisker samt utsläpp av föroreningar. Förorening på land som sprids via dagvattenavrinningen eller via luften samt utsläpp och uppvirvling av sediment från fartyg och båtar kan påverka recipienterna och vattenförekomsterna Inre Bråviken och Pampusfjärden. Ökad verksamhet, större andel hårdgjorda ytor samt ökade risker för skyfall och översvämningar bidrar till att mer föroreningar och näringsämnen når Pampusfjärden och Bråviken. De två vattenförekomsterna är redan idag påverkade av övergödning och miljögifter i form av koppar och Tributyltenn (TBT). Det är därför viktigt att dagvatten tas om hand och renas. Det är också viktigt att klimatanpassa hamnområdet vilket planförslaget föreslår för att undvika översvämningar och skyfall som sköljer ner föroreningar till vattenområdet. Då planen inte föreslår specifika åtgärder för

vattenförekomsterna är det svårt att säga hur miljö kvalitetsnormerna i Pampusfjärden och Bråviken påverkas. Om verksamhetsutvecklingen följer ställningstagandena i planen bedöms det finnas förutsättningar för att de inte försämras.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) ska enligt planförslaget fortsatt möjliggöras i anslutning till Simonstorp, vid sjöarna Bolen och Fläten. Planförslaget inkluderar inte några platsspecifika ställningstaganden eller hänsyn vid LIS-områdena. I kommande bygglovsärenden är det viktigt att se till att avlopp och dagvatten inte påverkar statusen i närliggande vattenförekomst. Med ny bebyggelse vid vatten följer ofta båtbyggor och slitage på strandområden vilket kan ge negativa konsekvenser om de inte beaktas i planeringen.

De nya föreslagna verksamhetsområdena Häradsudden, Norsholm södra och Kimstad södra kan påverka vattenkvaliteten när dagvatten uppkommer och ska tas om hand från nya hårdgjorda ytor. Häradsudden ligger söder om Lövstadssjön som klassas som övrigt vatten samt Ålbäcken som omfattas av miljö kvalitetsnormer och rinner genom Lövstadssjön. Söder om Häradsudden ligger Landsjön som är ett övrigt vatten. Ålbäcken har bland annat problem med övergödning, reglering, dålig konnektivitet och fiskvandring. Om dagvatten från nya hårdgjorda ytor leds till bäcken finns risk för en försämring av bäckens vattenkvalitet och dess uppfyllande av kvalitetskraven.

Norsholm södra ligger inte nära något större vattendrag men inom avrinningsområde mot vattenförekomsten Roxen. Roxen är påverkad av övergödning och miljögifter. Det är viktigt att inte tillföra ytterligare ämnen som försämrar statusen i Roxen.

Kimstad södra ligger nära vattenförekomsten Motala ström (Roxen-Glan) samt sand- och grusförekomsten Norsholm med skyddsvärt grundvatten. Motala ström har i denna del av vattenförekomsten problem med, reglering, dålig konnektivitet och fiskvandring. Ett nytt verksamhetsområde påverkar inte konnektiviteten och flödet men kan påverka vattenkvaliteten så att den kemiska statusen försämras. Vattenkvaliteten påverkar även vattenförekomsten Glan då Motala ström rinner ut där. Det är därför viktigt att följa ställningstaganden i planförslaget.

Norsholm har god vattenkvalitet och kvantitet och nya verksamheter tillför nya risker för förorenings spridning till grundvattnet vilket kan medföra en försämring av vattenkvaliteten.

Vattenförekomsten Glan är påverkad av övergödning och miljögifter samtidigt som den utgör vattentäkt. Det är därför särskilt viktigt att se till att statusen förbättras. Utredningen av reservvattentäkter lägger också mer fokus på verksamheter, bebyggelse, förorenade områden samt avlopp och dagvatten i avrinningsområden till åsarna i Eneby och Åby.

5.1.3.3 Konsekvenser nollalternativ

Nollalternativets konsekvenser bedöms inte skilja sig väsentligt jämfört med planförslaget. I nollalternativet sker ingen verksamhetsutveckling på Häradsudden, Norsholm eller Kimstad vilken medför mindre påverkan i Ålbäcken, Roxen och Motala ström (Roxen-Glan) samt sand- och grusförekomsten Norsholm. Nollalternativet inkluderar däremot mer verksamhetsutveckling på Malmölandet vilket påverkar Pampusfjärden och Inre Bråviken mer.

I jämförelse med nuläget bedöms positiva effekter kunna uppstå även med nollalternativet, då kommunen har ambitioner för att förbättra vattenmiljöer.

5.1.4 Klimatpåverkan (BMP)

5.1.4.1 Nuläge

I kommunen pågår ett arbete med att ta fram en Färdplan för ett fossilfritt Norrköping till 2030. Färdplanen som är ett tematiskt tillägg till Energiplanen kommer beskriva hur kommunens klimatpåverkan ser ut, vilka utmaningar som finns, samt åtgärder för minskad klimatpåverkan inom kommunen.

Kommunen har en digital koldioxidbudget (ClimateVisualizer, 2024). Enligt beräkningar i budgeten kommer mer än två tredjedelar av koldioxidutsläppen i Norrköping från användning av el och fjärrvärme samt inrikes transporter. Norrköping har ett nationellt viktigt logistikläge med vägar som väg E4, hamn och järnväg. Utsläpp från byggsektorn finns idag inte med i koldioxidbudgeten.

För att ligga i linje med Parisavtalet får de samlade framtida utsläppen i Norrköpings kommun från och med januari 2022 inte överskrida 4,9 miljoner ton. I januari 2024 återstår 3,7 miljoner ton av budgeten. I dagsläget ligger de årliga utsläppen på 600 000 ton vilket betyder att cirka 1/6 av budgeten förbrukas varje år. För att hålla budgeten krävs omedelbara utsläppsminskningar om 14,8 procent årligen (ClimateVisualizer, 2024).

Norrköpings tätort har en relativt sammanhållen bebyggelsestruktur, vilket ger goda förutsättningar för energieffektiv infrastruktur. En energieffektiv infrastruktur innebär att människor har nära till arbetsplatser, samhällsservice, fritidsanläggningar och handel, så att de väljer att gå, cykla och åka kollektivt hellre än att ta bilen.

I Norrköping finns produktion av förnybar energi främst genom vattenkraft och en del solceller.

5.1.4.2 Konsekvenser planförslag

För en minskad klimatpåverkan inom Norrköping är två viktiga faktorer *förutsättningar för hållbart resande* samt *energiförsörjning*. Planförslaget inkluderar inte frågor kring energiförsörjning, de frågorna hanteras istället huvudsakligen i kommunens energiplan. Kommunens klimatpåverkan och möjlighet att påverka sina utsläpp av växthusgaser spänner även över fler områden som klimatpåverkan från byggande, upphandling och hantering av naturliga kolsänkor.

Planförslaget tar höjd för en betydande befolkningsökning och utbyggnad. Det antas medföra ett ökat energibehov som planförslaget i sig inte tydlig adresserar. Då energifrågan är avgränsad inkluderar planförslaget inga ställningstaganden som bidrar till att skapa förutsättningar för omställning till förnybar energi eller hållbar energiförsörjning. Planförslaget bidrar heller inte till att skapa utrymme för anläggningar med hållbar energiproduktion, som vindkraft eller solceller.

Planförslaget lyfter att Fyrstegsprincipen för transportsystemet och konceptet 15-minuterstaden tillsammans utgör en viktig bas för att begränsa klimatpåverkan när Norrköpings kommun växer. Koncepten ska bidra till att marken som resurs sparas, samtidigt som hållbara transporter underlättas. Flera ställningstaganden fastställer principerna genom att även inkludera en ambition att minska klimatpåverkan vid utbyggnad och genom att främja hållbara resor, exempelvis genom att verka för att gång, cykel och grönska tillsammans ska få mer plats än motoriserad trafik i gaturummen i stadens centrala delar. Kommunen ska även verka för att minimera en ökning av trafiken i kommunen trots ökad befolkning. Trafiksimuleringar för planförslaget visar att även med ökat antal boende och arbetsplatser så beräknas inte trafikvolymen öka linjärt med detta, vilket tyder på att den planförslagets markanvändning har generella goda effekter att vara mindre trafikalkstrande.

Planförslaget medför en utbyggnad som till stor del nyttjar befintliga strukturer genom samhällsutbyggnad utmed prioriterade noder och stråk.

Bebyggelseutvecklingen sker generellt planerat intill starka stråk och kollektivtrafikens knutpunkter, samt genom utveckling av tätorter och landsbygdsorter för att möjliggöra för stärkt serviceutbud. Planförslaget bedöms sammantaget bidra positivt till att skapa förutsättningar för hållbart resande. Det är samtidigt tydligt att personbilstrafik är en fortsatt viktig del i kommunens transportsystem, särskilt i serviceorter och landsbygderna, och att utveckling av även väginfrastruktur bedöms vara nödvändig.

Det är positivt att planförslaget presenterar en bred syn på klimatpåverkan som exempelvis inkluderar återbruk, delning, klimaträttvisa och konsumtionsrelaterad klimatpåverkan. Det återspeglas exempelvis i ställningstagandet att kommunen ska verka för återbruk och användande av klimatsmarta material och klimatsmart teknik vid ny- och ombyggnation av bebyggelse och infrastruktur.

Byggnad har stor påverkan på klimatutsläpp. En resurshushållning med det redan byggda bidrar till att minska negativ klimatpåverkan, medan rivningar och nyproduktion leder till negativ klimatpåverkan.

Det är även positivt sett till klimatpåverkan att planförslaget har ambitionen att bevara och utveckla kommunens grön- och blåstruktur och att utbyggnad framförallt ska göras på ett sätt som inte tar oexploaterad mark i anspråk. Dock berör den utveckling som planeras i flera delar oexploaterad mark. När naturmark ersätts med bebyggelse försvinner den kolsänka som biomassan i naturmarken utgör.

5.1.4.3 Konsekvenser nollalternativ

I jämförelse med nollalternativet bedöms planförslaget vara mer utvecklat sett till att beskriva klimatpåverkan och ambition att begränsa klimatpåverkan. Planförslaget inkluderar fler ställningstaganden som syftar till att minska klimatpåverkande utsläpp och en tydligare viljeriktning kring hållbara transporter. Planförslaget föreslår färre orter i strukturbilden jämfört med nollalternativet, samt att serviceorterna ska prioriteras högre i förhållande till nollalternativet. Nollalternativet bedöms på så sätt innebära större risk för spridd bebyggelse som riskerar att öka personbilstrafik och transporter jämfört med planförslaget .

I nollalternativet är energifrågan inkluderad i översiktsplanen, bland annat genom tillägget till översiktsplanen angående Vindkraft.

5.1.5 Klimatanpassning (BMP)

5.1.5.1 Nuläge

Ett förändrat klimat innebär bland annat utmaningar relaterat till förändringar i temperatur, nederbörd och höjda havsnivåer. Det är förväntat att kommunen kommer att få fler och längre värmeböljor, ökade nederbördsmängder men även längre perioder utan nederbörd vilket kan leda till torka. Riskerna för översvämning, ras, skred och erosion ökar.

Komplettering av bebyggda miljöer i kombination med pågående klimatförändringar innebär utmaningar för den byggda miljön och för människors hälsa. Det som naturen i vanliga fall reglerar behöver hanteras när ett område bebyggs, något som blir ännu mer aktuellt i och med ett förändrat klimat.

Norrköping är ett av 26 områden i Sverige som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) pekat ut som områden med betydande översvämningsrisk.

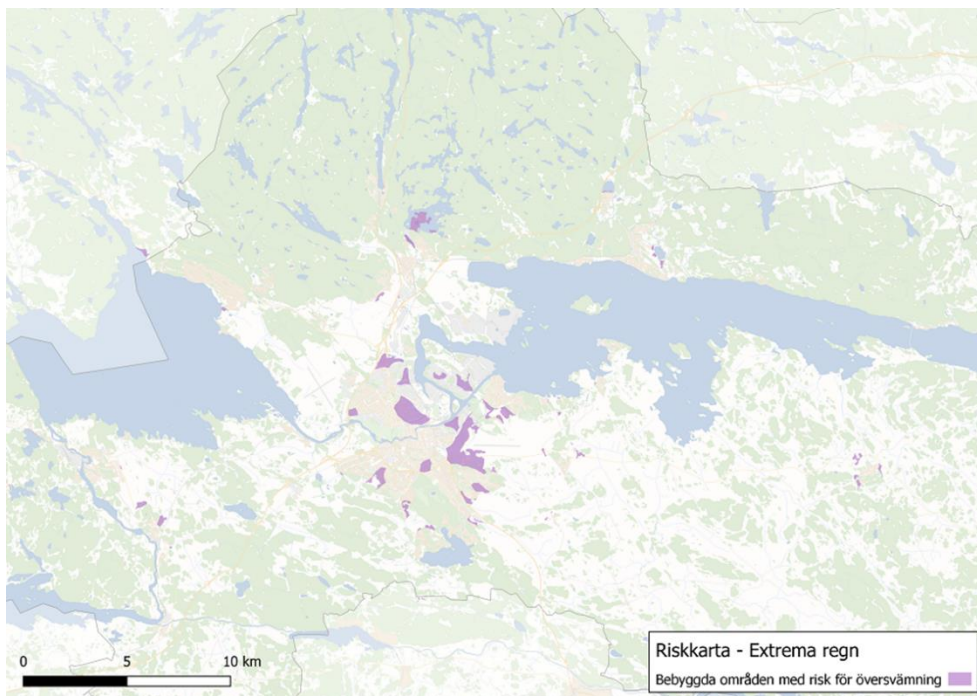
Norrköpings kommun har tagit fram dokumentet *Riktlinje för klimatanpassning i Norrköpings kommun 2022*. Genom riktlinjen kan samarbete ske mellan kommunens kontor, kommunala bolag och kommunalförbundet Räddningstjänsten Östra Götaland. Kommunen har även samarbete med SMHI och Linköpings universitet i klimatanpassningsarbetet. I och med samarbetet kan Norrköpings kommun ta del av senaste forskningen inom klimatanpassningsområdet och därigenom få stöd i frågor som rör klimatanpassning.

Den bebyggda miljön är en av klimatanpassningens största utmaningar då tät bebyggelse och hårdgjorda ytor skapar problem kopplat till såväl värme som ökad nederbörd. Norrköpings centrala delar består till stor del av hårdgjorda ytor och tät bebyggelse, vilket i sin tur kan förvärra konsekvenserna av översvämningar, värmeböljor och sjunkande grundvattennivåer. Norrköping ligger nära kusten vilket gör att kommunen även måste planera för att hantera havsnivåhöjningar.

Risk för skred i Norrköpings kommun finns i den bebyggda miljön utmed kajerna i Norrköpings stad samt längs vattendrag i Krokek och Åby-Jursla. Ett annat riskområde är Bråviken-förkastningen som sträcker sig längs norra delen av Bråviken förbi Krokek upp till Svärtinge. Längs Bråviken och vattendrag och sjöar i kommunen finns förutsättning för stranderosion. Ett förändrat klimat kan göra att områden inom kommunen som i dagsläget har tillfredställande markstabilitet, kan ge otillfredsställande markstabilitet.

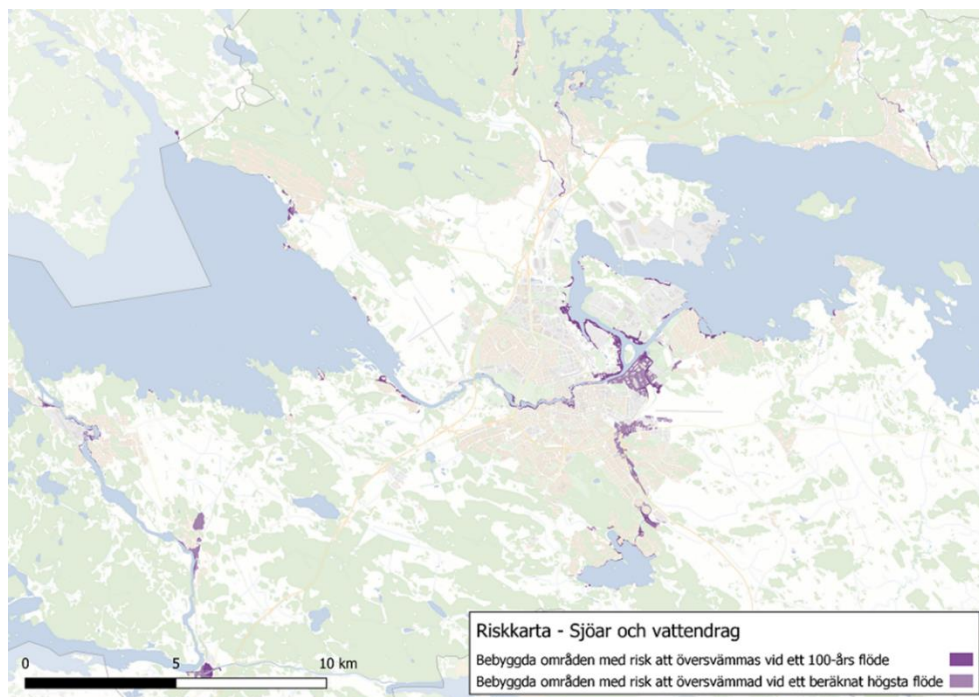
Branta bergspartier som återfinns inom hela kommunen är riskområden för ras och blocknedfall.

Norrköpings kommun har identifierat områden med risk för översvämning i bebyggda områden som kan uppstå efter extrema regn, översvämning längs sjöar och vattendrag samt översvämning vid havsnivåhöjning längs kusten. Se figur 9 – 11.

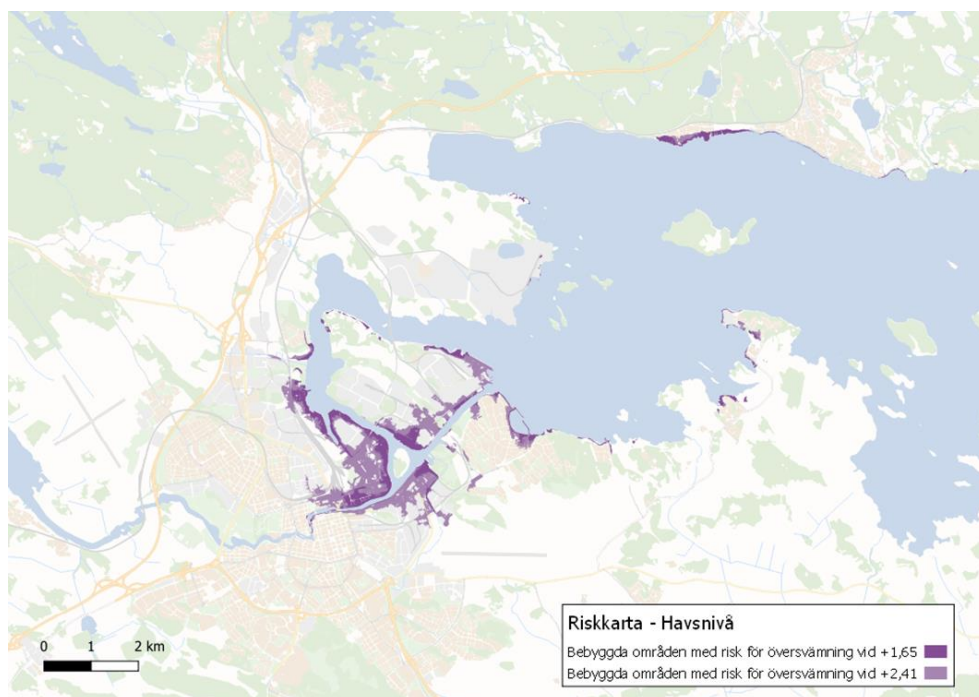

Figur 9 Riskkarta, områden med risk för översvämning vid extrema regn

Figur 10 Riskkarta, områden med risk för översvämning vid höga flöden (100-års flöde).

Figur 11 Riskkarta, områden med bebyggelse som riskerar att översvämmas vid havsnivåhöjning på 1,65 respektive 2,41 meter.

Gröna inslag i staden är en viktig del i att minska negativa klimateffekter. Storstadsområden är generellt påtagligt varmare än sin omgivning, vilket

grönska kan motverka effekter av. De platser som blir varmare uppstår i staden där det inte finns tillräckligt med skugga, grönska eller luftcirkulation.

5.1.5.2 Konsekvenser planförslag

Översvämning

Planförslaget adresserar vikten av att minska riskerna för översvämning och skador relaterade till översvämning. Ny bebyggelse ska byggas motståndskraftigt i framtiden, det vill säga inte tillåtas i lågpunkter. Översvämningsreducerande åtgärder ska alltid tas i beaktning vid planering av ny- eller ombyggnation. Med en förbättrad ytvattenhantering kan kommunen klara kraftigare regn innan översvämning inträffar.

För att skydda kommunen mot översvämning på grund av höjda havsnivåer kan storskaliga översvämningskydd bli aktuella. Planförslaget bekräftar de reservat som finns på två olika platser, dels längs kuststräckan från Lindö via Händelö över till Malmölandet, dels i inloppet till Bråviken vid Skenäs och Kvarsebo. Översvämningskydden kan bli viktiga inför kommande havsnivåhöjningar för att undvika skador längs kusterna. Arbete pågår med vidare utredningar.

För ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt längs länets Östersjökust behöver en placering av en lägsta grundläggningsnivå ske över länsstyrelsens rekommendationer om lägsta nivå (för närvarande 2,70 meter räknat i höjdsystem RH2000). Om ny bebyggelse ska placeras under den nivån behöver kommunen visa på att exploateringen inte blir olämplig.

Sett till översvämning är det även positivt att planförslaget inkluderar ställningstaganden och utpekade lägen för att anlägga eller återskapa våtmarker.

Ras, skred och erosion

Planförslaget beskriver att kunskapsunderlag behöver tas fram kring ras, skred och erosion. Stabilitetsutredningar ska ske i områden som är identifierade av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som riskområden. Genom den förstärkta kunskapen och ett ökat hänsynstagande i frågan kan kommunen planera och vidta åtgärder för att minska riskerna att ras, skred och erosion inträffar samt minska skaderisken om de inträffar.

Värmebölja

Planförslagets bärande princip 3-30-300, gällande grönska i staden, bedöms bidra positivt till att skapa goda förutsättningar att motverka negativa effekter av värmeböljor om den efterlevs i genomförandeskedet.

Planförslaget inkluderar även flera ställningstaganden som specifikt berör värme. Grönstrukturens förmå att reglera höga temperaturer och långvarig värme ska tillvaratas och hänsyn ska tas till risk för höga temperaturer, samt motverkas vid planering och gestaltning av ny bebyggelse samt ombyggnad av befintlig bebyggelse. Planförslaget inkluderar också ställningstaganden att vid all komplettering och nybyggnation ska hänsyn tas till klimatpåverkan och klimatanpassning.

Ställningstagandena i sig är positiva och lyfter vikten av frågan till kommande planering. Samtidigt medför planförslaget förtätningar i delar av kommunen som redan idag har värmeutmaningar. Det går inte att bedöma om förtätningen innebär att värmeutmaningen på dessa platser kvarstår eller kommer att förbättras i och med en annan markanvändning.

5.1.5.3 Konsekvenser nollalternativ

I jämförelse med nollalternativet bedöms planförslaget vara mer utvecklade vad gäller ambitionen att motverka negativa effekter av klimatförändringar. Översvämning, Ras, skred och erosion samt Värmebölja hanteras i mer konkreta ställningstaganden i planförslaget.

5.1.6 Samlad bedömning resurser och klimat samt förslag till åtgärder

Sammanfattningsvis bedöms ianspråktagandet av cirka 400 hektar **jordbruksmark** ur hushållningssynpunkt leda till negativa effekter då jordbruksmark inte går att återskapa på någon annan plats. Förlust av jordbruksmark kan i förlängning leda till negativa konsekvenser genom att begränsa möjligheten till livsmedelsproduktion.

Fortsatta avvägningar gällande lokalisering och utformning kommer behöva göras i kommande detaljplanarbeten. Utifrån bestämmelserna i 3 kapitel 4 § miljöbalken går det inte i det här skedet att förutse att byggande på de områden som utgörs av jordbruksmark går att motivera, då det beror på kommande detaljplaners specifika syften. I det kommande arbetet är också Fyrstegsprincipen för hållbar markanvändning en viktig del eftersom jordbruksmark tas i anspråk med planförslaget, trots att detta endast ska ske i sista hand enligt principen.

Mark- och vattenanvändningskartan inkluderar markanvändningen landsbygd, men det är generellt svårt att få en uppfattning i kartan inklusive hänsynskartan var jordbruksmark berörs av utbyggnadsplaner. Platsspecifika hänsynstaganden inkluderar inte alltid hänsyn till jordbruksmark även i områden där jordbruksmark berörs.

Att Fyrstegsprincipen för markanvändning följs i kommande planering, är en väsentlig del i att ianspråktagandet av jordbruksmark inte ska bli större än tvunget. För varje yta jordbruksmark som tas i anspråk behöver i kommande planarbete redovisas att behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Kommunen kan i fortsatt arbete även se över hur man kan arbeta för att motverka igenväxning av betesmarker och stimulera hur åkermark i träda kan återbrukas.

För **vattenanvändning** bedöms planförslaget sammantaget medföra positiva effekter och konsekvenser jämfört med nuläget om planförslagets ställningstaganden uppfylls. Utveckling och komplettering innebär dock generellt risker för negativa effekter för strandområden, flöden, förorening med mera till grundvatten, sjöar, vattendrag och hav.

Kommunen bör i fortsatt arbete ta fram en konkret och tidsatt åtgärdsplan som pekar ut vilka vattenförekomster och åtgärder som ska prioriteras.

För **klimatpåverkan** bedöms planförslaget sammantaget medföra både positiva och negativa effekter gällande utsläpp av växthusgaser. Den betydande befolkningsökning och utbyggnad som planförslaget tar höjd för kan medföra ökade utsläpp och därmed negativa konsekvenser för klimatpåverkan. Om planens ställningstaganden följs bedöms det kunna medföra förutsättningar att minska de klimatbelastande utsläppen som ett ökat antal invånare och byggnation medför, vilket bedöms medföra positiva effekter jämfört med nuläget. Planförslaget berör dock inte klimatfrågan i tillräcklig utsträckning för att kunna bedöma om planförslaget i sig bidrar till utsläppsminskningar i linje med vad som krävs för att ligga inom den kommunala koldioxidbudgeten eller uppnå nationella klimatmål.

Planförslaget skulle kunna stärkas sett till klimatpåverkan genom att skapa plats för hållbar energiproduktion eller laddinfrastruktur.

Planförslaget bedöms kunna bidra positivt till, och medföra förbättrade förutsättningar för kommunens fortsatta arbete avseende **klimatepassning**. Planförslaget inkluderar behovet av åtgärder både för tillkommande och befintlig bebyggelse. Samtidigt innebär planförslaget, tillkommande och i vissa fall tätare bebyggelse i och med en ökande befolkning. Med täta och hårdgjorda stadsmiljöer ökar risken för klimatrelaterade risker som översvämningar och ihållande värme i staden. Faktiska konsekvenser bedöms till stor del bero på genomförandet i fortsatt detaljplanering.

5.2 Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur (BMP)

I detta avsnitt behandlas översiktsplanens påverkan på naturmiljön, den biologiska mångfalden samt grön infrastruktur i form av ekologiska samband. Med biologisk mångfald avses variationsrikedomen mellan arter, inom arter och i livsmiljöer. Biologisk mångfald och de ekologiska sambanden (grön infrastruktur) utgör grunden för ekosystemen. Biologisk mångfald är också grundläggande för flera så kallade ekosystemtjänster och påverkar inte bara ekologiska aspekter utan även ekonomiska och sociala.

Naturmiljö kan innefatta både orörda naturområden och miljöer som påverkats av mänskliga aktiviteter – till exempel betesmarker och brukade skogar. Påverkan på naturmiljö och biologisk mångfald sker främst genom olika typer av markanvändning, som exploatering av mark för exempelvis infrastruktur, bostäder och verksamheter, samt genom skogs- och jordbruk.

5.2.1 Bedömningsgrunder och mål

För bedömning av vad planförslagets konsekvenser för naturmiljö och biologisk mångfald beaktas framförallt den kommunövergripande utvecklingsinriktning som formulerats i planförslaget samt tillhörande markanvändningskartor. Framförallt beaktas:

- Övriga principer för lokalisering, mark- och vattenanvändning i de mån de på ett tydligt sätt framstår som styrande och finner stöd i andra ställningstaganden.
- Planerad utveckling med avseende på exploatering (inklusive infrastruktur och energi) och bebyggelseutveckling.
- Pågående och planerad markanvändning inom skogs- och jordbruk
- Planerad utveckling med avseende på skydd och bevarande av natur.

I konsekvensavsnittet används begreppen *värdekärnor*, *värdenätverk* och *värdestrukturer*. Begreppen förklaras enligt nedan.

En *värdekärna* är ett område där det finns högre naturvärden än i omgivande marker. Dessa områden är relativt ovanliga och är extra betydelsefulla som noder i den gröna infrastrukturen. Värdekärnorna är sårbara för yttre påverkan, om det inte är skötselåtgärder som stärker naturvärdena.

Värdenätverk innebär att värdekärnor ligger så nära varandra i landskapet att det motiverar ett ekologiskt utbyte. Värdenätverken är viktiga länkar i den gröna infrastrukturen och dessa områden kan därför vara sårbara för

till exempel exploatering. Samtidigt har de en stor potential att på sikt utvecklas mot att hysa större värden.

Värdetrakter är större områden i landskapet med högre ekologiska värden än omgivande landskap. En värdetrakt har högre täthet av värdekärnor för djur- och växtliv, inklusive biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer. Det betyder dock inte att allt i en värdetrakt håller höga värden.

Sverige har via ratificeringen av Kunming-Montrealramverket i december 2022 förbundit sig att implementera detta ramverk för skydd- och restaurering av biologisk mångfald, vilket bland annat innebär att mängden skyddad natur i Sverige behöver öka till cirka 30 procent av land och hav, och en stor mängd natur ska även restaureras. Kommunernas roll är en tydlig pusselbit för att Sverige ska lyckas med sina åtaganden, då markanvändning och fysisk planering på ett generellt plan är det primära hotet mot biologisk mångfald.

Naturmiljö och biologisk mångfald omfattas av både Agenda 2030-mål och svenska miljömål. Biologisk mångfald och naturmiljö bedöms påverka Agenda 2030 mål 15 *Ekosystem och biologisk mångfald* (delmålet 15.5 *Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer*).

Av de svenska miljömålen påverkas framför allt *Levande sjöar och vattendrag*, *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

5.2.2 Nuläge

Inom Norrköpings kommun finns totalt 105 områden som är formellt skyddade enligt miljöbalken, fördelade på 63 naturreservat (inklusive Natura 2000) och 42 skogliga biotopskyddsområden med en total yta om 17 689 hektar motsvarande 8,6 procent av kommunens yta (SCB, 2024).

Utöver den formellt skyddade ytan omfattas en stor del av kommunen av ett antal riksintressen för naturvården vars bevarandevärden ska beaktas i fysisk planering. Länsstyrelsen Östergötland har också karterat hur den gröna infrastrukturen ser ut för en rad olika skogs- och öppenmarksbiotoper.

Kommunen har inför arbetet med översiktsplanen tagit fram ett dokument som ska ge fördjupade kunskaper inom grönstruktur "Kunskapsunderlag för grönstruktur – Norrköpings stad". Syftet med kunskapsunderlaget är att beskriva nuläge och ge förslag på utveckling för att Norrköpings stad ska ha en funktionell framtida grönstruktur.

5.2.3 Konsekvenser planförslag

5.2.3.1 Effekter av exploatering och bebyggelse

I kommunen planeras och genomförs flera infrastruktursatsningar som kommunen inte har full rådighet över, men som bedöms leda till stora intrång i värdefull och vardaglig natur samt tillkommande barriäreffekter med negativa konsekvenser för biologisk mångfald. I planförslaget samt i markanvändningskartan framgår att kommunen bejakar dessa infrastruktursatsningar genom utveckling av befintliga verksamhetsområden och genom stadsutveckling, samt etablering av tre helt nya verksamhetsområden; *Häradsudden*, *Norsholm södra* och *Kimstad södra*.

Inom *Häradsudden* finns bland annat ett naturvärdesobjekt i form av en ädellövskog av regionalt intresse i norra delen, och den södra delen ingår i värdestrakt för gräsmarker. Värdestrakt för triviallöv tangerar området i söder och norr, vilket har kopplingar till närliggande Natura-2000-områden. Inom *Norsholm södra* finns bland annat ett naturvärdesobjekt bestående av ett skogsbete och området överlappas av ett värdenätverk för gräsmarker, värdenätverk för triviallöv och värdenätverk och värdestrakt för tall som har samband med Natura 2000-områden. Inom området för *Kimstad södra* finns bland annat ett naturvärdesobjekt i form av en hagmark och området tangeras av värdenätverk för ädellöv och ingår i en större värdestrakt för triviallöv med koppling till Natura 2000-område.

Gemensamt för dessa nyetableringar, samt utveckling av befintliga verksamhetsområden är att planförslaget i ställningstaganden prioriterar ett genomförande som möjliggör ytkrävande och transportintensiva verksamheter och att nödvändig infrastruktur utvecklas. Hänsyn till naturvärden i dessa områden lyfts i platsspecifika ställningstaganden men eftersom hänsyn till naturvärden alltid krävs enligt lagstiftning bedöms inte den platsspecifika hänsyn som lyfts som alternativskiljande i sammanhanget.

Övriga principer och ställningstaganden kring natur som uttrycks i planförslaget bedöms till stor del vara underordnade ställningstaganden kring utvecklingen inom de utpekade verksamhetsområdena, genom att exploatering inom dessa områden benämns som ett väsentligt allmänt intresse.

Det är bra att kommunen lyfter att hänsyn ska tas till naturvärden i dessa områden men det är viktigt att de principer och platsspecifika ställningstaganden som anges för olika exploateringsområden sedan fullföljs i efterföljande planeringsskeden.

Effekterna från föreslagen markanvändning och planförslagets inriktning kring infrastruktur och verksamheter, bedöms därför till övervägande negativa för natur och biologisk mångfald.

I planförslaget redovisas utredningsområde och reservat för storskaliga översvämningsskydd. Beroende på hur dessa skydd utformas och senare driftsätts kommer en påverkan på vatten- och naturmiljöer att vara ofrånkomlig. Utifrån den information som planförslaget ger går det inte att bedöma vilken påverkan som dessa skydd kan ge i förhållande till nuläget.

I planförslaget beskrivs bebyggelseutvecklingen i övrigt (bostäder och småskalig verksamhet) som främst koncentrerad till Norrköping stad och i övrigt i anslutning till befintlig sammanhängande bebyggelse.

En del av de områden som föreslås för bebyggelseutveckling berör naturvärden. Exempelvis utvecklingsområdet *Sidus*, som har flertalet kopplingar till riksintressen för natur genom värdenätverk.

Vad gäller bebyggelseutvecklingen kring befintliga bostadsområden är det tydligt i planförslaget att höga natur- och rekreationsvärden som tar lång tid att utveckla ska ges särskild tyngd vid avvägningar mot andra intressen. Denna vägledning bedöms ge positiva effekter för hur hänsyn tas vid avvägningar i senare skede, men det saknas närmare precisering av vad som räknas som "lång tid" eller hur "särskild tyngd" står sig mot ett i övrigt allmänt intresse av fler bostäder.

Effekterna från planförslagets inriktning kring bostäder och bebyggelse i övrigt bedöms till försumbara, då exploateringstrycket bedöms till relativt lågt samt att planförslagets vägledning kring hur hänsyn ska tas övervägande kommer upplevas som tydligt i ett senare skede.

Sammantaget bedöms effekterna av exploatering och bebyggelse till negativa med övervägande negativa konsekvenser som följd, främst på grund av de omfattande nyetableringarna som finns i planförslaget.

5.2.3.2 Effekter av areella näringar (skogs- och jordbruk)

Planförslaget innehåller flera skrivningar kring att skapa förutsättningar för att areella näringar ska ges möjlighet att utvecklas, men innehåller även förslag som förutsätter exploatering av jord- och skogsbruksmark. Det saknas också vägledning kring hur kommunen ser på areella näringars betydelse för utveckling av natur och biologisk mångfald. Planförslagets effekter på natur och biologisk mångfald bedöms därför inte skilja sig mot nuläget, varför konsekvenserna bedöms till försumbara.

5.2.3.3 Effekter av skydd och bevarande av natur

I planförslaget finns ett åtgärdsförslag som innebär att kommunen ska ta fram och upprätthålla en aktuell plan med prioriteringar för inrättande av nya kommunala områdesskydd. Effekterna av att ta fram denna typ av underlag bedöms till positiva. När underlaget tagits fram kommer det minska risk för att utveckling och planläggning sker i områden som senare visar sig olämpliga, och avvägningar och intrång kring värdefull natur bedöms minska. I planförslaget finns även ett förslag på åtgärd att långsiktigt fördjupa kunskapen kring kommunens gröna infrastruktur. Att mer kunskap tas fram är en förutsättning för att hållbara riktlinjer och beslut ska kunna formuleras framöver, men åtgärden i sig bedöms inte ge några effekter eller konsekvenser under den tidshorisont som planförslaget innefattar.

Planförslaget lyfter för ett antal utpekade områden för natur- och friluftsliv, att dessa ska skyddas och utvecklas. Det är positivt att det lyfts men effekten för biologisk mångfald är dock svår att förutse eftersom det inte helt framgår vad som menas med utvecklas och om detta kan ge positiva eller negativa effekter för biologisk mångfald.

Sett till de åtgärdsförslag som finns bedöms konsekvenserna till övervägande positiva, jämfört med nuläget.

5.2.3.4 Effekter av riktlinjer och ställningstaganden

Planförslagets ställningstaganden kring naturen återfinns både i kommunövergripande riktlinjer, i särskilt utpekade utvecklingsområden samt under temaområde "Natur". Flertalet av dessa riktlinjer bedöms dock inte skilja sig mot vad miljö- och planlagstiftningen som utgångspunkt kräver att kommuner tar hänsyn till, och bedöms därför inte medföra någon bedömningsbar effekt jämfört med nuläget. Nedan beskrivs effekterna för den inriktning i form av principer och ställningstaganden för vilka bedömningar har gjorts.

Fyrstegsprincip för hållbar markanvändning

Kommunens fyrstegsprincip är väl utformad för att minimera intrång i jungfrulig mark, vilket är det största hotet mot biologisk mångfald. Den styr mot ett resurseffektivt nyttjande av mark som ett första steg och bedöms vid konsekvent tillämpning leda till en högre omsättning av befintliga byggnader och redan ianspråktagen mark, och minska trycket på biologisk mångfald främst i tätortsnära områden. Tillämpning av fyrstegsprincipen bedöms ge övervägande positiva konsekvenser, dock medför planförslaget omfattande nyetablering vilket gör det något otydligt om fyrstegsprincipen tillämpas såsom den beskrivs i planförslaget, samt om den är relevant för

de frågor som är avgörande för skydd och bevarande av biologisk mångfald.

3-30-300 principen

Denna princip bedöms ha begränsad effekt för naturmiljö och biologisk mångfald. Dels för att den främst har sin tillämpning i tätort, som per utgångspunkt har relativt begränsad betydelse för biologisk mångfald, men främst då denna princip inte är tydligt förankrad i andra ställningstaganden som görs kring utvecklingsområden, vilket gör det svårt att bedöma genomförbarheten och vilka effekter det kan få för naturmiljön och biologisk mångfald. Konsekvenserna för natur och biologisk mångfald bedöms försumbara.

Principen om ingen nettoförlust för biologisk mångfald

Det är positivt att planförslaget tar sig an denna princip på en översiktsplanenivå. Det bedöms dock finnas risk att principen får begränsad effekt då osäkerheter råder kring hur en sådan princip kan fungera i praktiken, både metodmässigt och som rättsligt vägledande i senare skeden. Därför är de utifrån planförslagets nuvarande utformning oklart vilka effekter tillämpningen av en sådan princip skulle ge på kommunens biologiska mångfald. Effekterna av denna princip såsom den är formulerad i planförslaget bedöms därför till icke alternativskiljande.

Särskild tyngd till naturvärden som tar lång tid att utveckla

Denna vägledning återfinns i planförslagets temaområde Natur och friluftsliv. Det är en tydlig vägledning som bedöms ge genomslag till förmån för höga naturvärden i situationer där sådana naturtyper kan bli föremål för avvägningar. Det behöver tydliggöras vad som utgör sådan natur eller var denna kan tänkas finnas inom kommunen. Konsekvenserna bedöms till begränsande men övervägande positiva.

5.2.4 Konsekvenser nollalternativ

Även nollalternativet innebär en omfattande exploatering jämfört med nuläget, och ett sammanfattningsvis större exploateringsstryck på natur och biologisk mångfald än planförslaget. Några av utbyggnadsområdena i nollalternativet berör också värdefulla naturmiljöer med naturvärden innefattande värdekärnor, värdenätverk och värdetrakter, medan de större nyetableringarna i planförslaget har relativt sparsamt med inslag av områden där det redan är känt att det finns höga naturvärden.

I planförslaget utgår förslag på utveckling kring *Loddbby – Herstadberg, Söder om Ensjön, Kråkudden, Malmölandet, Bråvalla strand*, samt de västra delarna av *Glans södra strand*, som finns i nollalternativet. Med

planförslaget minskar då risken för större nyetableringar, och därmed negativ påverkan på de naturvärden som finns i dessa områden. Däremot tillkommer i planförslaget verksamhetsutveckling på *Häradsudden*, *Norsholm* och *Kimstad*, vilka inte återfinns i nollalternativet. Sammantaget bedöms nollalternativet medföra att mer mark tas i anspråk än planförslaget, varför dess konsekvenser bedöms till mer negativa än planförslagets konsekvenser.

Djurövägen har i planförslaget delvis ändrad inriktning jämfört med nollalternativet, där de delar som ligger närmast Djurön är borttagna som utvecklingsområde på grund av översvämningsrisk. Planförslaget bedöms leda till mindre negativa konsekvenser jämfört med nollalternativet här. Flera naturvärdesobjekt ingår inte längre i utvecklingsområdet och riskerar därmed ej att påverkas. Området har flertalet kopplingar till flera riksintressen för natur genom värdenätverk.

Sammantaget bedöms planförslaget som mindre negativt för naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur i jämförelse med nollalternativet. Båda alternativen möjliggör dock omfattande exploatering av naturmark, och i avsaknad av motsvarande konkreta åtgärder och ställningstaganden för att skydda natur och biologisk mångfald bedöms konsekvenserna för båda förslagen till övervägande negativa.

5.2.5 Samlad bedömning och förslag till åtgärder

Planförslaget bedöms sammantaget medföra risk för övervägande negativ påverkan främst på grund av att det möjliggör ny exploatering med intrång i naturmiljön som följd. De ställningstaganden kring hänsyn och bevarande av natur som återfinns i planförslaget bedöms inte skilja sig väsentligt från vad som krävs av kommuner vid planläggning enligt miljöbalken och plan- och bygglagen, vilket gör att de i sig inte är alternativskiljande. I de fall planförslaget uttrycker en mer långtgående ambition kring hänsyn till naturvärden, följs dessa i någon större omfattning inte upp av mer konkret vägledning varför några positiva konsekvenser av detta inte kan förutses vid framtida avvägningar i plan- eller tillståndsskeden. Utöver att en lista på nya områdesskydd ska tas fram och att den gröna infrastrukturen inom kommunen ska fortsätta studeras, saknas i planförslaget mer konkreta ställningstaganden kring utveckling av skydd och bevarande av biologisk mångfald, och inga sådana ambitioner återspeglas direkt i markanvändningskartan. Nedan följer rekommendationer kring hur planförslaget skulle kunna förtydligas kring frågor kopplat till natur och biologisk mångfald, samt vad kommunen bör hantera i genomförandeplaneringen.

Det bör förtydligas hur fyrstegsprincipen för hållbar markanvändning beaktats i arbetet med att ta fram planförslagets områden som innebär ny exploatering.

Principen om ingen nettoförlust av biologisk mångfald skulle kunna konkretiseras med vägledning kring när denna princip aktiveras och enligt vilken metod ett netto ska beräknas. Områden som aktiverar principen (till exempel känsliga områden) eller på annat sätt relaterar till denna princip (som områden för ekologisk kompensation) bör också definieras och utvecklas i det fortsatta arbete för att den ska få genomslag i efterföljande planering.

Planförslaget anger genomgående att hänsyn ska tas till natur-, kultur och andra intressen. Dessa riktlinjer bör utvecklas till mer konkret vägledning i de platsspecifika ställningstagandena för att de ska nå praktisk tillämpning i faktiska avvägningar. Olika nivåer av hänsyn kan exempelvis knytas till de klassificeringar av naturvärde som ges av vanligt förekommande plan- och tillståndsbaser (som naturvärdesinventering enligt svensk standard SIS 199000:2023). Kompensationskrav kan då tydligare knytas till intrång som sker i värdefull natur och planärenden i utpekade områden kan krävas med riskanalyser och volymstudier där verksamhetsutövaren tidigt bör uppvisa att byggplaner kan realiseras utan att negativ påverkan uppstår.

En del av de utvecklingsområden som föreslås behöver i pågående och kommande planarbete redovisa att hänsyn kan tas till naturvärden. Det gäller till exempel utveckling av hamn på *Malmölandet*, *Södra Himmelstalund*, utveckling av teknisk anläggning i *Vrinneviskogen* och *Klingstad* verksamhetsområde. I flera av dessa områden bedöms planförslaget och markanvändningskartan vägleda mot att exploatering har avvägs och ska ges företräde framför allmänna intressen såsom natur. Miljöbalken gäller dock i många fall parallellt med plan- och bygglagen, och frågor kring exempelvis fridlysta arter bottnar i förbudslagstiftning och inte i avvägningar mellan intressen. Otillräcklig vägledning från planförslaget kring prioriteringar av principer och ställningstaganden riskerar att skapa osäkerhet för framtida planläggningar och investeringar, eftersom lagstadgad hänsyn till natur ofta innebär begränsning av den exploaterbara ytan av en fastighet. De platsspecifika ställningstagandena i dessa områden kan tydliggöras för att ge mer vägledning till efterföljande processer.

Kommunen bör därför öka kunskapsunderlag och förtydliga riktlinjer kring de frågor som riskerar leda till hinder i detaljplaneskedan, särskilt i de områden som avser nyexploatering. Ett exempel på ett kunskapsunderlag av detta slag som lyfts fram i planförslaget är "läderbaggenätverket" som indikerar möjlig förekomst av en strikt skyddad art. Hur det underlaget har

använts och bidragit till avvägningar i planförslaget, till fördel för arten, behöver framgå tydligare.

5.2.5.1 Nationella och regionala mål och strategier

I dagsläget är cirka 8,6 procent av kommunens natur under formellt skydd. Denna nationella ambition som enligt Kunming-Montrealramverket (se avsnitt 5.2.1 Bedömningsgrunder och mål) ska förverkligas inom ramverkets första etapp till 2030 återspeglas till viss del i planförslagets åtgärdsförslag att "Ta fram och upprätthålla en aktuell plan med prioriteringar för inrättande av nya kommunala områdesskydd." Detta åtgärdsförslag kan med fördel förankras tydligare i Kunming-Montrealramverket, och kompletteras med ytterligare åtgärdsförslag för de delar av ramverket som berör den fysiska planeringen.

5.2.5.2 Planerade översvämningsskydd

Planförslaget redogör översiktligt för omfattande reservat för storskaliga översvämningsskydd. Dessa bör utredas noggrant med syfte att identifiera synergier mellan naturvärden och översvämningsskydd och i första hand utgå ifrån naturbaserade lösningar, som i många fall utgör ett kostnadseffektivt alternativ som möter flera samhällsmål samtidigt.

5.3 Landskap och kulturmiljö

I det här kapitlet hanteras de två aspekterna *landskaps- och stadsbild* samt *kulturmiljö*.

Med landskapsbild menas den visuella upplevelsen av landskapet. Landskapet kan beskrivas i markanvändning, topografiska termer och naturtyper. Det finns även kvaliteter som bör beaktas då de bidrar till en upplevelse av landskapet. Dessa är egenskaper som exempelvis underlättar orienteringen i området och synliggör platsens historia. Upplevelsen av landskapet kan även beskrivas i termer som omväxlande, storslaget eller särpräglad, små- eller storskaligt.

Kulturmiljön är det samlade uttrycket för hur människor under olika tider har levt, organiserat sig och bedrivit verksamhet baserat på förutsättningar i miljön. Kulturmiljön redogör för vilka faktorer som har påverkat och påverkar landskapet och dess komponenter och klargör uppkomsten av dagens fysiska miljö och uttryck.

5.3.1 Bedömningsgrunder och mål

Den europeiska landskapskonventionen (ELC) understryker betydelsen av landskapet som vår gemensamma tillgång och vårt gemensamma ansvar. Enligt landskapskonventionen är det vår skyldighet att hantera landskapets mångfald av värden på ett hållbart sätt.

Bedömningsgrunder gällande kulturmiljö utgörs av riksintressen för kulturmiljö, områden utpekade i regionalt kulturmiljöprogram, de nationella kulturmiljömålen, de nationella målen för gestaltad livsmiljö, de nationella miljömålen och globala hållbarhetsmålen.

Kulturmiljölagen säger att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön och att ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Kulturmiljön är en ändlig resurs; visserligen tillkommer nya värden successivt, men det som försvinner går inte att återskapa.

I miljöbalkens miljöbegrepp ingår även kulturmiljön, och balken inkluderar ett antal bestämmelser till skydd för kulturvärden. Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som från allmän synpunkt har betydelse på grund av deras kulturvärden ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dem.

Riksintressen för kulturmiljövården och kulturmiljöer av allmänt intresse regleras i 3 kap. 6 § miljöbalken. Riksintressen ska skyddas mot påtaglig skada. Kulturmiljöer av allmänt intresse ska så långt som möjligt skyddas mot påtaglig skada. Riksintressen för kulturmiljön utgörs av kulturhistoriska landskap och ska sammantaget ge en bild av landets och befolkningens utveckling. Kulturmiljöer av riksintresse har stor betydelse ur ett nationellt perspektiv. De värden som ligger till grund för utpekandet är knutna till såväl enskilda objekt och delområden som till miljöns kulturhistoriska och rumsliga samband.

Kulturmiljö bedöms påverka det globala målet 11. *Hållbara städer och samhällen* (delmålet 11.4 *Skydda världens kultur- och naturarv*). Av de svenska miljömålen påverkas framför allt *God bebyggd miljö*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Levande kust och skärgård*.

5.3.2 Landskap och stadsbild (BMP)

5.3.2.1 Nuläge

Norrköpings kommun består av ett variationsrikt landskap med öppet odlingslandskap, skogar, sjöar, kust och skärgård. Bebyggelsen på

landsbygden har växt fram, och är fortfarande främst koncentrerad, längs landsvägar och andra historiska kommunikationsstråk. De olika landskapstyperna i kommunen har skapat attraktiva förutsättningar för både boende och näringar.

Staden återfinns främst i Norrköping och dess centrala delar. Här präglas stadsbilden av den tidigare industriella utvecklingen kring Motala ström som rinner genom staden. De centrala delarna av Norrköping omfattas av riksintresse för kulturmiljövård, Norrköpings stad [E52], på grund av dess bevarade uttryck från den industriella utvecklingen och enstaka medeltida drag som återfinns i stadskärnan.

5.3.2.2 Konsekvenser planförslag

I takt med att Norrköping växer och flera bostäder och servicefunktioner etableras kommer stads- och landskapsbilden förändras.

Utveckling och komplettering i stad och i serviceorter påverkar stadsbilden i hög grad. Konsekvenserna beror på vilken hänsyn som tas till omgivande bebyggelse, gaturum, grönytor och allmänna platser för att nämna exempel. Om utvecklingen sker på bekostnad av gröna ytor, allmänna platser eller förstärkning av negativa uttryck kan stadsbilden påverkas negativt. Om den i stället kan ske genom utnyttjande av onödigt stora gaturum, tomma ytor, tillföra gröna inslag eller på annat sätt i harmoni med omgivande bebyggelse kan stadsbilden vinna på utvecklingen. Industrilandskapets värden och dess betydelse för stadsbilden lyfts i platsspecifika ställningstaganden och hänsyn.

Om kommunens ställningstaganden i planförslaget följs bedöms positiva effekter på stadsbilden kunna uppstå. Det är positivt att det nationella politikområdet Gestaltad livsmiljö lyfts fram i planen.

Enligt planförslagets lokaliseringsprinciper för bebyggelsekomplettering vid lovprövning ska nybyggnation på landsbygden ta hänsyn till landskapsbildande och rumsbildande element, såsom terrängformationer och skogsbryn. Dessa hänsynstaganden är positiva för landskapsbilden då bebyggelsen bättre smälter in i landskapet, inte hindrar utblickar eller på annat sätt påverkar det öppna landskapet. Principens övriga utgångspunkter om hållbar ortsstruktur, anslutning till viktig infrastruktur, lokalisering på jordbruksmark, kulturmiljö och landskapsbild, områdesskydd och områdespåverkan samt klimatanpassning förväntas också, om de följs upp i genomförandeplaneringen, bidra till övervägande positiva konsekvenser för landskapsbilden.

Att anlägga verksamheter längs väg E4, tillsammans med byggandet av Ostlänken, bedöms förändra entrén till Norrköping norrifrån. Staden och regionens nuvarande identitet bedöms ändras med denna förändring. Nya verksamhetsområden tillkommer som påverkar landskapsbilden lokalt, där både positiva och negativa effekter kan uppstå.

Händelö pekas ut för utveckling av stora byggnader, vägar och järnvägsspår. Utvecklingen sker utifrån den markanvändning som är pågående på platsen. Landskapsbilden påverkas av områdets utveckling av stora byggnader även om hänsyn ska tas till platsens förutsättningar och utveckling.

5.3.2.3 Konsekvenser nollalternativ

Nollalternativet bedöms, som planförslaget, generellt medföra positiva konsekvenser, framför allt för stadsbilden då utveckling bedöms kunna ske genom hänsynstagande som lyfter fram kultur, arkitektur och sociala aspekter.

Planförslaget föreslår färre orter i strukturbilden jämfört med nollalternativet, samt att serviceorterna ska prioriteras högre i förhållande till nollalternativet. Nollalternativet bedöms på så sätt innebära större risk för spridd bebyggelse och sämre förutsättningar till en hållbar ortsutveckling. Stadsbilden i de prioriterade serviceorterna enligt planförslaget påverkas dock i och med detta mer jämfört med nollalternativet, vilket kräver god omsorg i planeringen och utförandet.

5.3.3 Kulturmiljö (BMP)

5.3.3.1 Nuläge

Inom Norrköpings kommun finns ett antal riksintressen för kulturmiljövården. I avsnittet redovisas endast de riksintressen som bedöms kunna påverkas direkt av planförslaget.

Riksintressen

Norrköping [E52] vars stadsmiljö och industrimiljö kring kraftkällan Motala ström, tydligare än någon annan plats i landet speglar den industriella utvecklingen, dess förutsättningar och den miljö detta skapat under särskilt 1600-talet och 1800-talets senare del.

Leonardsberg-Himmelstalund-Skälvs [E50, 51] innehåller bland annat ett av landets märkligaste och mest omfattande hållristningsområden från bronsåldern. Här finns cirka 300 hållristningslokaler med över 6 000 figurer

samt boplatser från bronsåldern. Andra uttryck är gravfält och boplatser från järnåldern som anknyter till medeltida bytomter samt Ringstaholms medeltida borguin. I området ingår även Himmelstalunds herrgård och brunnsalong från 1700-talet, brunns hotell, "sexstyverskrogen", "femöresbron" med mera.

Norsholm-Tångestad [E48] utgörs av ett herrgårdslandskap med medeltida borguiner och strategiskt belägen fornborg (borgmiljö).

Lövstad [E49] (Kimstads socken) innehåller ett odlingslandskap med monumentalt utformad slottsanläggning och omgivande engelsk park.

Dagsberg [E59] utgörs av ett sockencentrum i dominerande läge med av skiftena relativt opåverkad och tät bybebyggelse. Kringliggande byar och omfattande fornlämningsmiljöer från järnåldern.

Östra Husby – Hädshammar [E54] utgörs av en centralbygd i sprickdalsterräng med rikt fornlämningsbestånd. I riksintresset ingår bland annat Östra husby kyrka och kyrkby.

Regionala och kommunala kulturmiljövården

Utöver riksintressen finns även utpekade regionala och kommunala intressen inom kommunen. Kulturmiljövården återfinns även i områden, som inte särskilt pekats ut.

Ett område utanför riksintresse för kulturmiljövården som bedöms kunna påverkas i hög grad är Kimstad Södra verksamhetsområde. Verksamhetsområdet ligger strax söder om Kimstads kyrkomiljö, vilket utgör såväl regionalt (K24) som kommunalt intresse, och strax öster om riksintresset Norsholm-Tångestad, vilket har karaktären av herrgårdslandskap. Öster om verksamhetsområdet återfinns riksintresset Lövstad [E49], med Lövstad slott och det regionala intresset Lövstad - Aspa med flera (K25). Landskapet är ett utpräglat odlingslandskap, präglat av skiftena och storgårdsdriften. Värdefull ängs- och betesmark liksom äldre vägstrukturer utgör också betydelsefulla inslag liksom fornlämningar, i form av bland annat gravfält.

5.3.3.2 Konsekvenser planförslag

Planförslaget täcker hela kommunens yta vilket innebär att ställningstaganden för bevarande av landsbygd, jordbruksmark och naturområden inom hela kommunen täcks in. Det bedöms positivt då det kan ge tydlig vägledning för de kulturvården som är del av eller ryms inom ovannämnda landskap. Planförslaget bedöms ge goda förutsättningar för att kunna beakta samspelet och beroendeförhållandet mellan stad och

landsbygd. Det skapar bland annat förutsättningar för nyttjande av historisk bebyggelse och fortsatt brukande av jordbruksmark. Hänsyn till kulturmiljövärden lyfts i flera platsspecifika ställnings-/hänsynstaganden.

Planförslaget inkluderar temaområdet *Gestaltad livsmiljö*. Ett mål inom det nationella politikområdet Gestaltad livsmiljö är att estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas. Det bedöms därför som positivt att planförslaget integrerar målen för Gestaltad livsmiljö genom ställningstaganden förkommande planering och byggande.

Planförslaget saknar dock en samlad strategi och plan för hur kulturmiljön i kommunen ska bevaras, användas och utvecklas. I planförslaget finns inte heller något särskilt temaavsnitt som behandlar kulturmiljö, även om det tas upp under gestaltad livsmiljö, vilket skulle kunna förtydliga kommunens intentioner för målområdet. Det pågående arbetet med kulturmiljö kan i genomförandeplaneringen bidra till att förtydliga kommunens intentioner.

Utvecklingsområden som berör kulturmiljövärden

Riksintressen som berörs indirekt kommenteras under nedanstående avsnitt. Direkt påverkan på riksintressen redogörs även för under separat rubrik.

Norrköping Centrum pekas fortsatt ut för utveckling. Innerstaden är riksintresse för kulturmiljövården, Norrköping [E52]. Delar av centrum utgör fornlämning (L2009:7173 Stadslager). Byggnation av lucktomter och parkeringsplatser i centrala tätorten kan bidra till att tydliggöra stadens rätvinkliga rutnätsplaner. Komplettering innebär också att bygga högre hus och att bygga på befintliga hus på höjden vilket kan medföra negativa konsekvenser för kulturmiljön. Industrihistoriska miljöer och bevarade medeltida strukturer och objekt bör värnas för att tillgodose riksintresset. Ny bebyggelse behöver samspela i skala med den äldre stadens bebyggelse samt med stadens siluett. Påverkan på stadens kulturvården kan således vara både positiv och negativ. I planförslagets temaområde Gestaltad livsmiljö finns ställningstagandet att kulturmiljöer i Norrköping fortsatt ska identifieras, utvecklas och värnas, vilket är positivt för kulturmiljövården.

Butängen ska fortsatt utvecklas mot en blandad stad som en förlängning av stadens centrum. Området ansluter till riksintresse Norrköping [E52]. I omvandlingen av området är det betydelsefullt att olika historiska skeden fortsatt är läsbara. Miljöer kopplade till järnvägen samt anslutande Johannisborgs slottsruin med skansområdet är särskilt viktiga att värna.

Himmelstalunds brunnsmiljö ingår i riksintresse för kulturmiljövården [E50, 51] och området är skyddat som ett byggnadsminne. Det bedöms som

positivt att den värdefulla kulturmiljön får ökat skydd i den kommunala planeringen.

Södra Himmelstalund utvecklingsområde ligger delvis inom riksintresset Himmelstalund - Leonardsberg - Skälv [E50-51] och även inom regionalt kulturmiljöintresse (EKNO33). Området kan bebyggas med blandad bebyggelse av tätare karaktär som kan komma att beröra fornlämningsmiljöer. Främst handlar det här om boplatser och by-/gårdstomter, men även hållristningar finns inom utvecklingsområdet.

Sylten ligger strax utanför riksintresset för staden [E52], till vilket det gränsar i väster. Inom området finns bland annat inre hamnen, industribyggnader av varierande slag samt själva Syltenberget, vilket också utgör ett rekreationsområde. Även om utvecklingsområdet inte ligger inom riksintresse för kulturmiljövården finns här betydelsefulla värden att ta hänsyn till och utgå ifrån i planering och utveckling, bland annat industrihistoriska, byggnadshistoriska och arkitekturhistoriska. En stadsbyggnadsvision har tagits fram inför omvandlingen till mångfunktionell bebyggelse, där tanken är att bevara äldre och kulturhistoriskt värdefulla byggnader i så stor utsträckning som möjligt. Detta är mycket positivt ur kulturmiljösynpunkt.

Marby, Unnerstad och Sidus utgör utvecklingsområde för bostadsändamål. Området omfattar värdefulla bebyggelsestrukturer, så som Marby med äldre bytomt, odlingsmark omkring byarna samt fornlämningar, såsom gravfält och boplatser, vilka visar på landskapets stora tidsdjup. Vid en utveckling av området bör stor hänsyn tas till dessa äldre strukturer så inte negativa konsekvenser uppstår. Även kulturvärden i äldre fritidshusområden bör uppmärksammas och värnas.

Klingstad och *Bråvalla* planeras som mark för verksamhet/industri, som tangerar riksintresset Ringstad – Grimstad [E53]. Enligt kommunen bedöms inte riksintresset påverkas negativt. Utvecklingen bedöms inte påverka riksintressets uttryck, men medför att kulturlandskapet runtomkring väsentligt ändrar karaktär. Fortsatt planering bör visa att utveckling kan ske med hänsyn till områdets gravfält i monumentala lägen.

Häradsudden planeras som ny verksamhetsmark. Området gränsar till riksintresse Lövstad [E49] och innehåller lämningar i form av till exempel färdvägar, torp och borgar. Det till ytan omfattande verksamhetsområdet ligger i ett sammanhängande och bitvis kuperat skogsområde som tillhör Lövstads ägor. Landskapets karaktär förändras genom exploateringen från agrart präglad landskap dominerat av skog till semiurbant/urbant område. Läsbarheten av hur Lövstads markorganisering med inägor och utmarker

bedöms försvagas. Lämnningar som synliggör landskapets tidsdjup förlorar till delar sin kontext. Planförslaget bedöms kunna medföra negativa konsekvenser på riksintresset.

Kimstad Södra verksamhetsområde planeras som ny verksamhetsmark. Området ligger strax öster om riksintresse Norsholm – Tångestad [E48] samt ansluter till de regionalt utpekade miljöerna Kimstads kyrkomiljö (K24) och Löfstad - Aspa med flera (K25). Åtgärden innebär en förlust och karaktärsförändring av värdefulla odlingslandskap med gårdar såsom Aspa och Lera. Värdefulla ängs- och betesmarker riskerar att tas i anspråk. Kulturlandskap kopplade till säterier och gårdar omkring verksamhetsområdet påverkas negativt genom inslag av sentida och eventuellt storskaliga tillägg. Hänsyn bör tas till Kimstads kyrka som landmärke och nod i landskapet. Planförslaget bedöms kunna medföra negativa konsekvenser på riksintresset.

Norsholm Södra verksamhetsområde planeras som ny verksamhetsmark. Inga utpekande kulturmiljöer berörs. Odlings- och betesmarker tas dock i anspråk. Det öppna och hävdade landskapet som uttryck för människans brukande genom historien och dagens landskapsbild riskerar därigenom att påverkas negativt och bedöms medföra negativa konsekvenser för kulturmiljövärden.

Riksintressen med direkt påverkan från planförslaget

Avseende staden, riksintresset Norrköping [E52], är kommunens utgångspunkt att "riksintressets kulturhistoriska värden skall ligga till grund för stadens utveckling" och att "ingen påtaglig skada ska uppkomma", vilket ska uppnås genom bland annat fördjupat kulturhistoriskt underlag. Det är positivt att ett fördjupat underlag planeras att tas fram, som utgångspunkt för fortsatt planering och utveckling i staden, vilket skapar förutsättningar för att säkerställa riksintressets värden. Bedömningen är ändå att det föreligger risk för negativ påverkan på riksintresset i samband med planerad utveckling och komplettering. Föreslagna underlag bör kompletteras med konsekvensbedömningar i samband med ändring i detaljplan liksom vid varje enskilt fall av om-, till- eller nybyggnad inom riksintresset.

Himmelstalunds brunnsmiljö, som är en del av riksintresset Leonardsberg-Himmelstalund-Skälv [E50, 51] får ett ökat skydd i den kommunala planeringen, vilket är positivt. *Södra Himmelstalund utvecklingsområde* ligger delvis inom samma riksintresse. Området planeras bebyggas med blandad bebyggelse av tätare karaktär som kan komma att beröra fornlämningsmiljöer. Det finns en risk att negativa konsekvenser kan uppstå

för fornlämningsmiljöer som boplatser och by/gårdstomter, men även hållristningar som finns inom utvecklingsområdet.

I *Ljunga* planeras småskalig utveckling av bostadsbebyggelse. Utvecklingsområdet ligger inom riksintresset Dagsberg [E59]. Kommunen bedömer att det inte kommer påverka riksintresset om det följer befintlig bebyggelsestruktur och ett respektavstånd bibehålls mot kyrkbyn. Det skulle dock kunna förtydligas om befintlig bebyggelsestruktur syftar till den sentida samhällsetableringen eller om det är historiska bebyggelsestrukturer som avses. Utifrån planförslagets redovisning går det inte att med säkerhet bedöma om siktlinjer i det idag öppna landskapet mot kyrkbyn riskerar att påverkas negativt, vilket bör utredas närmare.

Östra husby pekas ut för utveckling av bostadsbebyggelse och mångfunktionell bebyggelse. Utvecklingsområdena ligger inom riksintresset Östra Husby – Häradsdamm [E94]. Kommunen anger att ortsutveckling ska ske med minsta möjliga påverkan på riksintresset och bedöms inte utgöra påtaglig skada. Det är positivt att planförslaget lyfter de öppna hagmarkernas betydelse och fornlämningarna i dessa. I fortsatt planering är det viktigt att ta hänsyn till siktlinjer mot kyrkan, samt att hålla ett respektavstånd till kyrkomiljön.

5.3.3.3 Konsekvenser nollalternativ

För *Centrum*, och Norrköping centrala tätort bedöms nollalternativet medföra sämre vägledning för att ta tillvara kulturmiljövärden jämfört med planförslaget, särskilt utifrån planförslagets fokus på gestaltad livsmiljö. Nollalternativet bedöms medföra sämre förutsättningar jämfört med planförslaget för bevarande av kulturmiljövärden vid utveckling av *Sylten* och *Himmelstalund*.

Jämfört med nollalternativet är mindre yta utpekad för exploatering på jordbruksmark i planförslaget. Detta bedöms som positivt för kulturmiljön eftersom det även bör minska påverkan på kulturvärden i det öppna landskapet. I nollalternativet pekas exempelvis en större del av *Malmölandet* ut för verksamhetsmark. Planförslaget bevarar mer jordbruksmark på Malmölandet vilket kan bidra till att spara värdefull ängs- och betesmark.

I nollalternativet pekades några områden ut för utveckling, som i planförslaget istället planeras för pågående markanvändning såsom *Kråkudden*, *Söder om Ensjön* och *Loddbys – Herstadberg*. Det bedöms generellt positivt ur kulturmiljösynpunkt, då risken för negativ påverkan på

historiska miljöer, strukturer och samband minskar i dessa områden i och med planförslaget.

I nollalternativet sker ingen verksamhetsutveckling på *Häradsudden*, *Norsholm* eller *Kimstad*, vilket gör att de negativa konsekvenser som planförslaget bedöms medföra för kulturmiljövärden i dessa områden uteblir. Utvecklingsområde för bostadsändamål i *Marby*, *Unnerstad* och *Sidus* är jämförbart med planförslaget.

I övrigt är de flesta utvecklingsområden i nollalternativet relativt likvärdiga planförslaget, sett till påverkan på kulturmiljövärden.

Sammantaget bedöms konsekvensen av planförslaget i jämförelse mot nollalternativet vara övervägande positiv. Planförslaget bedöms medföra positiva effekter på utpekade områden såsom kommunala kulturmiljöintressen och riksintressen, jämfört med nollalternativet. Andra motiv för planförslagets fördel är att mindre jordbruksmark tas i anspråk för ny bebyggelse, att utpekade områden delvis får ett utökat skydd, som fallet Himmelstalunds brunnsmiljö och att det nationella politikområdet Gestaltad livsmiljö får en ökad betydelse i planen. Genom kommunens ambition att säkerställa riksintressen för kulturmiljövården skapas förutsättningar för att värna kulturvärden inom dessa områden.

I förhållande till nuläget innebär dock både planförslag och nollalternativ ökad risk för negativ påverkan när nya områden får ändrad markanvändning.

5.3.4 Samlad bedömning för landskap och kulturmiljö samt förslag till åtgärder

Sammantaget bedöms planförslaget i förhållande till nuläget förväntas medföra övervägande positiva konsekvenser för framför allt stadsbilden, om utveckling sker genom hänsynstagande som lyfter fram kultur, arkitektur och sociala aspekter. Planerad komplettering och byggande på höjden bedöms dock ändå innebära risk för negativ påverkan.

Förslagen till att anlägga verksamheter längs väg E4, tillsammans med byggandet av Ostlänken, bedöms kunna förändra entrén till Norrköping norrifrån. Nya verksamhetsområden som tillkommer kan påverka landskapsbilden lokalt, där både positiva och negativa effekter kan uppstå.

Planförslaget bedöms för landskap- och stadsbild medföra övervägande positiva konsekvenser i jämförelse med nollalternativet.

För kulturmiljövården bedöms planförslaget innebära en risk för negativ påverkan när nya områden exploateras. Hänsyn till kulturmiljövården lyfts

dock i flera platsspecifika ställnings-/hänsynstaganden. Det nationella politikområdet Gestaltad livsmiljö lyfts fram i planen, vilket är positivt. Genom ambitionen att säkerställa riksintressen för kulturmiljövården skapas förutsättningar för att värna kulturvården inom dessa områden.

Den övergripande kulturmiljöinventering som kommunen planerar att ta fram för hela kommunen blir ett viktigt underlag för att fortsatt kunna ta tillvara och utveckla kulturmiljövården på ett positivt sätt.

De kommuntäckande kulturmiljöinventeringar som planeras bör även leda till att ett kulturmiljöprogram för kommunen tas fram.

5.4 Bostäder och sysselsättning

I avsnittet bostäder och sysselsättning bedöms översiktsplanens planering för och påverkan på perspektiv som befolkningsutveckling, bostäder, utbildning, arbets- och studiemarknad, näringsliv och verksamheter. Det är perspektiv som har stor inverkan på människors liv och kommunens attraktionskraft. Avsnittet behandlar också planens planering för och behov av infrastruktur samt teknisk försörjning och den planeringens påverkan på kommunekonomin.

5.4.1 Bedömningsgrunder och mål

Bedömningen baseras på Tyréns modell om att det i den fysiska planeringen behöver säkerställas en balans mellan storleken på befolkningen, tillgången till bostäder, tillgången till arbetstillfällen, tillgång till utbildning och möjligheten till pendling, för att säkerställa en hållbar, kommunal tillväxt.

Mål som utgör bedömningskriterier i detta avsnitt är främst tre Agenda 2030- mål och ett miljökvalitetsmål: Agenda 2030-mål; *4.God utbildning för alla*, *8.Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt* och *11.Hållbara städer och samhällen*. Nationella miljökvalitetsmål: *God bebyggd miljö*. Nationella folkhälsomålsområdet nummer 5, boende och närmiljö med följande fokusområden: *tillgång till en fullgod och ekonomiskt överkomlig bostad*.

5.4.2 Befolkning, bostadsmarknad

5.4.2.1 Nuläge

En välfungerande bostadsmarknad i kommunen som möter invånarnas behov och efterfrågan är viktig för att behålla och öka Norrköpings

attraktivitet. I planförslaget beskrivs nuläget med att de senaste dryga 50 åren har kommunen vuxit med ungefär 27 000 invånare, från 118 000 invånare år 1968 till 145 000 invånare år 2023. Det innebär en genomsnittlig ökning på ungefär 500 personer per år. Sedan 20 år tillbaka har Norrköpings befolkning smängd ökat varje år och invånarantalet förutspås fortsatt att öka, även om de senaste årens prognoser är mer dämpade.

Översiktsplanen syftar till att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Enbart i Norrköping stad finns utrymme för kommunen att växa med mer än 30 procent enligt planförslaget. Det skulle innebära en tillväxt från dagens 145 000 invånare till nästan 190 000 invånare. Till detta tillkommer det utrymme som skapas i kommunens service- och landsbygdsorter. Sammantaget bedömer planförslaget att översiktsplanen har en plankapacitet som skapar utrymme för kommunen att växa till över 200 000 invånare.

Inflyttningen till Norrköpings kommun förväntas bli större än utflyttningen, och barnafödandet förväntas öka eftersom 90-talisterna är en stor åldersgrupp i barnafödande ålder enligt planförslaget. Antalet barnfamiljer förväntas enligt prognosen öka, vilket skapar behov av att fler småhus och flerbostadshus med större lägenheter tillgängliggörs. Även antalet äldre ökar i kommunen, vilket ställer krav på fler boenden för personer som är äldre och andra typer av boenden som är anpassade för äldre.

Att främja universitets fortsatta utveckling ställer krav på bostäder och goda kommunikationer för studenter och forskare. Det är även viktigt att kommunen verkar för att studenter och forskare ska vilja bo kvar i kommunen efter examen genom att erbjuda ett brett näringsliv och bostadsutbud med attraktiva närmiljöer.

Cirka 9 av 10 personer i Norrköping bor i staden eller en tätort och 1 av 10 bor på landsbygden. Planförslaget lyfter fram att det i Norrköping finns områden med en relativt stor trångboddhet och ett behov av fler bostäder till rimliga priser finns i hela kommunen.

5.4.2.2 Konsekvenser planförslag

I förhållande till nuläge bedöms planförslaget medföra övervägande positiva konsekvenser med avseende på befolkningstillväxt och bostadsmarknad. Med en plankapacitet för över 200 000 invånare i kommunens olika geografier finns ansenlig marginal till nuvarande tillväxttakt för kommunens befolkning.

För att minimera risker för fragmentisering och överexploatering i en sådan väl tilltagen plankapacitet hänvisar planförslaget till en tydlig genomförandepåplanering. En årligt återkommande planeringsprocess bedöms ge goda förutsättningar att anpassa utbyggnadsplaneringen efter faktiska behov, konjunktur och i linje med kommunens målsättningar för bostadsutveckling.

Under förutsättning att genomförandeplaneringen tar avstamp från planförslagets vägledande riktlinjer som fyrstegsprincipen för markanvändning, 15-minuters staden samt 3-30-300 principen skapas goda möjligheter till en resurseffektiv och hållbar utveckling av bostadsmarknaden i Norrköping från aktuellt nuläge. Planförslaget betonar vikten av att planeringsprocessen sker med förståelse för och lyhördhet gentemot marknaden. Kommunen är också tydlig i den motiverade prioriteringen mot bostadsproducenter för områden och projekt som kommunen väljer att påbörja, satsa resurser på och fullfölja. Detta bedöms leda till positiva konsekvenser i jämförelse med nuläget då en sådan samverkan möjliggör hållbar utveckling inte bara ur ekonomiska utan även miljömässiga och sociala perspektiv.

Den beskrivna expansiva utvecklingen i planförslaget medför krav på effektiv användning av mark- och vattenresurser. Därför behöver huvuddelen av ny bebyggelse i kommunen och staden tillkomma genom förtätning, vilket poängteras i ställningstagande både för kommunen som helhet och i stadsutvecklingen.

Starka relationer mellan staden, serviceorterna och landsbygderna bidrar till en mer levande kommun. Ju större variation av olika boendeformer och ju större funktionsblandning i stads- och kommundelar desto mer främjas den sociala hållbarheten. Planförslagets ställningstaganden bedöms stödja en sådan planering, vilket kan leda till positiva konsekvenser avseende möjligheterna till att tillgodose boenden efter behov och en höjd attraktivitet för Norrköping för såväl befintliga som nya invånare.

Planförslaget föreslår en bebyggelseutveckling genom förtätning som utgår från befintliga strukturer, vilket skapar utmaningar att samtidigt upprätthålla hållbara förutsättningar för attraktiva livsmiljöer med avseende på grön- och blåstrukturer, lek, fritidsaktiviteter, rekreation och klimaresiliens.

Planförslagets ledande planeringsprincip om 3-30-300 samt ställningstaganden för natur- och kulturmiljö samt landskapsbild, områdesskydd och kompensationer med kvalitet bedöms bidra till att motverka potentiella negativa effekter av den föreslagna förtätningen.

Idag har Norrköping en större grupp invånare av 90-talister i barnafödande ålder som behöver lämpliga bostäder anpassade för växande familjer. Samtidigt växer antalet äldre med behov av omsorg och ett anpassat boende. Till det behöver Norrköpings bostadsutveckling lösa bostäder till studenter och forskare med attraktioner som gör att de stannar kvar efter sina studier för att bidra till Norrköpings transformation till kunskapsstad.

Tillväxten för Norrköping mot plankapaciteten kommer i huvudsak behöva bestå av ökad inflyttning, vilket inte kommer till utan attraktiva boende- och livsmiljöer. Det är därför av vikt att fortsatt genomförandeplanering klarar av att vara lyhörd och flexibel i matchningen mellan marknadens efterfrågan av attraktivt boende och planförslagets beskrivna inriktning för bostadsutveckling, för att skapa positiva konsekvenser för befolkningsutveckling och bostadsförsörjning. Ambitionen i planförslaget, med mer än 2/3 av nya bostäder som flerbostadshus i stadsmiljö samt 1/5 som radhus och småhus, behöver matcha befintlig behovsbild samt efterfrågan från potentiella framtida nya invånare för en hållbar utveckling för befolkning och bostadsmarknad enligt planförslaget.

De positiva konsekvenserna av planförslaget avseende bostadsmarknad kan förstärkas ytterligare av en återkommande målgruppsanalys i genomförandeplaneringen som visar vilka typer av bostäder och boendeförhållanden tilltänkta nya invånare efterfrågar för att attraheras till ett framtida Norrköping.

Gällande invånares rätt till bostad uttrycks det i likvärdiga ordalag i planförslag respektive nollalternativ. När det gäller denna fråga är det vanligt att sträva efter att skapa varierade upplåtelseformer vilket sällan har så stor effekt på socioekonomiskt utsattas möjligheter till ett drägligt boende. Planförslaget bedöms kunna bidra till positiva konsekvenser för dessa grupper genom att en variation av pris- och hyresnivåer ska prioriteras i strävan att utjämna sociala skillnader.

5.4.2.3 Konsekvenser nollalternativ

Jämfört med planförslaget ger nollalternativet sämre flexibilitet i tillväxtplaneringen genom låsta måttal och år. Vidare saknar nollalternativet ledande riktlinjer som fyrstegsprinciperna för markanvändning och transportsystem, 15-minuters staden samt principen om 3-30-300 för miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. Detta bedöms bidra till försämrade prioriteringsgrund för befolkning och bostadsmarknad i nollalternativet jämfört med planförslaget.

5.4.3 Näringsliv och verksamheter, arbets- och studiemarknad

5.4.3.1 Nuläge

Idag råder balans mellan antal förvärvsarbetande och antal arbetsplatser inom kommunen och planförslaget beskriver Norrköpings strategiska läge i landet med en stor branschbredd och tillgången till olika kompetenser som ger bra förutsättningar för ett robust näringsliv. Det attraktiva läget nära hamn och järnväg ger Norrköping goda förutsättningar för fortsatt utveckling inom logistik. Basindustri med papper och förpackningar har en lång tradition i kommunen. De areella näringarna bidrar med arbetstillfällen och levande landsbygder till följd av de stora arealerna jordbruksmark och skogsmark som finns i kommunen.

I centrala staden finns Campus Norrköping som är en del av Linköpings universitet. Ett gemensamt mål mellan Linköpings universitet och Norrköpings kommun är att utveckla universitetet till att omfatta 10 000 studieplatser (jmf med 4700 idag). Forskningen som bedrivs inom Campus Norrköping kopplat till visualisering, simulering, tryckt elektronik, nya smarta material och effektiv logistik får betydelse och möjliggör nyetablering av innovativa företag i kommunen.

Norrköping har många starka besöksmål som erbjuder en variation av exempelvis handel-, kultur- och naturupplevelser samt matturism. Förhållandet mellan kulturella och kreativa näringar och industrin har en långvarig tradition i Norrköping där gamla industrilokaler återanvänds för verksamheter kopplade till kulturen, till exempel inom musik och film. Norrköping är en av de ledande kulturstäderna i Sverige och en UNESCO creative city inom musik, med många scener sett till stadens storlek.

Planering av Ostlänken pågår och den beräknas vara på plats år 2035. Den kommer att bli en viktig drivkraft för Norrköpings fortsatta utveckling som storregional kärna genom förbättrad kapacitet både för pendling och godstransporter.

5.4.3.2 Konsekvenser planförslag

Med visionen om plankapacitet för 50 procent nya invånare och 40 procent nya arbetsplatser i planförslaget bibehåller Norrköping balansen mellan förvärvsarbetande och antal arbetsplatser i kommunen. Genom ställningstaganden som tillgodoser att olika näringar placeras efter rätt förutsättningar för sin verksamhet samt utnyttjar gjorda investeringar och befintliga strukturer bedöms planförslaget ge övervägande positiva konsekvenser för näringslivets och studiemarknadens utveckling från nuläge samt verkar för god ekonomisk hushållning.

Exempel på ovanstående är:

- Produktion, distribution eller annan verksamhet med stor omgivningspåverkan ska placeras i utpekade områden utan närhet till känslig bebyggelse men med närhet till hamn och övrig transportinfrastruktur samt energiförsörjning.
- Företag och verksamheter utan områdespåverkan ska integreras i övriga staden och placeras i närhet till universitetsområdet samt centralstationen med koppling till Ostlänken för att kunna bidra till Norrköpings transformation som kunskapsstad.

I fortsatt arbete är det viktigt att tillsammans med Linköping utveckla en gemensam storregional kärna för arbetsmarknad och kulturliv i östra Mellansverige. Detta bedöms kunna ge positiva konsekvenser för Norrköpings attraktivitet. Ställningstaganden i en gemensam ÖP blir viktiga för att åstadkomma detta.

5.4.3.3 Konsekvenser nollalternativ

Jämfört med planförslaget saknar nollalternativet riktlinjer i för hur transformation till kunskapsstad och utvecklade möjligheter för kulturella och kreativa näringar i Norrköping ska ske. Nollalternativet bedöms därför ge sämre tydlighet kring styrkor samt möjligheter som stöd för utveckling av näringsliv, arbets- och studiemarknad.

5.4.4 Samhällsservice och teknisk försörjning

5.4.4.1 Nuläge

Främst i den täta staden, där det är stor konkurrens om mark, finns det en utmaning i att avsätta tillräckligt stora friytor för barn och ungas behov. Konkurrens om markytan finns även till viss del i serviceorterna.

Kommunen verkar för att tillgängliggöra sina lokaler så föreningar har möjlighet att sprida sin verksamhet i landsbygderna och till stadens ytterområden. Inom kommunen finns större idrottsanläggningar exempelvis inom idrotts- och eventklustret Himmelstalund, Centralbadet, fotbollsarenan, motorstadion och alpinanläggningen.

Norrköpings kommun har för avsikt att skyddsrum bevaras. I Norrköping finns cirka 1200 skyddsrum med plats för ungefär 130 000 människor.

Delar av Norrköping stad har kombinerade ledningssystem där spillvatten och dagvatten avleds i gemensamma ledningar. Bebyggelse i områden

som har kombinerade ledningssystem har större risk att drabbas av översvämning vid regn.

Slottshagens reningsverk har en tillräcklig kapacitet för den förväntade befolkningsökningen. Arbete pågår med att ta fram ett nytt miljötillstånd för avloppsreningsverket och förnya delar av anläggningen som uppnått teknisk livslängd. Arbete pågår även med att säkerställa avloppsreningsverkets funktion vid en stigande havsnivå.

I Norrköpings kommun finns sju kommunala dricksvattentäcker. För att klara ökad dricksvattenproduktion pågår ett arbete med att bygga fler eller utöka storleken på befintliga vattenreservoarer, som också syftar till att förbättra nödvattenförsörjningen inom kommunen.

I Norrköpings kommun finns det idag fem returpunkter som är belägna i Åby, Skärblacka, Östra husby, Krokek och Fiskeby. En ny returpunkt är planerad att uppföras i östra Risängen som kommer ersätta den befintliga i Norrköping. Ytterligare en returpunkt kan på lång sikt bli aktuell väster om Norrköping stad i riktning mot Svärtinge.

Bredband är idag väl utbyggt i kommunen men det är dock viktigt att eftersträva heltäckande utbyggnad för att öka tillgängligheten samt skapa bättre förutsättningar för företag och boende i hela kommunen. För levande landsbygder, goda kopplingar mellan stad och land samt möjlighet till distansarbete är det särskilt viktigt att verka för att landsbygderna har tillgång till en stabil internetanslutning.

5.4.4.2 Konsekvenser planförslag

Planförslaget belyser vikten av att samhällsservice är nåbart till fots, cykel eller kollektivtrafik för att bidra till en bättre hälsa, ökad trafiksäkerhet samt bättre närmiljöer – uttryckt som att framtida planering behöver ta hänsyn till att alla trafikslag inte är tillgängliga för alla, så kallad mobilitetsfattigdom. Det bedöms ge positiva konsekvenser om det genomförs. Vidare finns det dock utmaningar, främst i den täta staden, att avsätta tillräckligt stora friytor för barn och ungas behov.

Planförslagets lokaliseringsprinciper för samhällsservice bedöms ge positiva konsekvenser för en placering av ny samhällsservice som blir tillgänglig och hållbar för fler invånare. Lokaliseringsprinciperna förstärks vidare av fler ställningstaganden för utvecklad samhällsservice i samhällsplaneringen.

Ställningstaganden för att förstärka prioriterade noder, stråk och lägen tillsammans med fortsatt prioritering av bebyggelseutvecklingen från redan

etablerade strukturer i stad och utpekade serviceorter bedöms ge positiva konsekvenser för samhällsservice och vardagsliv jämfört med nuläget. Detta genom utnyttjande av gjorda investeringar, ytterligare stärka service, näringsliv och bygga förutsättningar för hållbart resande samt i möjligaste mån undvika ibruktagande av oexploaterad mark.

Fortsatt arbete kan med fördel utveckla ställningstaganden som preciserar behov av friytor för samhällsservice i relation till nya invånare.

Kommunens befintliga anläggningar för spillvatten och dricksvattenförsörjning har tillräckligt kapacitetsutrymme för visionens plankapacitet på 200 000 invånare. Ökad risk för översvämningar i områden med kombinerade ledningssystem för spillvatten och dagvatten behöver beaktas vid exploatering, vilket berörs i text men inte som ställningstagande i planförslaget. Det finns en risk att detta ger en sämre vägledning i efterföljande planering, vilket kan leda till negativa konsekvenser för teknisk försörjning.

Nödvattenkapacitet behöver säkerställas. Tillräckliga ytor ska om möjligt avsättas inom nya och befintliga bebyggelseområden för att rena samt fördröja dagvatten för miljömässig hållbarhet. Möjligheter för fastighetsnära insamling av avfall behöver säkerställas vid planering av nya stadsdelar. Planförslaget innehåller ställningstaganden för att säkerställa nödvattenkapacitet samt fastighetsnära insamling av avfall, vilket bedöms kunna ge positiva konsekvenser jämfört med nuläget.

För att kunna utreda behoven av elförsörjning djupare föreslås i planförslaget att ett tematiskt tillägg eller annan utredning på en mer detaljerad nivå tas fram för energi kopplat till långsiktiga strategier för energiproduktion och distribution samt konsekvenser för markanvändningen. Detta bedöms ytterligare kunna förstärka positiva konsekvenser för elförsörjningen i planförslaget jämfört med nuläget.

5.4.4.3 Konsekvenser nollalternativ

Nollalternativet bedöms medföra likvärdiga konsekvenser som planförslaget i relation till nuläget med avseende på samhällsservice. Planförslaget inkluderar ställningstaganden kring utvecklad avfallshantering vilket beror på att nya direkt tillkommit efter utformningen av nollalternativet.

5.4.5 Transportinfrastruktur

5.4.5.1 Nuläge

Norrköpings kommun hålls samman av kommunikationsstråk vilka utgör ramarna för de fysiska förutsättningarna för kommunens infrastruktur. Dessa innefattar stråk för bil- och godstrafik, kollektivtrafik, gång- och cykelvägar samt järnvägssystemet med Södra stambanan, Nyköpingsbanan och i framtiden Ostlänken. Goda kopplingar till kringliggande kommuner och län har en stor betydelse för utbildning och bostads- och arbetsmarknad i kommunen, regionen och landet.

Enligt planförslaget har bilen en stor roll i dagens Norrköping och väntas fortsatt vara viktig för Norrköpingsborna som på många sätt det mest effektiva trafikslaget i att erbjuda individuell tillgänglighet och är effektiv vid resor som inkluderar flera målpunkter. En ökad andel elektrifierande fordon kan leda till att flera aspekter av biltrafikens miljöpåverkan mildras, men ställer nya krav på transportinfrastrukturens markanvändning och utveckling av infrastruktur.

Norrköpings stad har genom en välutbyggd stadsbuss- och spårvagnstrafik ett starkt system av kapacitetsstark kollektivtrafik som erbjuder attraktiva resandeanternativ på ett tids- och yteffektivt sätt. Nya centralstationen till följd av Ostlänken är den enskilt viktigaste tillkommande trafiknoden i staden, kommunen och för regionen. Detsamma gäller även dagens centralstation. Hit sker såväl korta som långa resor och många byter trafikslag här eftersom huvudnätet för gång, cykel och kollektivtrafikens linjer ansluts till platsen.

Planförslaget lyfter att senaste tidens utveckling av elcyklar ökar möjligheten för längre cykelpendling och kommunens cykelnät kommer därför behöva anpassas i banornas bredd och kvalitet för att möta framtidens utmaningar med snabbare och bredare cyklar. Detsamma gäller om cykelgods blir vanligare för transporter i staden. För cykelresor som har start- och målpunkt utanför centrum är därför även cykelstråken som går runt stadens mest centrala delar viktiga enligt planförslaget.

Norrköping har ett gynnsamt geografiskt läge med goda infrastruktur-förutsättningar vilket stärker kommunen som en intermodal godsnod. Många olika aktörer kan etablera sin verksamhet i Norrköping för distribution inom Sverige, Norden och ut i hela världen. Hamnens närhet till Trafikverkets funktionellt prioriterade vägnät och Södra stambanan skapar goda logistiska förutsättningar för regionala, nationella och internationella transporter.

Norrköpings flygplats är belägen i östra delen av Norrköpings stad. Utöver charter, fraktflyg används flygplatsen till olika typer av skolflyg, polishelikoptrar, ambulanshelikoptrar och privatflyg.

5.4.5.2 Konsekvenser planförslag

Fyrstegsprincipen för transportsystemet och konceptet 15-minuters staden i planförslaget bedöms ge positiva konsekvenser med avseende på fortsatt utveckling av kommunens transportsystem. Planförslagets prioriteringsordning för trafik bidrar också till tydlighet kring hur trafiksystemet är tänkt att planeras med hänsyn till trafikslagets varierande förutsättningar och funktioner i kommunen. Dock bedöms prioriteringsordningen för de olika geografierna kunna ge upphov till målkonflikter sett till transportsystemet som helhet, vilket kan bidra till negativa konsekvenser.

Mobilitet för gång och cykel samt kollektivtrafik ska dominera planeringen i den täta staden enligt prioriteringsordningen. För serviceorter och landsbygd blir bil det primära transportmedlet, kompletterat av kollektivtrafik i serviceorter och gång/cykel på landsbygd. Utmaningar uppstår vid samplanering av systemet mellan de olika geografierna, när exempelvis boende i serviceorterna även fortsättningsvis ska kunna ta bilen till sin arbetsplats i staden där gång- och cykeltrafik och kollektivt resande premieras. Det kan också gälla stadsboende som reser med bil i motsatt riktning för pendling, serviceärenden eller fritidsresor.

Dessa resor behöver kommunen omhänderta på effektiva sätt genom samverkan och samplanering vilket poängteras i planförslaget. Men planförslaget saknar tydliga ställningstaganden för hur denna samverkan ska planeras vilket bedöms ge sämre vägledning i den fortsatta planeringen och därmed risk för negativa konsekvenser. Med fördel kan fortsatt arbete tydliggöra strategier och planer för kombinationsresor, infartsparkeringar och andra lösningar som ger utvecklade möjligheter till byte mellan färdmedel i transportsystemet.

Bilen anses fortsätta vara ett viktigt färdmedel för kommuninvånarna, vilket ställer krav på övergång till elektrifierade fordon för minskad klimatpåverkan och över tid miljömässig hållbarhet jämfört med nuläget. Detta ställer i sin tur krav på övrig transportinfrastruktur, markanvändning och energiförsörjning, vilket berörs i text och ställningstaganden i planförslaget. För att ge tydligare vägledning bör detta förstärkas ytterligare i genomförandeplaneringen och fortsatt arbete.

Planering för godstrafik i transportsystemet är betydelsefull sett till Norrköpings fortsatta utvecklingsmöjligheter inom logistik och transportnäring. Detta berörs som text och förslag till vidare utredning i planförslaget, men konkreta ställningstaganden saknas som vägledning i fortsatt planering, vilket bedöms ge risk för negativa konsekvenser för transportinfrastrukturen.

Fortsatt arbete bör också se över framtida kapacitetsbehov av flygtransporter för regionen, vilket med fördel görs i arbetet med en gemensam översiktsplan för Norrköping och Linköping, då frågan är regional.

5.4.5.3 Konsekvenser nollalternativ

Nollalternativet saknar planförslagets prioriteringsprinciper för transportsystemet i olika geografier, vilket bedöms försämra förutsättningarna till sammanhållen och hållbar utveckling av kommunens infrastruktur för transporter.

5.4.6 Kommunekonomi, samverkan och beroenden

Med en plankapacitet för 200 000 invånare som innebär en 50 procentig befolkningstillväxt skapas utrymme för nya skatteintäkter och en förstorad kommunekonomi. Men kommunekonomin växer bara i takt med ökande invånarantal av främst förvärvsarbetande.

5.4.7 Samlad bedömning för bostäder och sysselsättning samt förslag till åtgärder

För **bostäder och sysselsättning** bedöms planförslaget sammantaget medföra positiva konsekvenser genom en väl tilltagen plankapacitet kompletterad av en tydlig återkommande genomförandeplanering vilken borgar för goda förutsättningar att anpassa utbyggnadsplaneringen efter faktiska behov, konjunktur och i linje med kommunens målsättningar för bostadsutveckling. Fokus på rätt verksamhet på rätt plats baserat på befintliga förutsättningar, transformering som kunskapsstad med stöd från universitet och tillvaratagande av anslutningen till Ostlänken möjliggör fortsatt utveckling av **arbets- och studiemarknad** som storregional kärna tillsammans med Linköping. Prioriteringsordningen för trafik bidrar till tydlighet kring hur trafiksystemet är tänkt att planeras, men belyser också potentiella målkonflikter sett till transportsystemet som helhet vilka behöver omhändertas i fortsatt planering.

Viktigt att ta med sig är att det sedan 2021 finns nya förutsättningar för ett hållbart **näringsliv** som omfattar stora delar av Europas ekonomi, inklusive stora delar av svenskt näringsliv av EU:s Taxonomiförordning och inom en snar framtid av det nya direktivet för hållbarhetsrapportering (CSRD). Till skillnad mot tidigare berör de nya reglerna mark- och vattenanvändning på ett detaljerat sätt, och exempelvis klassificeras uppförande av fastigheter på brukningsvärd jordbruksmark som ej förenligt med taxonomins krav på hållbarhet. **Verksamheter** ska heller inte tillåtas ha negativ påverkan på känslig natur och samtidigt beskrivas som hållbara. Här kan kommunen arbeta för att underlätta för företag och investerare att bedöma hållbarhet och taxonomiförenlighet redan i markanskaffningsskede.

Med fördel kan fortsatt arbete utveckla förstärkta ställningstaganden knutna till gemensamma strategier tillsammans med Linköping mot en storregional kärna för arbetsmarknad och kulturliv i östra Mellansverige, där ställningstaganden i en gemensam översiktsplan kan bli ett led i detta.

Fortsatt arbete kan utveckla ställningstaganden som preciserar behov av friytor för **samhällsservice** i relation till nya invånare.

Fortsatt arbete kan förstärka strategier och planer för kombinationsresor, infartsparkeringar och andra lösningar för utvecklade möjligheter till effektiva byten mellan färdmedel i transportsystemet som främjar hållbart resande. Detta kan lyftas med i genomförandeplanering.

Fortsatt arbete behövs i genomförandet för att förstärka strategier för transportinfrastruktur, markanvändning och energiförsörjning som möjliggör effektiv övergång till elektrifierade fordon för privatresor och godstransporter på väg.

Fortsatt arbete behövs i genomförandet för att förstärka och tydliggöra ställningstaganden samt strategier som vägledning i planering för godstrafik i transportsystemet.

Fortsatt arbete bör också se över framtida kapacitetsbehov av flygtransporter för regionen.

5.5 Hälsa och livskvalitet

I detta avsnitt behandlas översiktsplanens planering för och påverkan på människors fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Exempelvis beskrivs påverkan på möjligheterna till fysisk aktivitet, rekreation och tillgång till service samt aspekter som risk och säkerhet samt trygghet. Det

är perspektiv som har stor inverkan på människors livskvalitet och kommunens attraktionskraft.

5.5.1 Bedömningsgrunder och mål

Hälsa och livskvalitet beskrivs och bedöms utifrån fyra aspekter vilka är; *risk och säkerhet, folkhälsa, vardagsliv och social sammanhållning.*

Verksamheter som hanterar eller lagrar stora mängder av vissa kemikalier kan omfattas av Sevesolagen. Kommunen har till skyldighet att genomföra en god fysisk planering som i möjligaste mån separerar Sevesoverksamheter från annan verksamhet.

Förutom Sevesoverksamheter finns förorenade områden inom kommunen som också kan medföra hälso- och miljörisker.

Folkhälsa är ett samlingsbegrepp för hela befolkningens hälsotillstånd. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god som möjligt och samtidigt så jämnt fördelad som möjligt bland olika grupper i samhället. Här bedöms aspekterna: tillgång till natur och grönstruktur; förutsättningar för rekreation, friluftsliv, fysisk aktivitet och kultur- och fritidsutbud samt luftkvalitet och ljudmiljö/buller. Folkhälsa berörs även under rubrikerna vardagsliv och social sammanhållning, samt under aspekten bostäder och sysselsättning genom kopplingar till folkhälsopolitiska målområde 5.

Med vardagsliv åsyftas här olika tillgänglighetsperspektiv med hänsyn till olika grupper i samhället, hur människors vardagsliv och livspussel påverkas. Bedömningen fokuserar på tillgänglighet till service och tillgång till gång-, cykel-, och kollektivtrafik.

Med social sammanhållning åsyftas möjlighet till och förutsättningar för människor att vistas i det offentliga rummet, att mötas, att skapa förståelse och acceptans för samhällets mångfald. Fokus är att bedöma aspekter som barriärer, mötesplatser samt trygghet.

Hälsa och livskvalitet omfattas både av Agenda 2030, nationella miljömål, Gestaltad Livsmiljö och folkhälsomål. Översiktsplanen bedöms kunna påverka Agenda 2030-målen 3. *Hälsa och välbefinnande*, 9. *Hållbar industri, innovation och infrastruktur* och 11. *Hållbara städer och samhällen.*

Av de nationella miljömålen kan översiktsplanen påverka *Frisk luft, Giftfri miljö, Säker strålmiljö, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv*. Beröringen med flertalet av miljömålen handlar om friluftsliv. Därtill bedöms påverkan ske på det nationella folkhälsomålområdet 5. *Boende och närmiljö.*

5.5.2 Risk och säkerhet (BMP)

5.5.2.1 Nuläge

I Norrköpings kommun finns ett drygt tjugotal verksamheter som omfattas av Sevesolagen, framför allt tung industri som hanterar ämnen som kan få allvarliga konsekvenser vid en eventuell olycka. Verksamheterna redovisas i en informationsfolder som Räddningstjänsten Östra Götaland har tagit fram för att informera allmänheten.

I markanvändningskartan finns flera områden där det finns kännedom om markföroreningar som kommer behöva hanteras i den efterföljande planeringen. Även för de områden där det inte finns misstanke om markmiljöföroreningar är det viktigt att markmiljöundersökningar ändå sker vid kommande utveckling och exploatering. I dag finns ingen mark som inte är påverkad av människan på ett eller annat sätt. Inom Norrköpings kommun förekommer höga naturliga halter av barium och kobolt som gör att markmiljön behöver utredas och undersökas.

5.5.2.2 Konsekvenser planförslag

Norrköpings kommun har god kännedom om förekommande Seveso-anläggningar samt kända områden med mark- eller vattenföroreningar. I samband med detaljplanering, bebyggelse/ verksamhetsutveckling eller markarbeten föreslås analys och kartläggning av eventuella farliga ämnen, verksamheter eller föroreningar. Detta ska undvika risk att allmänheten exponeras. Planförslaget inkluderar ställningstagandet att vid planering av verksamheter och bostäder i närhet till omgivningspåverkande anläggningar bör en riskanalys genomföras.

I planförslaget planeras för tre nya verksamhetsområden *Häradsudden*, *Norsholm södra* och *Kimstad södra*. *Häradsudden* ligger i ett skogsområde mellan väg E4, en avfallsanläggning och en bergtäkt. Ett par gårdar finns i norra delen. Området är stort och här finns möjligheter att etablera verksamheter utan påtagliga säkerhetsrisker kopplat till allmänheten, vid god planering med skyddsåtgärder och skyddsavstånd. Riksintressen samt reservat för en gasledning måste beaktas.

Norsholm södra ligger delvis inom riksintresse för Ostlänken och intill väg E4. Området ligger nära bebyggelse i norra delen vilket också måste beaktas. Eftersom området ligger nära vägar och bebyggelse finns säkerhetsrisker som påverkar vilken verksamhet som kan tillåtas.

Kimstad södra ligger nära gårdsbebyggelse i öster och norr. Kimstad samhälle ligger några hundra meter västerut. Riksintresse för

kulturmiljövård Lövstad [E49] ligger på ungefär motsvarande avstånd västerut. Närheten till bebyggelse medför att restriktioner måste finnas för vilken verksamhet som kan bedrivas för att undvika säkerhetsrisker.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra ställningstaganden som är positiva i förhållande till nuläget samt att konsekvenserna för de risksituationer som planförslaget kan antas medföra bedöms vara acceptabla.

5.5.2.3 Konsekvenser nollalternativ

Nollalternativet bedöms inte väsentligt skilja sig från planförslaget avseende aspekten risk och säkerhet.

5.5.3 Folkhälsa (*del av BMP social hållbarhet*)

 BMP

5.5.3.1 Nuläge

Mark och utrymme i Norrköpings växande tätorter är en viktig och knapp resurs när det gäller tillgång till stadens allmänna platser, så väl fysiskt som mentalt och kulturellt. I detta fall är resursen även viktig i kommunens landsbygd. För vissa grupper i samhället kan tillgången till lämplig och tillräcklig yta sägas vara extra värdefull i och med att dess individer själva inte har juridiska möjligheter att värna sin rätt, exempelvis barn och unga.

För invånare på landsbygden behöver inte utrymme vara en knapp resurs på samma sätt som det är för invånare i tätort. Däremot kan rätten till det allmänna vara lika värdefull och behöva värnas på liknande sätt i planeringen. Vad som däremot är en knapp och värdefull resurs på landsbygden, men inte i tätort på samma sätt, är tillgång till service vars brist kan bidra till utanförskap och segregation.

Det finns flera områden med skyddad natur i kommunen i form av naturreservat och Natura 2000-områden. Dessa utgör viktiga förutsättningar för folkhälsan i och med att de är avgiftsfria och tillgängliga för allmänheten. För friluftslivet finns det även ett antal riksintressen inom kommunen som bidrar till att det rörliga friluftslivet kan utvecklas.

I Norrköpings stad görs förhållandevis många resor till fots jämfört med städer av samma storlek. En anledning till detta kan förutom den relativt täta rutnätsstaden, vara de karaktäristiska "promenaderna" som utgör attraktiva gröna länkar runt innerstaden.

Buller

I kommunens senaste kartläggning och åtgärdsprogram avseende

omgivningsbuller (Norrköpings kommun, 2024) anges att det främst är vägar och spårvägar som ger upphov till höga ljudnivåer i boende- och vistelsemiljön. Boende utsätts för höga ljudnivåer där bostadsbyggnader är belägna nära intill vältrafikerade vägar och/eller spårvägar. Vägarna och spårvägarnas trafikmängder, hastighetsbegränsningar och mängden tung trafik eller godstransporter påverkar ljudnivåerna. Drygt 17 procent av medborgarna i Norrköpings kommun bor i byggnader med dygNSEKvivalenta ljudnivåer från vägtrafik över 60 dBA vid fasad, varav cirka tre procent utsätts för ljudnivåer över 65 dBA vid fasad. Det är främst den kommunala vägtrafiken som ger upphov till dessa höga ljudnivåer.

I Norrköping finns bullerstörande idrottsanläggningar för skytte och motorsport. En del av dessa ligger inom randzonen för staden och kan behöva flyttas till lämplig plats på landsbygden när staden växer.

Luftkvalitet

Miljökvalitetsnormen för utomhusluft uppnås i Norrköping.

Luftföroreningarna kommer till stor del från vägtrafik, slitage av vägbanor, däck och bromsar och från industrier och förbränningsanläggningar.

Biltrafik är den största orsaken till höga halter av hälsofarliga ämnen i luften inom Norrköpings kommun.

5.5.3.2 Konsekvenser planförslag

I kapitel *Fokus Staden*, stycket om de övergripande inriktningarna för hållbar stadsutveckling poängteras vikten av rättvis geografisk fördelning av målpunkter i staden som en viktig förutsättning för social hållbarhet. Detta är en viktig stadsutvecklingsinriktning för främjande av hållbar och jämlik mobilitet, vilket bedöms få positiva konsekvenser för folkhälsa och social hållbarhet i stort.

Det är positivt att planförslaget lyfter att tillgång på gröna miljöer och anläggningar för idrott i hela staden och i tätorterna skapar goda förutsättningar för fysisk aktivitet och bättre hälsa. I planförslaget beskrivs idrott, friluftsliv och kulturupplevelser som ett grundfundament i ett hälsosamt samhälle, och att platser för detta behöver utvecklas i samma takt som staden växer. Ställningstaganden i planförslaget som anger att grönområden ska förädlas och öka i antal när kommunen växer och att kommunen ska planera för sammanhängande gröna rekreativstråk kan ses som ett exempel på detta och är positivt ur ett socialt hållbarhetsperspektiv.

Planförslaget refererar till *Principen för parktillgång* som är en anvisning för hur fördelning av olika typer av parker ska täcka in behovet av grönyta i

staden. Principens struktur innebär att avstånd till den största parken kan vara upp till två kilometer och därefter i en fallande skala ner till närparken som ska finnas på ett avstånd om 300 meter. De minsta parkerna, så kallade fickparker, saknar angivelse. Så som det beskrivs i planförslaget tillämpas principen för staden och inte för landsbygd. Liknande resonemang om vikten av tillgång till natur- och kulturmiljölandskap för hälsofrämjande effekter förs gällande landsbygd.

Planförslaget refererar också till Park- och lekriktlinjen som anger vilken storlek olika typer av parker ska ha och vilken funktion de ska inrymma.

Vidare lyfts tillämpandet av 15-minutersstaden vilket syftar till att individer ska ha goda förutsättningar att till fots eller med cykel nå många av de målpunkter som behövs i det dagliga livet. Detta främjar en socialt såväl som miljömässigt hållbar förflyttning som även främjar folkhälsan.

Konceptets användbarhet för staden är uppenbar, med tanke på dess relativa täthet. Att tillämpa konceptet på kommunens serviceorter är en god ambition men inte utan utmaningar med tanke på serviceorternas glesare struktur och färre antal målpunkter. Kartan som illustrerar i vilken grad områden har tillgänglighet till de viktigaste vardagsfunktionerna visar enbart staden, vilket får läsaren att undra om konceptet endast är tänkt att tillämpas på tätorten.

Planförslagets fokus på förtätning i kombination med ovan nämnda ambitioner, principer och koncept bedöms medföra positiva konsekvenser för aspekten folkhälsa, jämfört med nuläget.

Det lyfts också att det offentliga rummet behöver kunna erbjuda trygga miljöer för vila och återhämtning vilket även det är viktigt ur ett folkhälsoperspektiv.

Enligt planförslaget ska prioritering av trafikslagen ske enligt tre olika hierarkier för stad respektive serviceort och landsbygd. För staden gäller en ordning där gång och cykel prioriteras först och bil och buss sist. Detta ska säkerställa att gång, cykel och grönska tillsammans får mer utrymme av gaturummet än bil och buss vilket bedöms vara positivt utifrån social hållbarhet.

När det gäller serviceorterna ser prioriteringen annorlunda ut, exempelvis att bilen ska prioriteras först och gång och cykel sist, medan det på landsbygd är bilen som ska ha högsta prioritet, därefter gång och cykel och sist kollektivtrafik. Detta bedöms som en väl underbyggd prioriteringsmodell där barns rörelsefrihet på landsbygd är ett av motiven till att gång- och cykel prioriterats högre än kollektivtrafik. Att utveckla bristfällig gång- och

cykelinfrastruktur lokalt på landsbygd är positivt även för andra målgrupper än barn. Samtidigt är många barn beroende av kollektivtrafik och det är bra att planförslaget för ett resonemang om att kollektivtrafik på landsbygd inte måste vara av konventionellt slag utan kan handla om samåkning eller andra former av anropsstyrda lösningar.

Planförslaget rekommenderar att utemiljöer vid äldreboenden utformas med god tillgänglighet med denna grupp i särskild åtanke. Tillgänglighet för personer med funktionshinder är generellt en självklarhet i planförslaget. Det är hälsofrämjande och bedöms kunna medföra positiva effekter och konsekvenser utifrån social hållbarhet.

Ställningstagande som berör att hög tillgänglighet för invånare och besökare ska eftersträvas för tätortsnära naturområden med rekreativa värden, är också positivt utifrån social hållbarhet.

Det finns en skrivelse i planförslaget om att mörka och tysta områden ska värnas vilket är positivt utifrån ett hälsoperspektiv. Det saknas dock underlag som pekar ut var dessa områden finns idag.

Förutom detta är det också positivt att planförslaget berör att den offentliga konsten är en del av det demokratiska samhället och att det är "av stor betydelse att alla invånare i Norrköping har möjlighet att uppleva konst i sin närmiljö". Detta är en viktig del av den allmänna folkhälsan.

Planförslaget nämner att det finns flera olika stadsbyggnadsverktyg som kan tillämpas för att öka tryggheten. Det ger dock ingen mer vägledning än så vilket riskerar att frågan tappas bort i efterföljande planering. Här skulle kommunen kunna ta tydligare ställning och uppmuntra att ramverk som CPTED eller Botryggt 2030 tillämpas för att främja en brottsförebyggande och trygghetsskapande utformning av den fysiska miljön.

Buller

Ställningstaganden i planförslaget anger att kommunen ska arbeta för att skapa en god ljudmiljö i parker, naturområden och offentliga miljöer samt sträva mot en god ljudmiljö i all planering av bostäder och annan känslig bebyggelse.

Verksamheter med omgivningspåverkan i form av buller eller tung trafik kan placeras i planförslagets utpekade verksamhetsområden utan närhet till bostäder eller annan känslig bebyggelse. Exempel på sådana verksamhetsområden är Händelö, Malmölandet, Häradsudden eller lämpliga lägen längs E4:an.

Omfördelning från resor med bil till resor med gång, cykel och kollektivtrafik i staden kan bidra med positiva effekter för buller. Även om den totala mängden biltrafik beräknas öka inom kommunen.

Planförslaget i sig bedöms inte riskera att miljö kvalitetsnormer för buller överskrids.

Luftkvalitet

Att bebyggelse tillkommer genom förtätning kan generellt medföra försämrad luftkvalitet, där placering och utformning av byggnader kan påverka luftkvaliteten längs trafikerade leder och gator. Planförslaget inkluderar inget specifikt ställningstagande som rör miljö kvalitetsnorm för utomhusluft eller miljö kvalitetsmålet *Frisk luft*. Planförslaget inkluderar ställningstaganden att kommunen ska verka för god luftmiljö vid bebyggelseutveckling och säkerställa att det finns tillgängliga miljöer med god luftkvalitet, vilket skulle kunna bli tydligare om "god luftmiljö" definierades. Det framgår inte i planförslaget hur luftkvaliteten står i förhållande till miljö kvalitetsmålet *Frisk luft* och dess preciseringar. Miljö kvalitetsmålet *Frisk luft* är striktare än miljö kvalitetsnormerna och mer tydligt kopplat till människors hälsa.

Omfördelning från resor med bil till resor med gång, cykel och kollektivtrafik i staden kan bidra med positiva effekter för luftkvaliteten. Även om den totala mängden biltrafik beräknas öka inom kommunen.

Planförslaget i sig bedöms inte riskera att miljö kvalitetsnormer för luftkvalitet överskrids.

5.5.3.3 Konsekvenser nollalternativ

Nollalternativet bedöms innebära sämre förutsättningar för social hållbarhet i och med att nollalternativet innefattar en stadsbyggnadsutveckling av glesare karaktär, där avstånd mellan målpunkter ökar. Detta innebär att det blir svårare att få ihop sin vardag på ett hållbart sätt avseende restid, färdmedel med mera. Det finns ytterligare några delar som finns med i planförslaget men som inte fanns med i nollalternativet. Det handlar bland annat om hur beskrivning av tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning beskrivs, hur alla invånare ska ha hög tillgänglighet till tätortsnära naturområden med rekreativa värden samt att mörka och tysta områden ska värnas.

5.5.4 Vardagsliv (del av BMP Social hållbarhet)

Vissa aspekter, som även är relevanta för vardagsliv, beskrivs under 5.4.5 transportinfrastruktur där det går att finna ett utökad resonemang gällande kollektivtrafik och infrastruktur för cykel.

5.5.4.1 Nuläge

Av Norrköping kommuns knappt 145 000 invånare bor cirka 30 500 utanför stadsrandzonen, det vill säga på landsbygden och cirka 115 000 bor innanför, det vill säga i det som enligt befintliga översiktsplaner definieras som stad.

Norrköping är en varierad kommun med möjligheter att leva olika liv i till exempel stadsmiljö, landsbygd eller skärgårdsmiljö. Förutsättningarna ser därmed ut på olika sätt för kommuninvånare om de bor i stad eller tätortsnära glesbygd jämfört med i perifer glesbygd som till största delen finns i de östra delarna, i skärgården bland annat. Den robusta grönstrukturen bidrar till vardagslivet i och med att parker som är viktiga för rekreation men också för möten finns på gångavstånd från bostäder

Utifrån statistik i segregationsbarometern (2022) bor 13,8 procent av kommunens befolkning i områden med stora socioekonomiska utmaningar och 7,8 procent i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Men de flesta i kommunen bor antingen i socioekonomiskt blandade områden eller områden med goda socioekonomiska förutsättningar.

Norrköpings stad har ett välutbyggt kollektivtrafiksystem. Till centralstationen sker såväl korta som långa resor och många byter trafikslag här eftersom huvudnätet för gång, cykel och kollektivtrafikens linjer ansluts till platsen.

Samtidigt har bilen en stor roll i dagens Norrköping och väntas fortsatt vara viktig för Norrköpingsborna, särskilt vad gäller individuell tillgänglighet och resor som inkluderar flera målpunkter.

5.5.4.2 Konsekvenser planförslag

I kapitlet Gestaltad livsmiljö refereras det till den nationella riktlinjen för gestaltad livsmiljö från 2018 som säger att den fysiska miljön ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle och att alla medborgare ska ha möjlighet att påverka den gemensamma miljön. Kommunen har även den egna riktlinjen "Arkitekturstaden Norrköping".

Planförslaget resonerar om behovet av flexibla lösningar vad gäller hållbara transporter till och från landsbygderna. Det är positivt att det lyfts fram att kommunen ser möjligheter med att, i dessa bildominerade geografier, kombinera bilresa med annat trafikslag eller att samåka. Detta ska främjas genom utbyggda kollektivtrafikhållplatser, parkeringar och säkra gång- och cykelanslutningar längs de starka stråken mot serviceorterna. Detta minskar så kallad transportfattigdom eller mobilitetsfattigdom och bedöms ge en positiv påverkan på människors vardagsliv.

Utöver detta innebär tillämpandet av 15-minutersstaden - det vill säga att individer ska ha möjlighet att till fots eller med cykel nå många av de målpunkter som behövs i det dagliga livet – positiva konsekvenser för aspekten vardagsliv.

Under rubriken Stadsbyggnad för social hållbarhet, trygghet och integration lyfts den fysiska miljöns roll fram som avgörande för att kunna skapa en god byggd miljö som främjar hälsa, välbefinnande och trygghet. Gröna miljöers förmåga att leverera ekosystemtjänster lyfts fram som möjliga bärare av synergieffekter när gröna värden som exempelvis dagvattenlösningar även skapar sociala värden.

Vid utformning av stadens offentliga rum lyfts även fram värdet i att ta hänsyn till säkerhet och buller, samt upplevelsen av trygghet. Detta är positivt utifrån social hållbarhet, även om det är oklart på vilket sätt det ska ske.

Det är positivt att planförslaget lyfter fram vikten av att arbeta med ett barnperspektiv i planeringen av den fysiska miljön. Man förespråkar tillämpandet av Barnkonsekvensanalyser samt vikten av barn och ungas delaktighet och inflytande i utveckling av den fysiska miljön som berör dem. Det är också positivt att jämställdhet lyfts fram i detta sammanhang då behoven gällande exempelvis rekreation och fritid ofta ser väldigt olika ut för flickor och pojkar. Det kan dock vara bra att vidga blicken något och även lyssna in de som ser sig som ickebinära.

5.5.4.3 Konsekvenser nollalternativ

Med nollalternativet finns en risk att utvecklingen av bebyggelse för samhällsservice inte håller jämna steg med den för bostäder vilket kan innebära negativa konsekvenser när det kommer till vardagliga transporter och tillgänglighet till service. I övrigt bedöms nollalternativet medföra liknande konsekvenser som planförslaget.

5.5.5 Social sammanhållning (del av BMP Social hållbarhet)

5.5.5.1 Nuläge

Den täta rutnätsstaden Norrköping främjar god framkomlighet och mobilitet, särskilt för gående och cyklister, vilket skapar en god förutsättning för aspekten social sammanhållning. Det finns dock utmaningar med barriärer som järnväg, bilvägar och vattendrag.

Enligt befintlig översiktsplan finns det otrygga platser som beror på låga flöden i de offentliga rummen. Stadens utvecklade kulturella och kreativa näringar bidrar dock till liv och rörelse på gator och torg vilket främjar tryggheten.

5.5.5.2 Konsekvenser planförslag

Det är positivt att det i planförslaget finns framtagna lokaliseringsprinciper för samhällsservice. I dessa anges att kultur- och fritidsverksamhet som exempelvis fritidsgård, kulturskola, bibliotek, idrottsanläggningar och museum ska placeras på platser där de bäst bidrar till att minska segregation och ökar utbytet mellan kommundelar. Det handlar ofta om gränsområden mellan stadsdelar/kommundelar.

I planförslaget anges att lokaliseringen av samhällsservice kan skapa förutsättningar för möten vilket ”stärker social hållbarhet och bidrar till integration”. Lokalisering förespråkas av denna anledning i gränslandet mellan olika stadsdelar. Att skapa så bra förutsättningar som möjligt för möten mellan olika grupper i samhället kan sägas främja möten och möjligen även i förlängningen bidra till integration i den mening att människor som lever eller arbetar geografiskt åtskilt från andra får större anledning att leva mindre åtskilt från varandra. Detta kräver dock oftast fler åtgärder än de som enbart går att styra med fysisk planering. Planförslaget kan emellertid sägas skapa goda förutsättningar för minskad segregation avseende detta.

Planförslaget nämner också vikten av samlokalisering av samhällsservice och annan service vilket kan främja ökat flöde vid platser och stråk. Detta bedöms i sin tur ha en positiv inverkan på den informella sociala kontrollen vilket generellt sett främjar trygghet.

Det är positivt att planförslaget ser värdet i att skapa en blandning av olika typer av bostäder i de olika kommundelarna samt överbygga eller minska barriäreffekter och minska mentala avstånd mellan olika grupper i samhället. Denna strategi skulle kunna vässas ytterligare genom att peka ut hur denna blandning kan tillskapas. Det skulle också vara bra att trycka

på vikten av att bevara äldre befintligt bestånd som utgör viktiga objekt för invånare med lägre socioekonomi. Denna typ av bestånd utgör ett viktigt instrument för att motverka gentrifiering.

Planförslaget lyfter möjligheten att utreda etablerandet av så kallade kulturljudzoner vilket innebär att det inom dessa områden är tillåtet med högre ljudvolym, för att främja kulturevenemang på platser där det inte stör. Om det genomförs så är det positivt för att främja en levande stad med vitalt kulturliv.

En viktig del av kommunens trafikplanering är enligt planförslaget att främja hållbar mobilitet för alla vilket inte nödvändigtvis behöver innebära att planera lika för alla. För att åstadkomma ett jämlikt trafiksystem är det nödvändigt att ta hänsyn till individens olika förutsättningar och resbehov. Detta är positivt utifrån social sammanhållning.

5.5.5.3 Konsekvenser nollalternativ

Nollalternativet innebär en liknande strategi för lokalisering av samhällsservice som för planförslaget, då denna typ av service ska placeras där störst effekt avseende social integration kan uppnås. I övrigt bedöms nollalternativet medföra liknande konsekvenser som planförslaget.

5.5.6 Samlad bedömning hälsa och livskvalitet och förslag till åtgärder

Den samlade bedömningen för temat **Hälsa och livskvalitet** är att planförslaget får övervägande positiva konsekvenser för **social hållbarhet** jämfört nuläget. Planförslaget innebär att det skapas bättre förutsättningar för hållbar mobilitet i staden och serviceorterna i och med en tätare struktur med närmre mellan målpunkterna. Detta förbättrar potentialen för gång, cykel och kollektivtrafik som färdstätt vilket gynnar folkhälsan.

Ställningstagande som berör att hög tillgänglighet för invånare och besökare ska eftersträvas för tätortsnära naturområden med rekreativa värden, är också samlat positivt utifrån social hållbarhet.

För **risk och säkerhet** bedöms planförslaget sammantaget medföra ställningstaganden som är positiva i förhållande till nuläget samt att konsekvenserna för de risksituationer som planförslaget kan antas medföra bedöms vara acceptabla.

För **folkhälsa** förväntas, utifrån planförslagets fokus på förtätning i kombination med planförslagets koncept om 15-minutersstaden, medföra övervägande positiva konsekvenser. Särskilt vid jämförelse med nollalternativet som inte främjar täthet på samma sätt.

Ytterligare positiva effekter på folkhälsa skapar planförslaget genom de självklara skrivningarna gällande tillgänglighet för personer med funktionshinder. Detta skulle kunna förstärkas med ställningstaganden inom temat gestaltad livsmiljö.

Utifrån aspekten **social sammanhållning** är det positivt att planförslaget signalerar att det är viktigt med en blandning av bostäder vad gäller såväl upplåtelseform, typ och kostnad vilket underlättar för invånare med lägre inkomst eller förändrade livsförutsättningar att hitta ett rimligt boende. Förslaget till samlokalisering av samhällsservice kan även ha en positiv påverkan på den informella sociala kontrollen vilket generellt sett främjar trygghet och ger positiva effekter.

För **vardagsliv** är det också övervägande positivt att planförslaget förespråkar tillämpandet av Barnkonsekvensanalyser samt vikten av barn och ungas delaktighet och inflytande i utveckling av den fysiska miljön som berör dem. Det är också positivt att jämställdhet lyfts fram i detta sammanhang då behoven gällande exempelvis rekreation och fritid ofta ser väldigt olika ut för flickor och pojkar. Det kan dock vara bra att vidga blicken något och även lyssna in de som ser sig som ickebinära.

Några åtgärder i planförslaget eller genomförandeplaneringen som kan bidra till ytterligare positiva effekter på social hållbarhet är:

- Se över möjligheten att uppmuntra ramverk som CPTED eller Botryggt 2030 att tillämpas för att främja en brottsförebyggande och trygghetsskapande utformning av den fysiska miljön.
- Kartlägg mörka och tysta områden i kommunen samt ta fram ställningstaganden för hur dessa ska värnas.

5.6 Delaktighet och demokrati

5.6.1 Bedömningsgrunder och mål

Delaktighet och demokrati omfattas av Agenda 2030-mål. Översiktsplanen bedöms kunna påverka Agenda 2030-målen 11 *Hållbara städer och samhällen* (delmål 3) och 16 *Fredliga och inkluderande samhällen* (delmål 7).

Översiktsplanen bedöms inom temat *Delaktighet och demokrati* även påverka övergripande aspekter som jämställdhet, jämlikhet och barnperspektiv. Dessa perspektiv kopplas till Agenda 2030 (Mål 5 *Jämställdhet* och Mål 10 *Minskad ojämlikhet*), samt barnkonventionen och nationella folkhälso- och jämställdhetsmål.

Det finns även en mängd regionala och kommunala mål för översiktsplanen att förhålla sig till. Många av dessa överensstämmer med de globala och nationella målen och finns på så sätt redan med i bedömningsgrunden som beskrivs ovan. Det bedöms inte finnas behov av att specifikt lyfta fram några regionala eller kommunala mål kopplat till delaktighet och demokrati som inte redan ryms inom de globala och nationella målen.

5.6.2 Dialog i ÖP-processen

5.6.2.1 Beskrivning av genomförd dialog

Översiktsplanen har varit på samråd mellan 9 maj – 18 augusti 2023. Under samrådet har kommunens invånare fått möjlighet att delta på möten där de har kunnat få information, ställa frågor och bidra med idéer. Invånarna har också haft möjlighet att lämna skriftliga synpunkter på planförslaget. Kommunen har utifrån synpunkterna utvecklat och konkretiserat planförslaget. Översiktsplanen kommer i nästa steg skickas ut på granskning, då det återigen kommer finnas möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Synpunkterna som inkommit under samrådet med kommunens kommentarer kommer kommuninvånarna att kunna ta del av i en samrådsredogörelse som är en del av den färdiga granskningshandlingen.

5.6.2.2 Bedömning av genomförd dialog

Sammantaget bedöms dialogen varit genomförd på ett demokratiskt och tillgängligt sätt. Kommunen har själva under workshop för hållbarhetsbedömning framfört att dialogen under samrådet har varit bra men att deltagandet i vissa fall har varit för homogent för att anses representativt för Norrköpings invånare. De genomförda dialogträffarna har varit tydligt organiserade, geografiskt spridda och genererade mycket synpunkter. Ett konstaterade till nästa skede är att dialogen för vissa delar av kommunen behöver vara mer uppsökande för att få en representativ grupp som ger synpunkter. Generellt är bedömningen att det har varit svårt att nå ut till barn och unga då översiktsplanens nivå är väldigt abstrakt och övergripande.

Det bör också nämnas att det är positivt att delaktighet nämns i planförslaget när det gäller kommunens planering och utveckling av friluftsliv - "behöver göras i dialog och samverkan med myndigheter, näringsliv, markägare, lokalbefolkning och föreningsliv eftersom alla dessa aktörer behöver bidra till friluftsbudet i Norrköping".

5.6.2.3 Samlad bedömning och förslag till åtgärder

- I det fortsatta arbetet med dialog i granskning kan det vara relevant att tydligare kartlägga vilka som kommit med synpunkter samt i vilken utsträckning synpunkterna skiljde sig åt mellan olika grupper för att ha med sig som inspel till kommande dialogprocesser i kommunen.

6 Samlad bedömning

För planförslaget och för nollalternativet sammanfattas bedömningen med trendpilar som visar om planförslaget huvudsakligen bidrar till positiva eller negativa konsekvenser för aspekten:

- Övervägande positiva konsekvenser
- Inga eller försumbara konsekvenser
- Övervägande negativa konsekvenser

6.1 Miljö- och hållbarhetskonsekvenser

Planförslaget bedöms övergripande innebära en plan för en relativt omfattande utbyggnad som är välavvägd sett till kommunens behov av att planera för tillkommande befolkning, och samtidigt värna befintliga värden.

Trots den princip för markanvändning som ska leda till att oexploaterad mark tas i anspråk i sista hand berör planförslagets utbyggnadsområden oexploaterad mark i flera områden, vilket påverkar bedömning av negativa effekter för flera aspekter som jordbruksmark och naturmiljö.

Sammanfattat kan konstateras att planförslaget innehåller ett stort antal ställningstaganden där många bedöms medföra positiva effekter för både ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Det kan också konstateras att det i planförslaget kan bli mer tydligt hur de tre kategorierna; *ställningstaganden*, *hänsynstaganden* och *principer*, som förekommer i planförslaget förhåller sig till varandra samt till de plats specifika ställningstagandena. Detta är något som kommunen kan tydliggöra ytterligare i sin genomförandeplanering.

Kommunen har i konkreta åtgärdsförslag pekat ut behov av fler utredningar. Det är viktigt att prioritera arbetet utifrån de värden som kommande utredningar kan ge för den fortsatta utvecklingen.

I tabellen nedan går att se den samlade bedömningen för respektive tema.

Tema	Samlad bedömning	Trend
Resurser och klimat	<p>Inom temaområdet Resurser och klimat bedöms planförslaget medföra övervägande positiva konsekvenser sett till vattenanvändning och klimatanpassning. Ett vattendrag som särskilt kräver hänsynstagande i fortsatt planering är Motala ström som blir mer centralt placerad då staden utvecklas och förtätas. Planförslaget bedöms kunna bidra positivt till kommunens fortsatta arbete avseende klimatanpassning. Samtidigt innebär planförslaget tillkommande och i vissa fall tätare bebyggelse i och med en ökande befolkning. Med täta och hårdgjorda stadsmiljöer ökar risken för försämrad vattenkvalitet, -kvantitet och klimatrelaterade risker som översvämningar och inhållande värme i staden. Att planförslagets principer och ställningstaganden realiserar i kommande planering, trots förtätning och nyexploatering är betydande för att negativa effekter inte ska uppstå.</p> <p>Negativa konsekvenser bedöms uppstå för aspekten jordbruksmark, då planförslaget föreslår en utveckling som innebär att cirka en procent av kommunens jordbruksmarker tas i anspråk, även om tydliga ställningstaganden finns gällande jordbruksmark som resurs. Planförslaget bedöms medföra både positiva och negativa effekter gällande klimatpåverkan. Den betydande befolkningsökning och utbyggnad som planförslaget tar höjd för kan medföra ökade utsläpp och därmed negativa konsekvenser. Om planens ställningstaganden följs bedöms det kunna medföra förutsättningar att minska de klimatbelastande utsläppen som ett ökat antal invånare och byggnation medför, vilket bedöms medföra positiva effekter jämfört med nuläget.</p>	
Naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur	För naturmiljö, biologisk mångfald och grön infrastruktur bedöms planförslaget sammantaget medföra risk för negativ påverkan då det vägleder mot omfattande nyexploatering utan tydliga krav på hänsyn eller motsvarande ambitioner för att säkerställa att påverkan minimeras eller kompenseras.	
Landskap- och stadsbild	Planförslaget bedöms sammantaget kunna medföra positiva konsekvenser för framför allt stadsbilden , om utveckling sker genom hänsynstagande som lyfter fram kultur, arkitektur och sociala aspekter. Planerad komplettering och byggande på höjden bedöms dock ändå innebära risk för negativ påverkan. Nya verksamhetsområden som tillkommer kan påverka landskapsbilden lokalt, där både positiva och negativa effekter kan uppstå. Sett till kulturmiljö bedöms planförslaget innebära en risk för negativ påverkan när nya områden exploateras. Det nationella politikområdet Gestaltad livsmiljö lyfts fram i planen, vilket är positivt. Genom ambitionen att säkerställa riksintressen för kulturmiljövården skapas förutsättningar för att värna kulturvården inom dessa områden.	

Tema	Samlad bedömning	Trend
Bostäder och sysselsättning	<p>Planförslaget sammantaget medföra positiva konsekvenser för temat genom en väl tilltagen plankapacitet kompletterad av en tydlig återkommande genomförandeplanering vilken borgar för goda förutsättningar att anpassa utbyggnadsplaneringen efter faktiska behov, konjunktur och i linje med kommunens målsättningar för bostadsutveckling. Fokus på rätt verksamhet på rätt plats baserat på befintliga förutsättningar, transformering som kunskapsstad med stöd från universitet och tillvaratagande av anslutningen till Ostlänken möjliggör fortsatt utveckling av arbets- och studiemarknad som storregional kärna tillsammans med Linköping. Prioriteringsordningen för trafik bidrar till tydlighet kring hur trafiksystemet är tänkt att planeras, men belyser också potentiella målkonflikter sett till transportsystemet som helhet vilka behöver omhändertas i fortsatt planering.</p>	
Hälsa och livskvalitet	<p>Inom temat hälsa och livskvalitet bedöms planförslaget sammantaget leda till övervägande positiva konsekvenser om ställningstaganden och utredningsförslag genomförs. Den samlade bedömningen för aspekterna folkhälsa, vardagsliv och social sammanhållning är att planförslaget får positiva konsekvenser utifrån social hållbarhet jämfört nuläget. Bland annat signalerar planförslaget att det är viktigt med en blandning av bostäder vad gäller såväl upplåtelseform, typ och kostnad vilket underlättar för invånare med lägre inkomst eller förändrade livsförutsättningar att hitta ett rimligt boende. Att rättvis geografisk fördelning av målpunkter lyfts fram som en stadsutvecklingsinriktning främjar hållbar och jämlik mobilitet vilket bedöms få positiva konsekvenser för social hållbarhet och folkhälsa i stort.</p> <p>Planförslaget resonerar om behovet av flexibla lösningar vad gäller hållbara transporter till och från landsbygderna. Det handlar om att i dessa bildominerade geografier kombinera bilresa med annat trafikslag eller att samåka. Detta ska främjas genom utbyggda kollektivtrafikhållplatser, parkeringar och säkra gång- och cykelanslutningar längs de starka stråken mot serviceorterna. Detta minskar så kallad transportfattigdom eller mobilitetsfattigdom och är positivt utifrån ett vardagslivsperspektiv.</p> <p>Det är också positivt att planförslaget strävar mot att minska barriäreffekter och minska mentala avstånd mellan olika grupper i samhället, bland annat med hjälp av framtagna lokaliseringprinciper för samhällsservice. För folkhälsa förväntas, utifrån planförslagets fokus på förtätning i kombination med planförslagets koncept om 15-minutersstaden, medföra övervägande positiva konsekvenser. Särskilt vid jämförelse med nollalternativet som inte främjar täthet på samma sätt.</p>	

Tema	Samlad bedömning	Trend
	<p>Barnperspektivet lyfts fram med hänvisning till barnkonventionen och vikten av barn och ungas delaktighet i utveckling av den fysiska miljön. Det är också positivt att jämställdhet nämns i detta sammanhang då behoven gällande exempelvis rekreation och fritid ofta ser väldigt olika ut för flickor och pojkar. Även fysisk utformning som främjar barns rörelsefrihet förordas vilket är positivt utifrån social hållbarhet och folkhälsa. Det saknas dock kvantitativa riktlinjer avseende friyta på skolgårdar och förskolegårdar vilket skulle stärka barnperspektivet.</p> <p>Gällande risk och säkerhet bedöms planförslaget inte innebära risker som inte kan anses acceptabla. Det är bland annat positivt att prioritet ges till planläggning som syftar till att omlokalisera farliga verksamheter till platser med större skyddsavstånd och bättre säkerhet.</p>	
Delaktighet och demokrati	<p>Inom temat delaktighet och demokrati bedöms planförslaget medföra positiva konsekvenser. Dialogen bedöms ha varit genomförd på ett demokratiskt och tillgängligt sätt. De genomförda dialogträffarna har varit uppstyra, geografiskt spridda och genererade mycket synpunkter. Ett konstaterande till nästa skede är att dialogen för vissa delar av kommunen behöver vara mer uppsökande för att få en representativ grupp som ger synpunkter. Generellt är bedömningen att det har varit svårt att nå ut till barn och unga då översiktsplanens nivå är väldigt abstrakt och övergripande.</p>	

7 Avstämning mot mål och riktlinjer

Enligt 6 kapitel 11 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla uppgifter om hur hänsyn tas till relevanta miljökvalitetsmål och andra miljöhänsyn. I detta avsnitt redovisas hur planförslaget bedöms i relation till miljökvalitetsnormer, de globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030) samt de nationella miljökvalitetsmålen.

7.1 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är ett begrepp som sätter en bindande gräns för ett miljötillstånd som ska följas vid eller efter en viss tidpunkt, ett juridiskt styrmedel som tar sikte på tillståndet i miljön. En miljökvalitetsnorm fastställs utifrån kunskap om vad som utgör en föroreningsnivå eller störningsnivå som människor, miljö och natur kan utsättas för utan större påverkan. Miljökvalitetsnormer omfattar *luft*, *buller* och *vattenkvalitet*. Av kommunens översiktsplan ska det framgå hur kommunen anser att miljökvalitetsnormer ska följas och tydliggöra om det finns risk att miljökvalitetsnormer överskrids eller inte. I denna hållbarhetsbedömning redovisas uppfyllande av miljökvalitetsnormer för luft- och vattenkvalitet.

7.1.1 Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. Det finns miljökvalitetsnormer för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. De flesta normerna är så kallade gränsvärdesnormer som ska följas, medan några är så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas. Normerna baseras huvudsakligen på krav i EU-direktiv. Kommunerna ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljökvalitetsnormerna.

Under 2024 har EU beslutat om nya gränsvärden för luftkvalitet som ska införas till 2030. Dessa föreslagna gränsvärden är nu ute på remiss för anpassning till svensk kontext. De nya gränsvärdena är utformade för att bättre överensstämmer med Världshälsoorganisationens (WHO) riktlinjer för luftkvalitet. De föreslagna ändringarna innebär exempelvis att årsgränsvärdena för PM10, NO₂ och SO₂ sänkts med hälften och för huvudföroeningen - fina partiklar (PM2,5) sänks med mer än hälften.

Enligt planförslaget uppnås miljökvalitetsnormen för utomhusluft i Norrköping. Biltrafik är den absolut största orsaken till höga halter av hälsofarliga ämnen i luften inom Norrköpings kommun. Kommunen arbetar

därför för att biltrafiken i staden inte ska öka trots en ökad befolkning, samt att andelen som använder bilen ska minska till förmån för gång, cykel och kollektivtrafik.

7.1.1.1 Konsekvenser planförslag

Ställningstagandena och förslag till åtgärder i planförslaget är positiva för att minska utsläppen från biltrafiken i staden och kommunen. De är däremot av mycket generell karaktär och beror i hög grad på hur man lyckas med omställningen från att välja bilen till att gå, cykla eller åka kollektivt. Omställningen beror bland annat på den kommande detaljplaneringen, förverkligande av 15-minuterstaden, prioritering av bebyggelseutveckling i befintliga orter längs kommunikationsstråken, pendlarparkeringar i anslutning till kollektivtrafikstråken med mera. Dessa åtgärder tar tid vilket medför att påverkan på prognosen för att förbättra luftkvaliteten är osäker. Om inte åtgärderna lyckas finns risk för att utsläppen ökar med en ökande befolkning.

Då nya gränsvärden baserade på WHO:s riktlinjer för luftkvalitet kan komma att införlivas innan målåret 2040 får planförslaget även påverkan på hur dessa nya lägre gränsvärden kommer att klaras.

7.1.2 Miljökvalitetsnormer för buller

I förordningen om omgivningsbuller (SFS 2004:675) ställs krav på att kommuner med mer än 100 000 invånare ska kartlägga omgivningsbuller och upprätta åtgärdsprogram vart femte år. I förordningen avses omgivningsbuller vara buller från vägar, järnvägar, flygplatser och industriell verksamhet.

I kommunens senaste kartläggning och åtgärdsprogram avseende omgivningsbuller (Norrköpings kommun, 2024) anges att det främst är vägar och spårvägar som ger upphov till höga ljudnivåer i boende- och vistelsemiljön. Boende utsätts för höga ljudnivåer där bostadsbyggnader är belägna nära intill vältrafikerade vägar och/eller spårvägar. Vägarna och spårvägarnas trafikmängder, hastighetsbegränsningar och mängden tung trafik eller godstransporter påverkar ljudnivåerna. Det är främst den kommunala vägtrafiken som ger upphov till höga ljudnivåer.

7.1.2.1 Konsekvenser planförslag

Ställningstaganden i planförslaget anger att kommunen ska arbeta för att skapa en god ljudmiljö i parker, naturområden och offentliga miljöer samt sträva mot en god ljudmiljö i all planering av bostäder och annan känslig bebyggelse.

Verksamheter med omgivningspåverkan i form av buller eller tung trafik kan placeras i planförslagets utpekade verksamhetsområden utan närhet till bostäder eller annan känslig bebyggelse. Exempel på sådana verksamhetsområden är Händelö, Malmölandet, Häradsudden eller lämpliga lägen längs E4:an.

Omfördelning från resor med bil till resor med gång, cykel och kollektivtrafik i staden kan bidra med positiva effekter för buller. Även om den totala mängden biltrafik beräknas öka inom kommunen.

7.1.3 Miljökvalitetsnormer för vatten

I Sverige har genomförandet av Vattendirektivet skett genom förordning (SFS 2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (vattenförvaltningsförordningen) vilken delat in Sverige i fem vattendistrikt med varsin vattenmyndighet. Norrköpings kommun ligger till största delen inom vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt men även till en mindre del inom vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt. Vattendistriktet är i sin tur indelade i huvud- och delavrinningsområden.

Det är vattendelegationen vid Vattenmyndigheten i respektive distrikt som beslutar om miljökvalitetsnormer för varje vattenförekomst. Genom normerna ställer delegationerna krav på ekologisk och kemisk kvalitet i ytvatten, och krav på kemisk kvalitet och vattentillgång för grundvatten.

Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status. En norm anger en lägsta tillåten nivå. Vattenförekomsten får alltså inte påverkas av en verksamhet på så sätt att kvaliteten blir sämre än den status som anges i normen.

7.1.3.1 Konsekvenser planförslag

Nybyggnad och utveckling av verksamheter och bebyggelse påverkar vattnet i omgivningen, oavsett om det är ett vattendrag, sjö, hav eller grundvatten. Om kommunens ställningstaganden enligt planförslaget beaktas finns möjligheter att upprätthålla statusen på förekommande vattenförekomster. Det är viktigt att beakta påverkan på vatten i all detaljplanering men även i enskilda bygglov. Kommunen behöver både bevaka de ämnen som idag överskrider, samt riskerar att överskrida miljökvalitetsnormer, och de åtgärder som behövs. Under förutsättning att kommunens ställningstagande beaktas bedöms möjlighet finnas att inte

bara undvika försämring av en vattenförekomst status utan även förbättra statusen genom förbyggande och återställande insatser. Om inte vattenstatusen beaktas i tillräcklig grad finns risk för försämring i förhållande till miljö kvalitetsnormerna när befolkningen ökar.

7.2 Globala hållbarhetsmål

Agenda 2030 är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välståndet. Agenda 2030:s mål och delmål är integrerade och odelbara och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Vid FN:s toppmöte den 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer 17 globala mål och Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Nedan görs en målanalys av de globala hållbarhetsmålen. Analysen görs på de målen där den fysiska planeringen bedöms ha störst möjlighet att påverka eller understödja.

Hållbarhetsmål	Planförslagets påverkan på målet
 <p>2 INGEN HUNGER</p>	<p>Mål 2 Ingen hunger – Negativ påverkan i och med att ianspråktagande sker på jordbruksmark. Målet kan gynnas av att brukningsvärd jordbruksmark ska prövas för exploatering i sista hand (utöver översiktsplanens utpekade utvecklingsområden) samt att jordbruksmark ska värnas som resurs. Areella näringar ska ha möjlighet att utvecklas i kommunen för att stärka en levande landsbygd.</p>
 <p>3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE</p>	<p>Mål 3 God hälsa och välbefinnande – gynnas av att värna, utveckla och tillgängliggöra kommunens större sammanhängande natur- och friluftsområden, förädla och öka antalet grönområden och planera för sammanhängande gröna rekreationsstråk när kommunen växer, vid bebyggelsekomplettering ta hänsyn till viktiga gröna och sociala miljöer samt trygghetsaspekten, utveckla möjligheter till vardagsnära och spontant friluftsliv/fysisk aktivitet i eller i närhet av bostadsområden, sträva efter att boende i staden och serviceorterna ska ha ett kvalitativt allmänt grönområde på minst 0,3 hektar tillgängligt inom 300 meter från sin bostad.</p> <p>Mål 3 gynnas också av de urbana strukturerna i tätorten och tätare serviceorter där vardagens målpunkter finns på gång- eller cykelavstånd. Det gynnas också av att det offentliga rummet ska kunna erbjuda trygga miljöer för vila och återhämtning, samt att fysisk utformning som främjar barns rörelsefrihet förordas.</p> <p>Målet gynnas av att andelen resor med bil i staden ska minska, andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ska minst öka i linje med översiktsplanens målsättning, tillkommande bebyggelse planeras så att resebehovet minimeras och möjligheten till hållbart resande förbättras.</p> <p>Ett varierat utbud av grönområden samt natur- och friluftsliv ska erbjudas. Detta innefattar även rekreation och lekmiljöer. Vid</p>

Hållbarhetsmål	Planförslagets påverkan på målet
	<p>förtätning ska hänsyn tas till viktiga gröna och sociala miljöer för att säkerställa en trivsamt och hållbar boendemiljö. Inom varje stadsdel och serviceort ska det finnas lokaler för idrott och ytor för spontanidrott. Trygga och trafiksäkra stråk och miljöer i anslutning till skolverksamhet prioriteras. Tillgång till och bevarande av kultur- och naturmiljöer är kopplat till en god hälsa och är viktigt för människors välbefinnande.</p> <p>Effektiv markanvändning där kulturvärden i grönstruktur tas tillvara i planeringen är positivt för kulturmiljön. Tillgång och bevarande av en mångfald av kulturmiljöer ger förutom hälsoaspekter också möjligheter att kunna spegla samhällets och den historiska utvecklingens komplexitet.</p>
	Mål 4 God utbildning – gynnas av att tillgodose fria för lek och utvistelse vid skolverksamhet, prioritera trygga och trafiksäkra stråk och miljöer i anslutning till skolverksamhet. Gynnas också av universitet som nav för fortsatt transformation till kunskapsstad.
	Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla – gynnas av att verka för långsiktigt hållbar samhällsstruktur för vatten och avlopp, samt utreda utökad skydd av reservvattentäkter.
	Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt – fortsatt transformering som kunskapsstad med stöd från universitet och tillvaratagande av anslutningen till Ostlänken gynnar utveckling av arbets- och studiemarknad som storregional kärna tillsammans med Linköping.
	Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur - gynnas av att prioritera transportintensiva verksamheter i goda transportlägen och i anslutning till hamn, prioritera kollektivtrafikorienterad planering såsom bebyggelsekomplettering kring kollektivtrafikstråk och/eller andra kollektivtrafiknoder, utveckla pendlarparkeringar i stationsnära lägen.
	Mål 10 Minskad ojämlikhet – gynnas av att ta hänsyn till viktiga gröna och sociala miljöer samt trygghetsaspekten vid utveckling, prioritera ett brett bostadsutbud och olika upplåtelseformer, bostadstyper, pris- och hyresnivåer för att möta en differentierad efterfrågan i hela kommunen.
	Mål 11 Hållbara städer och samhällen – gynnas av att främja god arkitektur, att bebyggelseutveckling och ny infrastruktur inte ska bidra till att biltrafiken i staden ökar trots ökad befolkning, planera tillkommande bebyggelse så att resebehovet minskar och möjligheten till hållbart resande säkerställs, öka andelen resor med kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik samt minska andelen resor med bil i staden. Samhällsservice ska också vara naturligt integrerad i samhällsbyggandet och bidra till en blandad stad. Prognosarbete ska säkra tillräckliga ytor för en god utformning och mark ska reserveras i tidiga skeden för att den ska finnas tillgänglig när den behövs.

Hållbarhetsmål	Planförslagets påverkan på målet
	<p>Att bygga vidare på befintliga/historiska bebyggelsestrukturer skapar förutsättningar för att bevara och utveckla landskapets karaktärsdrag och bebyggelsemönster. Kulturmiljöer ger upplevelser och många historiska platser engagerar människor. Kulturmiljöer spelar roll för hur människors knyter an och känner tillhörighet till en stad, ett område eller en plats.</p> <p>Genom att värna oexploaterad mark skapas förutsättningar för att befintliga kulturvärden i dessa områden värnas. Planförslaget tar generellt hänsyn till kultur- och naturvärden, men riskerar att bidra negativt till målet genom utbyggnad och förtätning, även genom kumulativa effekter.</p> <p>Mål 11 gynnas också av att Tillgänglighet för personer med funktionshinder är en självklarhet i planförslaget och rekommendationer att utemiljöer vid äldreboenden utformas med god tillgänglighet med denna grupp i särskild åtanke.</p>
	<p>Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna – gynnas av bebyggelseutveckling som tar hänsyn till befintliga strukturer, genom att planera tillkommande bebyggelse så att resebehovet minskas och möjligheten till hållbart resande säkerställs, öka andelen resor med kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik samt minska andelen resor med bil i staden.</p> <p>En resurshushållning med det redan byggda bidrar till att minska negativ klimatpåverkan, medan rivningar och nyproduktion leder till negativ klimatpåverkan. Ett införlivande av Fyrstegsprincipen för hållbar markanvändning där man börjar med att utgå från det redan byggda bidrar till måluppfyllelse.</p>
	<p>Mål 14 Hav och marina resurser – gynnas av att placera ny bebyggelse på landsbygden i koppling till den befintliga, vilket gör att kusten och skärgårdens karaktär kan bevaras och fortsatt vara möjlig att vistas i.</p> <p>De storskaliga översvämningsskydd som utgör markreservat i planförslaget kommer troligtvis påverka vattenmiljöerna i Bråviken och Motala ström. I fortsatt utredning bör synergier mellan naturvärden och översvämningsskydd utredas genom att studera naturbaserade lösningar.</p>
	<p>Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald – gynnas av att utforma, bruka och förvalta den grönbåa strukturen så att biologisk mångfald bevaras och ekosystemtjänster främjas, värna, utveckla och vid behov skydda områden med höga natur- eller friluftsvärden. Tillkommande bebyggelse och infrastruktur riskerar dock påverka ekosystem och biologisk mångfald negativt, stor hänsyn krävs i efterföljande planering.</p>

7.3 Nationella miljö kvalitetsmål

Sveriges miljömål är beslutade av riksdagen, vilket ger dem en särskild tyngd i det nationella arbetet. De svenska miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som ska nås. Det finns 16 miljö kvalitetsmål som alla berör viktiga miljö områden. Miljö kvalitetsmålen med preciseringar ska ge en långsiktig målbild för miljö arbetet och fungerar som vägledning för hela samhällets miljö arbete, såväl myndigheters, länsstyrelser, kommuners som näringslivets och andra aktörers. De miljö kvalitetsmål som bedöms som relevanta för denna hållbarhetsbedömning och hur de bedöms påverkas av den nya översiktsplanen, presenteras tabellen nedan.

- Planförslaget bedöms medverka till måluppfyllelse
- Planförslaget bedöms varken bidra till eller motverka måluppfyllelse
- Planförslaget bedöms motverka måluppfyllelse

Miljö kvalitetsmål	Planförslagets påverkan på målet	Måluppfyllelse
Begränsad klimatpåverkan	Planförslaget bidrar positivt genom att utbyggnad planeras i relation till befintliga strukturer, samt flera ställningstaganden som syftar till att minska klimatpåverkande utsläpp som ett ökat antal invånare och byggnation medför. Planförslaget bedöms dock ändå motverka målet genom den omfattande utbyggnad som planeras, vilket generellt innebär klimatpåverkande utsläpp. Planförslaget bedöms inte medverka till måluppfyllelse gällande omställning till förnybar energi.	
Giftfri miljö	Kommunen arbetar för att utreda om det finns föroreningar som måste undersökas eller saneras inför anläggningsarbeten och i detaljplaneringen. Planförslaget bedöms medverka till måluppfyllelse på sikt.	
Ingen övergödning	Kommunen arbetar för att anlägga våtmarker och prioritera dagvattenhantering för att minska näringsbelastningen till sjöar, hav och vattendrag. Planförslaget bedöms medverka till måluppfyllelse på sikt.	
Levande sjöar och vattendrag	Kommunens ambition är att förbättra vattenmiljöer och att uppfylla miljö kvalitetsnormerna. Planförslaget bedöms medverka till måluppfyllelse på sikt. En komplettering bör dock göras avseende hänsynstagande till	

Miljö kvalitetsmål	Planförslagets påverkan på målet	Måluppfyllelse
	vattenanknutna kulturmiljöer vid tex återställande av vattendrag. Exempel på värdefulla miljöer som kan beröras är kvarnar, dammar och flottningslämningar.	
Grundvatten av god kvalitet	Vid planering av ny- och ombyggnation ska marginal tas för ändrade grundvattennivåer kopplat till stigande havsnivåer och sättningsproblematik. Grundvattenmagasin som ligger skyddat och inte kan nås av stigande havsnivåer ska värnas. Planförslaget bedöms medverka till måluppfyllelse på sikt.	
Hav i balans samt levande kust och skärgård	Kommunen vill främja det vattenanknutna friluftslivet och turismen samt utveckla och tillgängliggöra vattenkontakten ur ett socialt perspektiv. I samband med bebyggelseutveckling ska arbete med fördröjning och rening av dagvatten prioriteras för att minska förorening och näringstillförsel till havet. Kommunens ambition är också en levande skärgård med varierande kulturmiljöer och en biologisk mångfald. Planförslaget bedöms medverka till måluppfyllelse på sikt.	
Myllrande våtmarker	Kommunen vill återställa och skapa nya våtmarker och planförslaget pekar ut potentiella lägen för våtmarker som kan användas för att rena dagvatten eller öka den biologiska mångfalden, dock inte i markanvändningskartan. Planförslaget bedöms medverka till måluppfyllelse på sikt.	
Levande skogar	Planförslaget saknar ställningstaganden eller vägledning kring skogsområden inom kommunen eller hur skogar i kommunen brukas. Nya verksamhetsområden i planförslaget förutsätter storskalig omvandling av befintliga skogsområden till verksamhetsområden. Planförslaget bedöms motverka måluppfyllelse. Några skogsområden undantas från exploatering i planförslaget jämfört med nollalternativet.	
Ett rikt odlingslandskap	Kommunen framhåller odlingslandskapet som mycket betydelsefullt och vill verka för en levande landsbygd med varierande kulturmiljöer och en biologisk mångfald. Föreslagen exploatering av jordbruksmark innebär negativ påverkan på dessa värden vilket medför att måluppfyllelse bedöms motverkas.	

Miljökvalitetsmål	Planförslagets påverkan på målet	Måluppfyllelse
<p>God bebyggd miljö</p>	<p>Planens intentioner är attraktivare boende med blandad bebyggelse, mer fokus på sociala mötesplatser och gröna stråk samt en ökad närhet genom 15-minutersstaden. Även landsbygden ska utvecklas i service- och landsbygdsorter. Störningar från miljöfarlig verksamhet ska minska. Planförslaget medverkar härigenom till måluppfyllelse.</p> <p>God bebyggd miljö kan motverkas om förtätning innebär minskad andel grönstruktur och ökad risk för värmeöar. Planförslagets strategi gällande bevarande och utvecklande av grönstrukturen för att balansera effekterna av klimatförändringarna blir därför av vikt att ta hänsyn till vid förtätning.</p> <p>Detta mål gynnas av att värna, utveckla och tillgängliggöra kommunens större sammanhängande natur- och friluftsområden, förädla och öka antalet grönområden och planera för sammanhängande gröna rekreationsstråk när kommunen växer, vid bebyggelsekomplettering ta hänsyn till viktiga gröna och sociala miljöer samt trygghetsaspekten, utveckla möjligheter till vardagsnära och spontant friluftsliv/fysisk aktivitet i eller i närhet av bostadsområden, sträva efter att boende i staden och serviceorterna ska ha ett kvalitativt allmänt grönområde på minst 0,3 hektar tillgängligt inom 300 meter från sin bostad.</p> <p>Det gynnas också av att det offentliga rummet ska kunna erbjuda trygga miljöer för vila och återhämtning, samt att fysisk utformning som främjar barns rörelsefrihet förordas.</p> <p>Målet gynnas också av att främja god arkitektur, att bebyggelseutveckling och ny infrastruktur inte ska bidra till att biltrafikarbetet i staden ökar trots ökad befolkning, planera tillkommande bebyggelse så att resebehovet minskas och möjligheten till hållbart resande säkerställs, öka andelen resor med kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik samt minska andelen resor med bil i staden. Samhällsservice ska också vara naturligt integrerad i samhällsbyggandet och bidra till en blandad stad. Prognosarbete ska säkra tillräckliga ytor för en god utformning och mark ska reserveras i tidiga skeden för att den ska finnas tillgänglig när den behövs.</p>	

Miljökvalitetsmål	Planförslagets påverkan på målet	Måluppfyllelse
Ett rikt växt- och djurliv	Planförslagets vägledning kring hur hänsyn ska tas till biologisk mångfald är inte lika konkreta som de ställningstaganden som ger företräde till exploatering, och bedöms därför underordnas sådana intressen. Samtidigt saknas konkreta åtgärder för att bibehålla eller öka skyddet av natur eller ändra markanvändning inom areella näringar mot bruksformer som har mindre negativ påverkan på biologisk mångfald. Sammantaget bedöms måluppfyllelse motverkas.	

8 Fortsatt arbete och uppföljning

8.1 Fortsatt arbete

Enligt 6 kapitel 11 § 5 punkten miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter.

I en miljökonsekvensbeskrivning kan inte alla effekter beskrivas fullt ut i detalj. Påverkan kan vara svårbedömd och kräva ytterligare utredningar för att i ett senare skede kvantifieras. Miljökonsekvensbeskrivningen ska därför ses som en fortgående process, för att med åtgärder kunna minimera anläggningens påverkan på miljön, snarare än som en färdig och avslutad handling.

Följande behov av fortsatt arbete i den efterföljande planeringen har identifierats under respektive tema med förslag och medskick till genomförandeplaneringen.

8.2 Mellankommunala frågor

Utveckling och verksamheter kring gemensamma vatten är viktiga att samråda med berörd kommun eller kommuner. Exempel är kustområdena eller sjöar såsom Roxen och Glan. För att uppnå god status på vattenförekomster kan i många fall behövas gemensamma satsningar för att uppnå miljö kvalitetsnormer. I arbetet med reservvattentäkter förekommer regionalt samarbete med andra kommuner.

Fokus på rätt verksamhet på rätt plats baserat på befintliga förutsättningar, transformering som kunskapsstad med stöd från universitet och tillvaratagande av anslutningen till Ostlänken, möjliggör fortsatt utveckling av arbets- och studiemarknad som storregional kärna tillsammans med Linköping. Fortsatt arbete bör också se över framtida kapacitetsbehov av flygtransporter för regionen, vilket med fördel görs sprunget ur en gemensam översiktsplan för Norrköping och Linköping.

8.3 Uppföljning

Enligt 6 kapitlet 11 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Uppföljningen av arbetet med att genomföra översiktsplanen och dess miljöpåverkan sker framför allt i anslutning till efterföljande program och detaljplanearbete, bygglov- och tillståndsärenden samt kommunens befintliga tillsyns-, miljölednings och övervakningssystem. Det innebär att vidare åtgärder bör baseras på de resultat som övervakningen ger gällande aspekterna av betydande miljöpåverkan; landskaps- och stadsbild, kulturmiljö, naturmiljö, biologisk mångfald och grönstruktur, markanvändning/jordbruksmark, vattenanvändning, klimatpåverkan, klimatanpassning, risk och säkerhet samt social hållbarhet. Det ger underlag till vilka ytterligare åtgärder och strategier som behöver tas fram.

Uppföljningen bör omfatta allt från detaljerad miljökontroll i samband med anläggningsarbeten såväl som storskalig uppföljning och avstämning mot miljömål, strategier och beslut.

Uppföljning av aspekter av betydande miljöpåverkan bör även göras inom ramen för den kontinuerliga översiktsplaneprocessen. I samband med framtagande av planeringsstrategi bör kommunen följa upp hur framtagna detaljplaner och annat planeringsunderlag har hanterat frågor kopplat till översiktsplanens aspekter av betydande miljöverkan.

9 Referenser

ClimateVisualizer, 2024. *Norrköpings koldioxidbudget*,

<https://www.climatevisualizer.com/norrkoping>. Hämtad 2024-06-26.

Jordbruksverket, 2021b. *Exploatering av jordbruksmark 2016–2020*.

Rapport 2021:08.

Jordbruksverket, 2017. *Exploatering av jordbruksmark 2011–2015*. Rapport

2017:5.

Norrköpings kommun, 2024. *Norrköpings kommuns åtgärdsprogram mot omgivningsbuller 2024-2029*. Antagen 2024-06-17.

Radar arkitektur, 2021. *Jordbruksmarken i Norrköpings kommun, kunskapsunderlag*.

Statistiska centralbyrån (SCB), 2024. *Skyddad natur*.

<https://www.scb.se/MI0603>, Publicerad 2024-05-23, information hämtad 2024-10-19.

Tyréns, 2023. *Miljökonsekvensbeskrivning, Översiktsplan för Norrköpings kommun*. Samrådshandling 2023-03-23.

Länsstyrelsen Östergötlands län, 2023. *Östgötakartan*, <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=57213faf51ad4e918140e23a11a47dc0>. Hämtad 2023-01-11.